

Regió Metropolitana de Barcelona

TERRITORI · ESTRATÈGIES · PLANEJAMENT

Papers

31

**L'ALT PENEDÈS:
PLANEJAMENT
URBANÍSTIC I
PROBLEMÀTICA
TERRITORIAL**

FEDERACIÓ DE **MUNICIPIS**
DE **CATALUNYA**

Àrea metropolitana de Barcelona
Mancomunitat de municipis

Ajuntament de Barcelona

El present número de la col·lecció «Papers. Regió Metropolitana de Barcelona» recull els materials presentats al seminari *L'Alt Penedès: planejament urbanístic i problemàtica territorial* organitzat per la Fundació Pro-Penedès i l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona el mes de desembre de 1998 a Vilafranca del Penedès. La publicació ha estat financada per la Fundació Pro-Penedès.

La col·lecció «Papers. Regió Metropolitana de Barcelona» és publicada per l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona sota el patrocini i l'impuls de l'Ajuntament de Barcelona, la Federació de Municipis de Catalunya i la Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona.

Les opinions expressades en els treballs publicats a «Papers. Regió Metropolitana de Barcelona» són d'exclusiva responsabilitat dels seus autors.

CONSELL DE REDACCIÓ

Lluís Ballbé i Mallo
Josep Serra i Batiste
Juli Esteban i Noguera
Amador Ferrer i Aixalà
Emili Garcia i Miquel
Oriol Nel·lo i Colom
Eduard Paricio i Rallo

Editor

Oriol Nel·lo i Colom

Secretària de Redacció

Xènia Tomàs i Figueras

Traducció dels abstracts

Richard Rees (anglès)
Hortènsia Ojeda i Marí (francès)

Correcció

Andreu Navarro i Rodríguez

© **Ajuntament de Barcelona**
Federació de Municipis de Catalunya
Mancomunitat de Municipis de l'Àrea Metropolitana de Barcelona

Edició:

Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona

Disseny:

Oficina de Disseny de l'AMB

Fotocomposició:

Estudi Gràfic Pedregosa

Impressió:

Gradisa

Barcelona, desembre 1998
D.L.: B-52393-1998
ISBN: 88068-57-3

S U M A R I

PRESENTACIÓ	7
L'ALT PENEDEÈS: TERRITORI I SOCIETAT ENRIC MENDIZÁBAL	9
L'ENCAIX DE L'ALT PENEDEÈS EN EL CONTEXT METROPOLITÀ I CATALÀ JOAQUIM CLUSA	25
DINÀMIQUES TERRITORIALS I USOS DEL SÒL A L'ALT PENEDEÈS: OPORTUNITATS I REPTES JOAN ROSSELLÓ	37
EL PLANEJAMENT URBANÍSTIC VIGENT I LA POLÍTICA DE SÒL A L'ALT PENEDEÈS JORDI CASSO	49
PERSPECTIVES PER AL PLANEJAMENT URBANÍSTIC TERRITORIAL A L'ALT PENEDEÈS ALBERT SERRATOSA	63
L'ALT PENEDEÈS: DADES BÀSIQUES JOAN LÓPEZ I JOAN MIQUEL PIQUÉ	71

PRESENTACIÓ

El present quadern de la col·lecció *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona* conté les ponències presentades al Seminari *L'Alt Penedès. Planejament urbanístic i problemàtica territorial*, celebrat a Vilafranca del Penedès el mes de desembre de 1998. El seminari va ser organitzat per la Fundació Pro-Penedès i l'Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona i fou inaugurat pel conseller de Política Territorial i Obres Públiques de la Generalitat de Catalunya, senyor Pere Macias.

En total s'inclouen cinc ponències: les tres primeres fan referència a les dinàmiques espacials i les dues darreres al planejament urbanístic i territorial. Així, el quadern s'obre amb sengles anàlisis de l'estructura territorial de l'Alt Penedès signades respectivament pel geògraf Enric Mendizábal i l'economista Joaquim Clusa. A continuació, l'arquitecte Joan Rosselló, alcalde de Gelida, analitza les transformacions en els usos del sòl de la comarca. Tot seguit, l'arquitecte Jordi Casso (sotsdirector general d'Urbanisme de la Generalitat de Catalunya) explica la situació actual del planejament urbanístic a la comarca, i finalment, l'enginyer Albert Serratosa (director del Pla Territorial Metropolità de Barcelona) planteja les perspectives de futur del planejament territorial a partir de les propostes del Pla Territorial Metropolità de Barcelona, en elaboració. El quadern es clou amb un apèndix estadístic compilat per l'economista Joan Miquel Piqué i el geògraf Joan López.

L'ALT PENEDES: TERRITORI I SOCIETAT

ENRIC MENDIZÁBAL
Geògraf

SUMARI

1. La comarca de l'Alt Penedès, una invenció de fa tot just 65 anys

2. Els trets geogràfics bàsics de l'Alt Penedès

2.1. Els tres tipus de paisatge

2.2. La població

3. L'Alt Penedès a Catalunya

Bibliografia

ABSTRACT

L'article presenta una aproximació al fet comarcal de l'Alt Penedès des de diferents perspectives. A partir d'una revisió dels diferents intents de comarcalització, es planteja com el concepte «Alt Penedès» no apareix fins al 1932 i com la divisió del Penedès en tres unitats, Alt Penedès, Baix Penedès i Garraf, només ha tingut entitat administrativa local des del 1987. Des de la perspectiva del territori i el paisatge, es distingeix entre el muntanyós, el de la vinya i l'urbà-industrial. Des de l'estudi de l'evolució demogràfica es destaca com, des del 1975, la comarca manté augments moderats de població que asseguren una estabilitat comuna a la majoria d'àrees de Catalunya que no van créixer o van créixer poc durant el període de «l'explosió demogràfica», del 1950 al 1975. Pel que fa a la relació entre població i territori, es destaquen dos elements importants: en primer lloc, el creixement de la mobilitat laboral externa als municipis de la comarca. En segon lloc, el fenomen de la «població temporal», és a dir, els volums de visitants que ocupen segones residències o realitzen un consum lúdic o cultural. Finalment, pel que fa a la relació de la comarca amb Catalunya, es presenta una revisió dels arguments que, des de la planificació regional i la geografia, han caracteritzat les interpretacions territorials de la comarca.

El artículo presenta una aproximación al hecho comarcal del Alt Penedès desde diferentes perspectivas. A partir de una revisión de los diferentes intentos de comarcalización, se plantea como el concepto «Alt Penedès» no aparece hasta 1932 y como la división del Penedès en tres unidades, Alto Penedés, Bajo Penedés y Garraf, solo ha tenido entidad administrativa local a partir de 1987. Des de la perspectiva del territorio y del paisaje, se distingue entre lo montañoso, la viña y el urbano industrial. Desde el estudio de la evolución demográfica se destaca como, desde 1975, la comarca mantiene aumentos moderados de población que aseguran una estabilidad común a la mayoría de las áreas de Cataluña que no crecieron o crecieron poco durante el periodo de la «explosión demográfica» de 1950 a 1975. En lo que se refiere a la relación entre la población y el territorio, destacan dos elementos importantes: en primer lugar, el crecimiento de la movilidad laboral externa a los municipios de la comarca. En segundo, el fenómeno de la «población temporal», es decir, los volúmenes de visitantes que ocupan residencias secundarias o realizan un consumo lúdico o cultural. Finalmente, en lo que se refiere a la relación de la comarca con el resto Cataluña, se presenta una revisión de los argumentos que desde la planificación regional y la geografía han caracterizado las interpretaciones territoriales de la comarca.

L'article présente une approximation à l'identité géographique de l'Alt Penedès depuis diverses perspectives. A partir d'une révision des différents essais de comarcalisation l'auteur présente comment la notion «Alt Penedès» surgit à la fin de 1932 et comment apparaît la division administrative du Penedès en trois unités: l'Alt Penedès, le Baix Penedès et le Garraf, lesquelles n'ont eu une identité qu'à partir de 1987. Depuis la perspective du territoire et du paysage, l'auteur différencie la montagne, la vigne et l'urbain industriel. De l'analyse de l'évolution démographique on peut souligner comment depuis 1975 la comarque a maintenu des accroissements soutenus de population qui assurent une stabilité commune à la majeure partie des zones de la Catalogne qui n'ont pas augmenté ou ont augmenté peu durant l'époque de l'explosion démographique, de 1950 à 1975. En ce qui concerne la relation entre la population et le territoire, on peut souligner deux éléments importants: en premier lieu l'accroissement du mouvement pendulaire extérieur aux villes de la «comarca». En second lieu, le phénomène de la «population temporelle» c'est à dire, le volume des visiteurs qui occupent des résidences secondaires ou réalisent une consommation ludique ou culturelle. Finalement, en ce qui concerne la relation entre la «comarca» et le reste de la Catalogne, l'auteur présente une révision des arguments qui, depuis l'aménagement régional et la géographie, ont caractérisé les interprétations territoriales de l'Alt Penedès.

The article presents an outline of the Alt Penedès from a number of different viewpoints. On the basis of an overview of different attempts at regionalisation, the author notes that the concept of «Alt Penedès» did not emerge until 1932, and that the present administrative division of the Penedès into three units, Alt Penedès, Baix Penedès and Garraf dates no further back than 1987. From the points of view of territory and landscape, a distinction is made between mountainous areas, vineyards and urban-industrial land. A study of demographic evolution reveals that since 1975 the region has maintained moderate population growth that ensures a stability common to most areas in Catalonia that either did not grow or grew very little during the «population boom» between 1950 and 1975. As regards the relationship between population and space, two important factors emerge: in the first place, the increase in labour mobility outside the region's municipalities. Secondly, the phenomenon of the «temporary population», that is, the number of visitors who either occupy second homes or else are recreation or culture consumers. Finally, regarding the region's relations with the rest of Catalonia, the author presents an overview of the arguments that, in terms of regional planning and geography, have characterised spatial interpretations of the Alt Penedès.

L'ALT PENEDEÈS: TERRITORI I SOCIETAT

1. La comarca de l'Alt Penedès, una invenció de fa tot just 65 anys

Començar per preguntar-se «què és l'Alt Penedès», o «què creiem que és l'Alt Penedès» no és pas una pregunta retòrica, ja que potser ara tenim molt clar que l'Alt Penedès és aquella comarca que segons la Llei 6/1987, del 4 d'abril, d'Organització Comarcal de Catalunya, tenia 515 km² i 25 municipis, i que

amb la modificació de 20 de desembre de 1989 té 592,41 km² i 27 municipis¹.

Però històricament, la percepció que la gent ha tingut del territori, així com la majoria de comarcalitzacions que s'han realitzat en la llarga sèrie de propostes sobre les comarques (i/o altres entitats territorials més o menys similars) que havia de tenir Catalunya fa que aquest concepte d'«Alt Penedès» no hagi existit fins fa relativament poc: tot just des de 1932. Vegem uns quants exemples amb les figures 1-14².

Figura 1. Les comarques a Catalunya ara fa mil anys

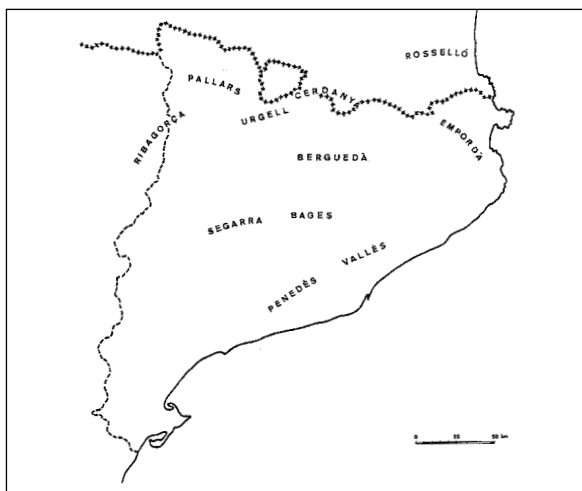
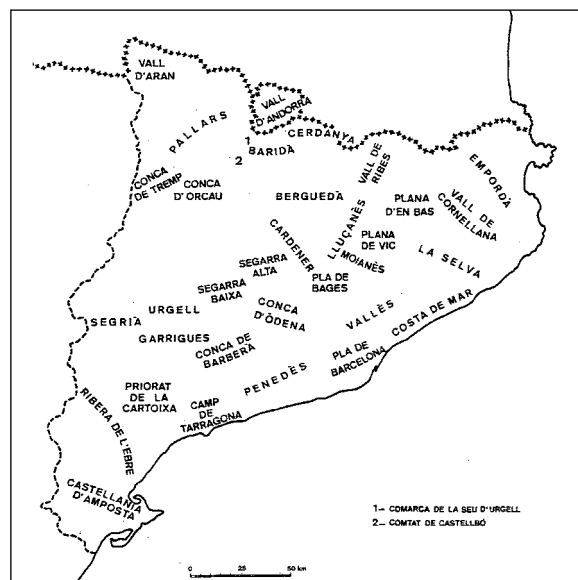

Figura 2. Les 23 comarques de Pere Gil, ara fa 400 anys

Figura 3. Les 34 comarques de Josep Aparici ara fa 300 anys

¹ Els municipis són Avinyonet del Penedès (29,12 km²), les Cabanyes (1,79 km²), Castellví de la Marca (28,49 km²), Font-rubí (37,00 km²), Gelida (26,73 km²), la Granada (6,57 km²), Mediona (47,61 km²), Olèrdola (29,87 km²), Pacs del Penedès (6,14 km²), el Pla del Penedès (9,45 km²), Pontons (26,86 km²), Puigdàlber, (0,40 km²) Sant Cugat Sescgarrigues (6,29 km²), Sant Llorenç d'Hortons (19,75 km²), Sant Martí Sarroca (35,59 km²), Sant Pere de Riudebitlles (5,35 km²), Sant Quintí de Mediona (13,89 km²), Sant Sadurní d'Anoia (18,65 km²), Santa Fe del Penedès (3,48 km²), Santa Margarida i els Monjos (17,39 km²), Subirats (55,78 km²), Torrelavit (23,94 km²), Torrelles de Foix (36,80 km²), Vilafranca del Penedès (19,63 km²) i Vilobí del Penedès (9,43 km²). Els dos municipis afegits són Castellet i la Gornal (46,84 km²) i Olesa de Bonesvalls (30,57 km²).

Font: Joan Vilà i Valentí i Josep Sarrion i Gualda (1992). *El sentit històric de la comarca a Catalunya*. Barcelona, Generalitat de Catalunya.

Les figures 1, 2 i 3 mostren els noms de comarca que més o menys es perceben i utilitzen en tres moments diferents: al voltant de l'any 1000 (figura 1), en el moment que Pere Gil escriu la seva *Historia Cathalana* de 1600 (figura 2), i el moment que Josep Aparici escriu la *Description del Principado de Cataluña* el 1715 (figura 3). En totes tres figures apareix el nom de Penedès.

El professor Jesús Burgueño treballa sobre la història de les divisions territorials administratives des de ja fa temps, i la seva recerca ens ha ofert idees, reflexions i aproximacions excel·lents sobre aquest tema, ja sigui per Catalunya, pels Països Catalans o pel conjunt d'Espanya. En el seu llibre de 1995, titulat *De la vegueria a la província*, es pot trobar una sèrie de figures on es dibuixen els límits dels diferents ens administratius que es poden identificar amb comarques (en un sentit ampli), dels quals s'han reproduït les figures 4 (de 1650), 5 (finals de l'Antic Règim), 6 (1790-1812), 7 (1820), 8 (1828-1829) i 9

² Les figures que van del 4 al 16 han estat dibuixades per Jesús Burgueño, professor de geografia de la Universitat de Lleida. Les figures 10-16 no estan publicades, i cal agrair-li les facilitats donades per al seu ús.

Figura 4. Vegueries i veredas vers 1650

Font: Jesús Burgueño (1995). *De la vegueria a la província. La formació de la divisió territorial contemporània als Països Catalans (1790-1850)* Barcelona, Dalmau.

(1834). Es pot veure com en totes aquestes figures apareixen unes entitats territorials que tenen com a capital Vilafranca del Penedès, i que només en la de 1834 apareix el Vendrell com a ciutat de jerarquia similar a la de Vilafranca del Penedès. Es pot veure també en aquestes figures com l'àrea administrada per Vilafranca del Penedès acostuma ser molt més gran que l'Alt Penedès, ja que sovint inclou gran part

Figura 5. Corregiments i subdelegacions a la fi de l'antic règim

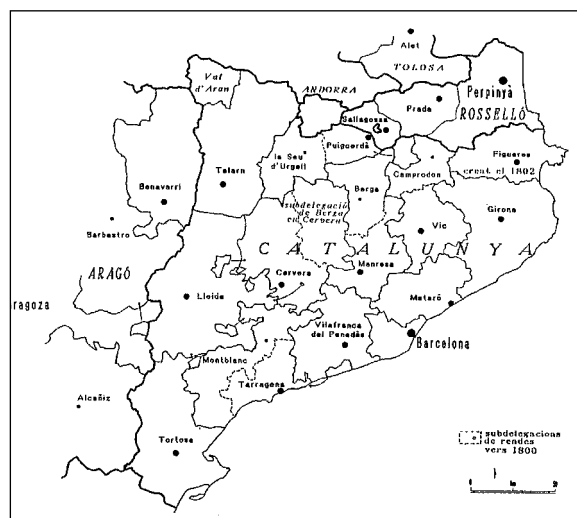
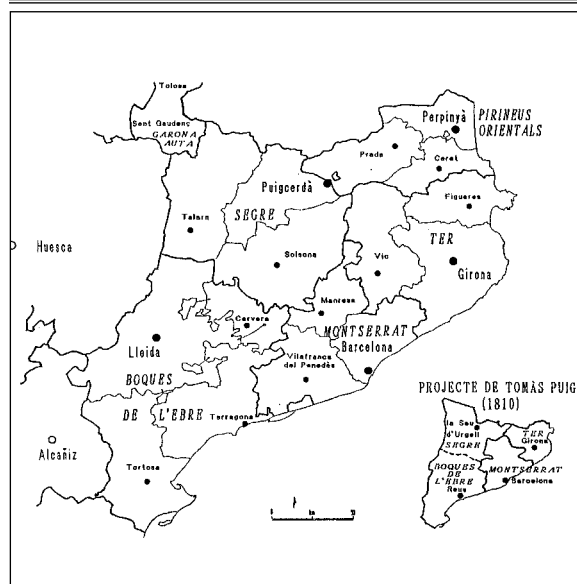

Figura 6. Departaments i districtes: 1790 (Catalunya Nord) i 1812 (Catalunya i Aragó)

del Garraf i del Baix Penedès actuals (i d'altres comarques).

Les figures 10, 11 i 12 exposen tres idees diferents. La figura 10 mostra el mapa de les comarques naturals i històriques de Norbert Font i Sagué dibuixat l'any 1897, on apareix el Penedès. El projecte de

Figura 7. Partits judicials i arrondissements (1820)

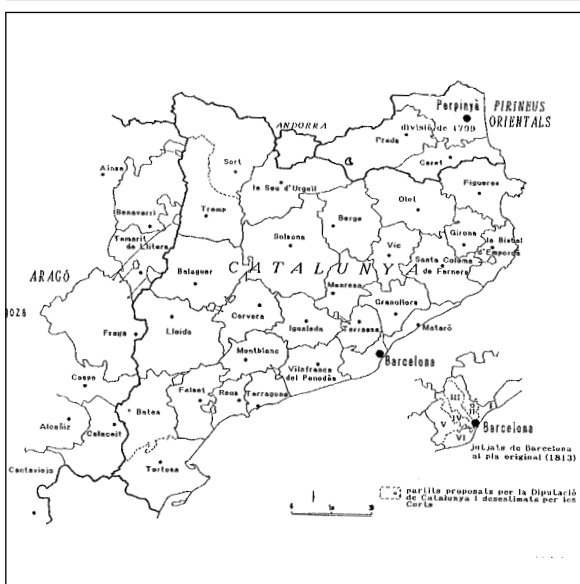

Figura 8. La reforma d'alcaldies majors (1828-1829)

Font: Jesús Burgueño (1995). *De la vegueria a la província. La formació de la divisió territorial contemporània als Països Catalans (1790-1850)* Barcelona, Dalmau.

1919 de divisió administrativa de la Mancomunitat de Catalunya mostra una àrea, la VIII, que es pot identificar amb el Penedès. El projecte de divisió comarcal de Pau Vila de 1930 exposa, de nou, el Penedès amb capital a Vilafranca del Penedès.

Finalment, cal observar les figures relacionades amb la Ponència de la Generalitat durant la Segona República. Tothom sap que les tres preguntes que es van enviar a tots els ajuntaments de Catalunya van ser «a quina comarca penseu que pertany el vostre poble», «a quin indret aneu principalment a mercat» i «si aneu també a un altre mercat».

La figura de les comarques (figura 13) pot semblar força confusa per la gran diversitat de respostes; i això és lògic si es té present que no hi ha una definició clara i explícita de què s'entén per comarca ni l'enquesta, ni entre qui havia reflexionat sobre la qüestió. La figura 13 mostra la pervivència de petites unitats territorials amb les quals els habitants se senten identificats. Aquestes 118 unitats eren les comarques que han estat considerades la base de qualsevol divisió territorial que no volgués esdevenir estranya i que cerqués, per tant, un consens ampli, i que hom podria anomenar populars. Malgrat que

Figura 9. Divisió territorial (1834). Províncies i partits judicials (departament i arrondissements)

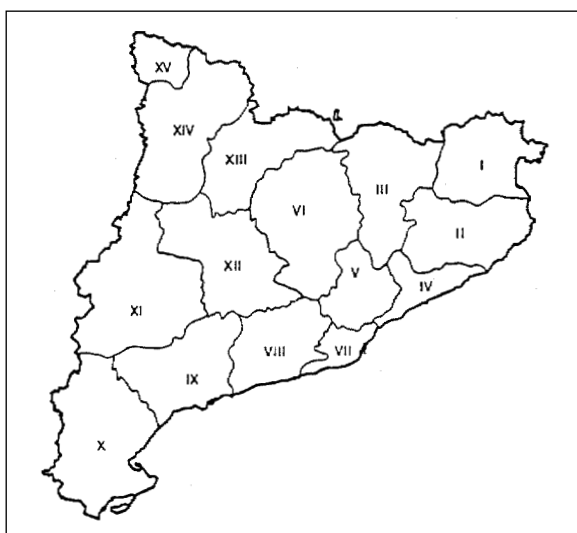

Figura 10. Comarques naturals i històriques segons N. Font i Sagué (1897)

Font: Ll. Casassas i F. Nadal (1983) «Les divisions administratives», a *Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Geografia General*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, vol. 18, pàgs. 382-412.

Figura 11. Projecte de divisió administrativa de Catalunya elaborat pel Servei Geogràfic de la Mancomunitat l'any 1919

Font: F. Nadal i C. Montaner (1993). «El projecte de divisió administrativa de la Mancomunitat i els estudis sobre la comarcalització de Catalunya (1907-1919)», a *Professor Lluís Casassas. Geografia i territori*, Barcelona, Universitat de Barcelona, pàgs. 95-115.

aquesta primera interpretació territorial emanava d'un cert coneixement directe de l'opinió popular, fou considerada inoperant per la Ponència. Cal fixar-se com en aquesta figura surt el Penedès.

La figura 14, la de les àrees de mercat, tampoc no es considera massa clarificadora. Aquesta figura constituïa una aproximació al coneixement de la realitat econòmica de Catalunya, a base de desenvolupar la teoria dels llocs centrals que foren estimats com ubicats a les poblacions on es reunien els mercats setmanals tradicionals, i en van sortir 87. Cal tenir present que s'estava vivint en plena economia del carro, quan els desplaçaments eren forçosament lents i els transports difícils i gravosos, raó per la qual era molt directa i palesa l'empremta dels centres comarcals damunt les seves respectives rodalies. Per aquesta raó es pot veure com al Penedès apareixen tres centres de mercat: el Vendrell, Vilafranca del Penedès i Vilanova i la Geltrú.

Cal fixar-se que tant la xifra de comarques populars (118) com la de mercats (87) trencava amb la tra-

Figura 12. Proposta de divisió comarcal i regional de Pau Vila (1930)

Font: P. Vila (1931). «Per a una solució del problema comarcal de Catalunya», a *El problema comarcal de Catalunya*, Barcelona, Casa del Vallès, pàgs. 95-139.

dició comarcal catalana, que sempre havia cercat un nombre no massa elevat de comarques. Així, la Ponència, deixant de banda els resultats de les dues primeres preguntes, va fer una primera proposta de 28 demarcacions (figura 15) —on torna a sortir el Penedès—, que representa una reducció respecte els 36 partits judicials existents; després de realitzar nombrosos viatges i consultes (vegeu Lluç i Nel·lo, 1983), les comarques proposades van ser 32 (figura 16): és en aquesta figura on surt l'Alt Penedès com a tal i amb aquest nom per primera vegada.

En resum, fins no fa gaire, tant en l'imaginari de la gent com en els treballs científics, com en les propostes polítiques per a l'administració del territori, la unitat i el nom més habitual per a l'àrea que envolta Vilafranca és Penedès. La divisió d'aquesta àrea en tres (Alt Penedès, Baix Penedès i Garraf) és recent, i només ha tingut una certa entitat en l'Administració pública catalana des de 1987.

2. Els trets geogràfics bàsics de l'Alt Penedès

El Penedès és un fragment de la Depressió Prelitoral que té a un extrem el Baix Llobregat i a l'altre el

Camp, i que està encaixonat entre la Serralada Prelitoral i la costa mediterrània; si es vol deixar fora del Penedès l'àrea de Vilanova i la Geltrú, el límit estaria format per la Serralada Litoral. L'Alt Penedès limita al nord i el nord-oest amb les serres d'Ancosa, de Mediona i de Font-rubí (Serralada Prelitoral); al sud, amb la serra de Marina, amb la formació de l'Àliga i la serra d'Olèrdola (Serralada Litoral); el límit oest està més enllà del riu Foix i de la riera de Pontons, i el límit est no arriba al riu Llobregat. En resum: l'Alt Penedès té uns límits encara més imprecisos, físicament parlant, que els que pot tenir el Penedès. És difícil, per no dir impossible, de trobar uns límits territorials clars de qualsevol part de la superfície terrestre, amb les excepcions de les illes o d'algunes penínsules. Per aquesta raó no cal justificar l'existència de l'Alt Penedès per uns suposats límits muntanyencs o de divisòria d'aigües, ja que els límits de l'actual comarca de l'Alt Penedès vénen donats per una decisió política.

2.1. Els tres tipus de paisatge

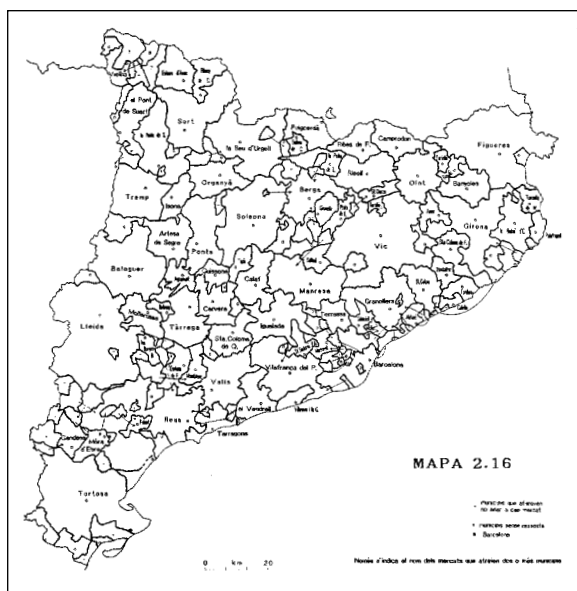
Un cop sabuda la imprecisió científica dels límits del territori a analitzar, així com la seva precisió politicoadministrativa, s'ha de fer referència als tres tipus

Figura 13. Comarques segons l'enquesta als ajuntaments (1932)

Font: Elaboració de Jesús Burgueño, inèdit.

Figura 14. Mercats segons l'enquesta als ajuntaments (1932)

Font: Elaboració de Jesús Burgueño, inèdit.

de paisatge que formen el territori de l'Alt Penedès, que vénen definits per la figura 17. Aquesta figura prové del llibre *L'Alt Penedès. Una comarca dinàmica als confins metropolitans*, dirigit per Lluís Casassas i publicat el 1991 per la Caixa de Catalunya. Com es pot veure, hi ha tres tipus de paisatge: el muntanyós, el de la vinya, i l'urbà-industrial.

El paisatge muntanyós està ocupat majoritàriament per l'agricultura no relacionada amb la vinya, pels boscos (o arbredes) que queden a la comarca i per les urbanitzacions que havien estat segones residències. Aquestes urbanitzacions s'estan convertint cada cop més en àrees de primeres residències, ocupades per gent que ve de la resta de la regió metropolitana de Barcelona i que busca un lloc tranquil, proper a centres urbans que disposin dels serveis necessaris pels quefers més quotidians (com Vilafranca del Penedès), proper i/o ben comunicat amb Barcelona.

El paisatge de la vinya és el que està en el cap de tothom quan es parla del Penedès o de l'Alt Penedès: és un terreny pla, més o menys ondulat, amb camps de vinya pertot arreu. És un paisatge molt humanitzat, ja que des de qualsevol nucli de

població es poden veure els nuclis propers i veïns. En aquest paisatge es dona la base econòmica de la comarca, ja que és la productora de la primera matèria principal de l'agricultura, de la indústria, del comerç, del turisme de curta estada: el raim.

La importància del paisatge de la vinya a l'Alt Penedès és considerable sigui quin sigui l'aspecte que es vulgui estudiar, sigui quina sigui l'escala territorial que es vulgui utilitzar. En la figura 18, en un mapa del món amb la distribució global de la viticultura, l'àrea del Penedès hi és present. Pel que fa a Espanya, es pot veure a les figures 19 (la vinya a l'antiguitat), 20 (la vinya a l'Edat Mitjana), 21 (la vinya a l'Edat Moderna) i 22 (la vinya a l'actualitat) com l'àrea del Penedès és important.

El paisatge de la vinya, amb els accessoris que l'acompanyen, com poden ser les visites a caves, cellers i vinateries, amb tastos i compra de vins i caves, amb la visita d'exemples arquitectònics relacionats amb la vinya molt interessants (des de masies fins a edificis acabats de fer), és motiu de propaganda del territori i de la societat on es troba: només cal veure l'assiduitat amb què apareixen a les revistes de viatges³.

Figura 15. La divisió territorial de la Generalitat republicana (1932-1936). Primer projecte, 28 demarcacions

Font: Elaboració de Jesús Burgueño, inèdit.

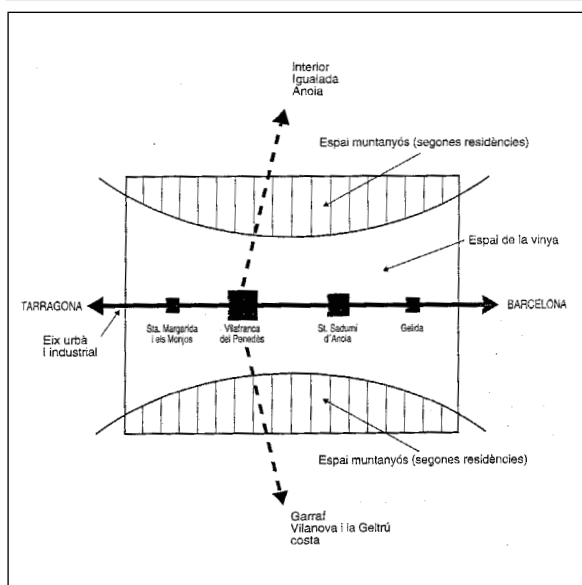
Figura 16. La divisió territorial de la Generalitat republicana (1932-1936). Segon projecte, 9 regions i 38 comarques (versió decretada el 1936)

Font: Elaboració de Jesús Burgueño, inèdit.

El paisatge urbà i industrial és el que es troba a l'eix central de l'Alt Penedès: pel que fa a la xarxa viària, el pas del ferrocarril, de l'autopista, d'una part important de la N-340, de la C-243 (Vilafranca del

Figura 17. Estructura territorial de l'Alt Penedès

Font: Ll. Casassas (director), 1991. *L'Alt Penedès. Una comarca dinàmica als confins metropolitans*. Barcelona, Caixa de Catalunya.

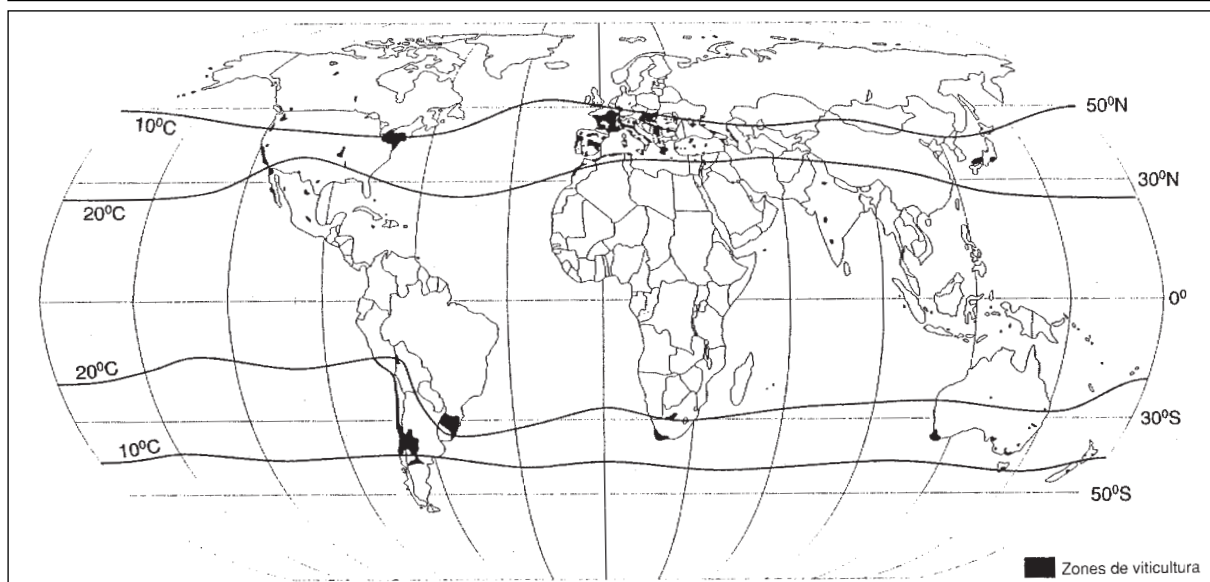
Penedès-Sant Sadurn d'Anoia-Martorell); respecte als nuclis de població, es troben els principals (Gelida, Sant Sadurn d'Anoia, Santa Margarida i els Monjos, Vilafranca del Penedès) amb els serveis més importants; així mateix, les principals àrees, zones i polígons industrials es troben al voltant d'aquests nuclis i prop dels eixos viaris. Aquest eix que forma el paisatge urbà i industrial de l'Alt Penedès és la part més visiblement dinàmica de la comarca.

2.2. La població

Durant l'etapa coneguda com «explosió demogràfica» a Catalunya, que va de 1950 a 1975, la població de l'Alt Penedès va augmentar a uns ritmes inferiors als del conjunt de Catalunya, i no cal dir respecte a les parts més properes a Barcelona. Però a la darrera etapa de la història demogràfica de Catalunya, que s'inicia el 1975 i que es caracteritza per una estabilitat numèrica i uns ritmes de

³ Dos exemples recents són les revistes *Geo. Una nueva visión del mundo*, que en el número 93 d'octubre de 1994, dedica les pàgines 50-90 a «La España del vino», i *Descobrir Catalunya*, que en el número 15, de novembre de 1998, dedica el dossier central (pàgines 60-109) a les «Terres de vi».

Figura 18. Distribució de les àrees de viticultura al món

Font: Tim Unwin (1996), *Wine and the vine. An historical Geography of viticulture and the wine trade*, Londres, Routledge.

creixement molt minsos, existeixen determinades parts del territori català on hi ha un cert augment de població, que evidentment no es pot comparar amb els que es donaven durant «l'explosió demogràfica», però que sí que en una etapa d'estabilitat destaquen prou. I aquest és el cas de l'Alt Penedès.

Tal com es pot observar en la taula 1, les taxes de creixement anual acumulatiu de la població de Catalunya per als períodes 1981-1986, 1986-1991 i 1991-1996 són minsos; per al conjunt de l'Àmbit Metropolità definit pel Pla Territorial General de Catalunya, per als mateixos períodes, aquestes taxes són minsos o negatives. En canvi, per a àrees com l'Alt Penedès, que estan mitjanament ben comunicades amb les àrees metropolitanes si és que no en formen part tot estant als seus límits, reben suficient població per immigració, que a més és jove-adulta i, per tant, en edat de tenir fills (i que trigaran a morir-se), com perquè els seus creixements siguin importants.

És important tenir present algunes coses d'aquest creixement de la població que està empadronada en municipis de l'Alt Penedès. La primera és que una part important d'aquests nous nadius no treballa a la comarca, i per tant és una població que només hi és al vespre-nit, però els seus fills sí van a l'escola a l'Alt Penedès. La segona, que ha suposat un cert canvi en l'estructura per edats i, per tant, el consum de béns i serveis ha canviat: per entendre'ns, que calen més béns i serveis per a adults-joves i els seus

fills i filles, perquè aquesta població abans no hi era i ara sí.

Però a l'Alt Penedès es pot trobar una població de manera més o menys habitual que no hi és empadronada: són les persones que ocupen les segones residències els caps de setmana i els períodes de vacances (els estiuiejants); són les persones que van a passar un dia per visitar una cava o un celler i observar el procés de creació que va des de les vinyes a l'acte de beure; són les persones que van a veure algun dels esdeveniments tradicionals relacionats amb el món dels castellers o amb alguna fira o festa (com la del Gall, la dels Enamorats, la Setmana del Cava, etc.).

Comptabilitzar tota aquesta població és força difícil, però des del Centre d'Estudis Demogràfics (CED) s'ha fet un intent aproximatiu de l'estacionalitat de la població per a tots i cadascun dels municipis de Catalunya. L'origen d'aquest intent és un encàrrec del Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya que va realitzar l'hivern de 1992 al CED, i s'han obtingut 24 xifres de població corresponents al conjunt de dies laborables i de dies no laborables de cada mes, així com una població mitjana anual i una capacitat màxima de població; les dades obtingudes fan referència a l'any 1991⁴.

Els resultats per a l'Alt Penedès es poden veure a la figura 23. Sense haver de construir cap edifici

Figura 19. Vinyes i vins en l'antiguitat

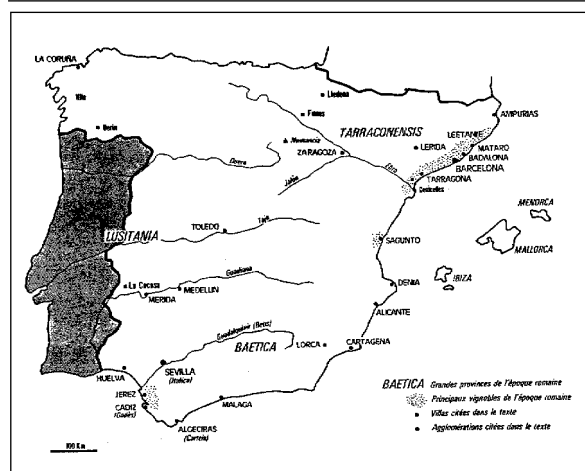
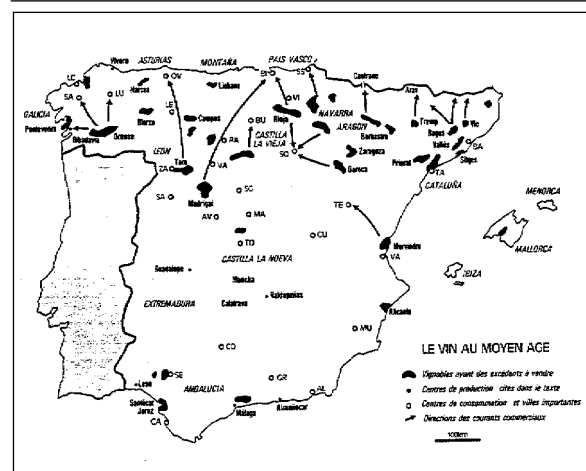

Figura 20. Vinyes i vins en l'Edat Mitjana

Font: Alain Huetz de Lempis (1993). *Vignobles et vins d'Espagne*. Burdeus, Presses Universitaires de Bordeaux.

nou, a l'Alt Penedès podrien dormir prop de 115.000 persones. Si la població del cens de 1991 era de gairebé 70.000 persones, la mitjana anual era de 78.000: això vol dir que si es distribuïssin les persones que van i que surten a l'Alt Penedès al llarg de l'any de manera homogènia, cada dia hi hauria una mitjana de 8.000 persones més. Com és obvi, els dies laborables tenen una població inferior als dies festius (75.000 i 85.000 respectivament), ja que són aquests els que s'utilitzen més per realitzar les activitats de lleure. Al llarg de l'any es pot veure una distribució força constant, ja que la població que hi ha cada mes tant els dies festius com els laborables és força similar.

No cal dir que la presència d'aquesta població que utilitza l'Alt Penedès per al seu lleure de caps de setmana, vacances d'estiu o Setmana Santa, o que hi va a fer un tast de vi o cava, té uns efectes territorials molt importants: aquestes 8.000 persones de més que hi ha de mitjana cada dia consumeixen béns i serveis, i per tant hi ha d'haver els equipaments necessaris (des de farmàcies fins a botigues passant per caixers automàtics) per tal d'abastir a aquesta població. A més, cal tenir present els bene-

⁴ Hi ha diverses publicacions on es pot trobar explicat aquest treball així com els resultats més generals: vegeu Mendizábal (director, 1994) o Mendizábal i Sánchez (1998).

Taula 1. Evolució de la població de dret, 1975-1996

	Alt Penedès		Àmbit Metropolità		Catalunya	
	població	r	població	r	població	r
1975	60.958		4.019.713		5.660.393	
1981	64.894	1,26	4.238.876	1,07	5.956.414	1,02
1986	67.005	0,64	4.229.527	-0,04	5.978.638	0,07
1991	69.863	0,84	4.264.422	0,16	6.059.494	0,27
1996	73.196	0,94	4.228.048	-0,17	6.090.040	0,10

r: taxa de creixement anual acumulativa en %

Font: Institut d'Estadística de Catalunya, *Estadística comarcal i municipal* 1997.

Figura 21. Vinyes i vins en l'Edat Moderna

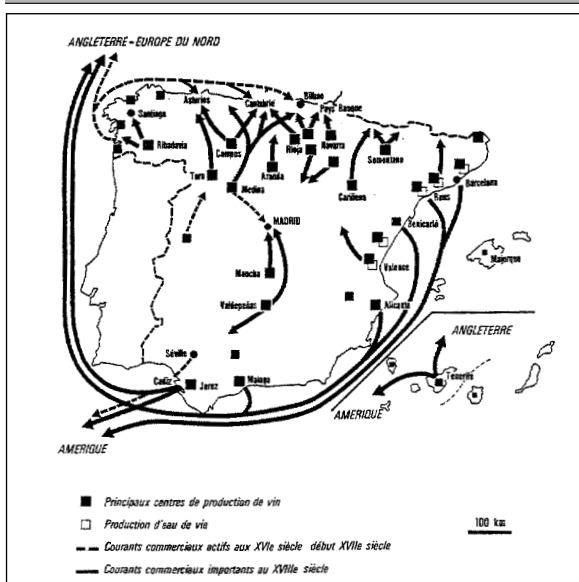
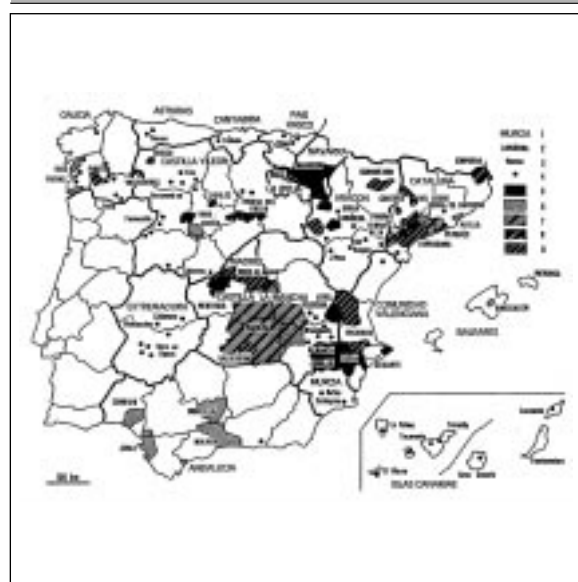

Figura 22. Vinyes i vins d'Espanya, en l'actualitat

Font: Alain Huetz de Lempis (1993). *Vignobles et vins d'Espagne*. Burdeus, Presses Universitaires de Bordeaux.

ficis econòmics que representa per a l'Alt Penedès el consum que efectua aquesta població estacional, que si bé es pot dir que no és de l'Alt Penedès, sí que es pot dir que s'hi està molt temps⁵.

3. L'Alt Penedès a Catalunya

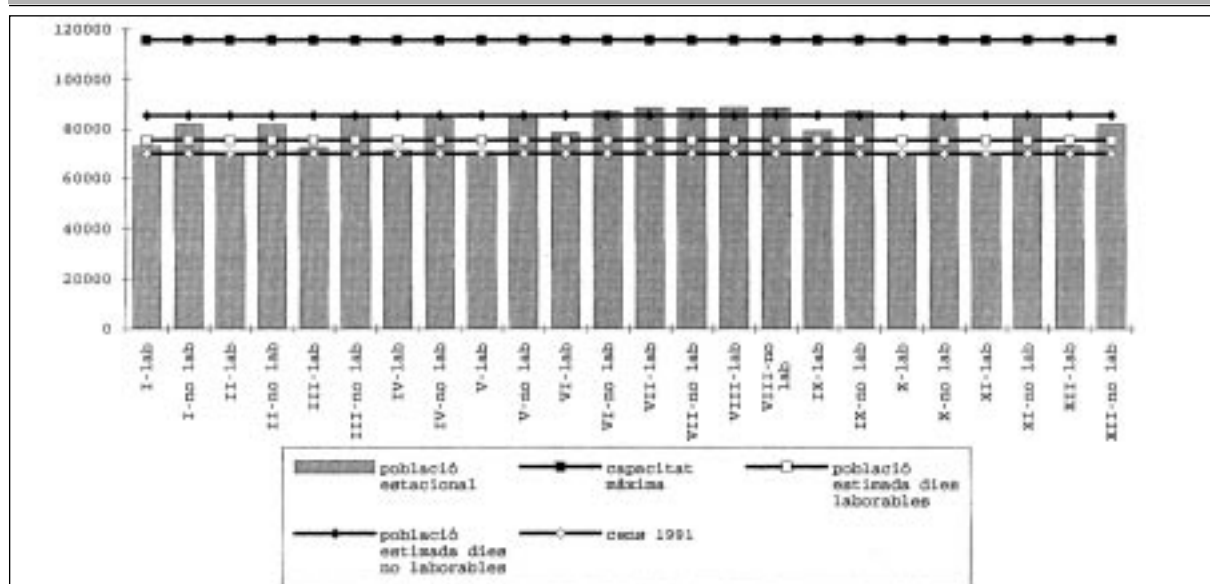
En aquest tercer apartat es tracta de veure quin és el paper que té l'Alt Penedès a Catalunya, i això es farà també a partir d'una sèrie de figures. La primera és la figura 24, on es presenta el Pla de distribució en zones del territori català, treball dirigit pels germans Rubió i Tudurí i presentat el 1932. Fins a l'elaboració del *Reconeixement territorial de Catalunya* de principis dels anys vuitanta, el *Regional Planning* dels germans Rubió i Tudurí és l'únic assaig de planejament del conjunt de Catalunya, tal com va escriure Francesc Roca el 1979, i fa una anàlisi territorial per tal d'elaborar una proposta d'ordenació del territori per a la localització de les activitats productives i no productives dels habitants de Catalunya. La figura 24 és el resultat d'aquest treball, i la zonificació que proposen no és, evidentment, d'una exactitud total a causa de l'escala utilitzada, però sí que permet veure com el territori català és interpretat amb 12 símbols. Pel

que fa a l'Alt Penedès li correspon una part de zona agrícola des de la riba esquerra de la riera de Llitrà fins als límits de l'est; una zona industrial al voltant del riu de Bitlles, una zona de balneari a Sant Martí Sarroca, i la resta és anomenat «terra campa», és a dir, sense especialització. Com es pot veure, l'esquema territorial és força diferent del de la figura 17 amb els seus tres paisatges (muntanyós, de la vinya, l'urbà i industrial).

La figura 25 és una interpretació geohistòrica de Catalunya elaborada per Lluís Casassas el 1990 a partir d'una anterior feta el 1977. Les dues interpretacions són molt semblants, però val la pena veure les dues: en la més antiga no apareix el topònim *Penedès*, però en la més moderna sí. En la figura 25 es pot veure com la interpretació de Casassas gira al voltant de Barcelona, del seu paper central i «de la seva funció cohesionadora, del paper dirigent, àvidament dirigent, moltes vegades, de les classes burgeses barcelonines. No hi ha cap contrada que quedi al marge de la ciutat de Barcelona, i del paper director, ordenador i, moltes vegades, desordenador, que la ciutat té en el con-

⁵ Una persona que vagi a la seva segona residència tots els caps de setmana i el mes de vacances, hi està entre 145 i 150 dies dels 365 que té l'any.

Figura 23. Estacionalitat de la població de l'Alt Penedès (1991)

Font: Elaboració pròpia a partir de E. Mendizábal et alii (1994).

junt català» (Casassas, 1977, p. 36). En aquesta figura, el Penedès es troba gairebé en el límit exterior de l'àrea immediata a Barcelona.

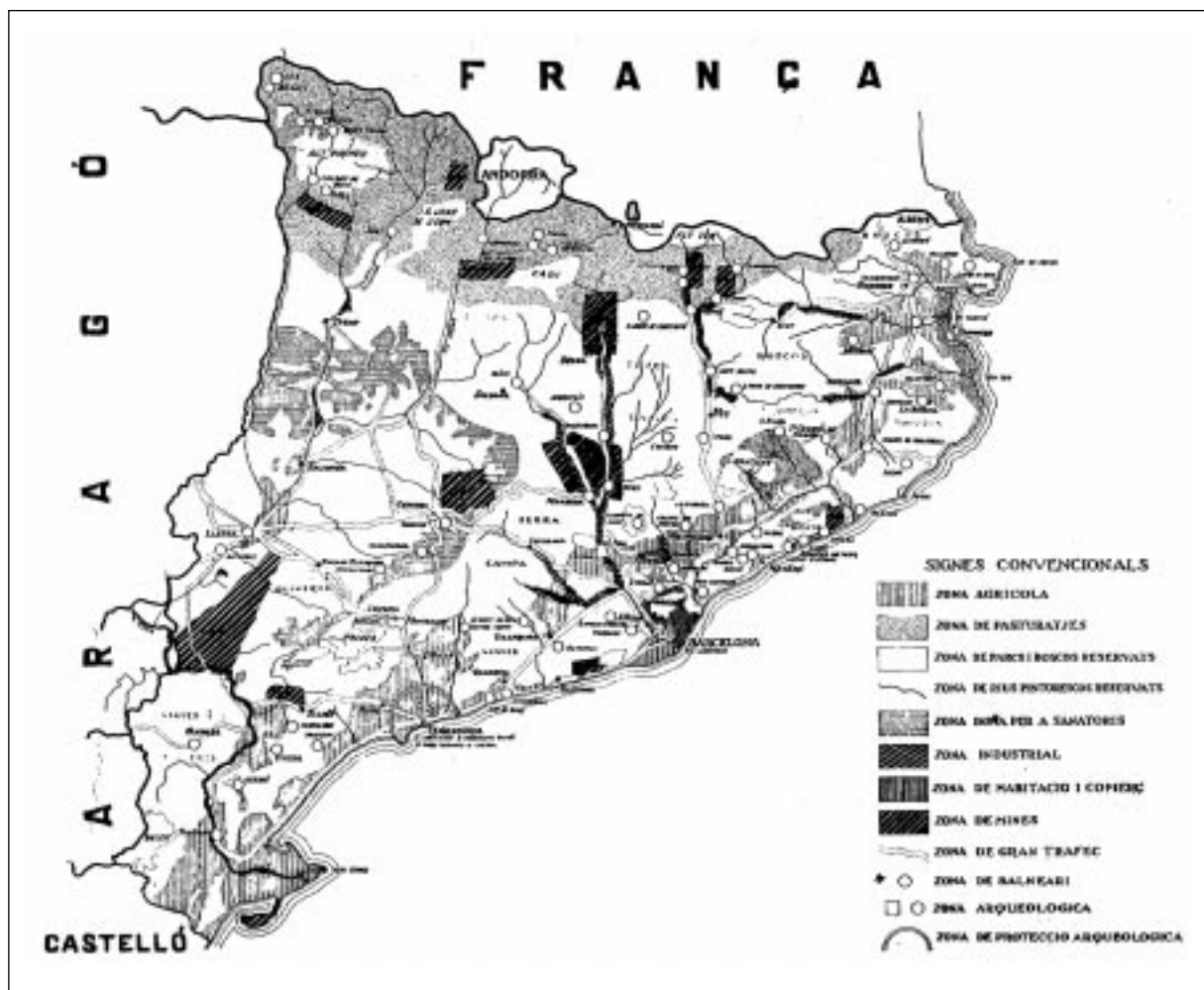
Un tercer exemple el trobem en la figura 26, que apareix en un article de Pujol i Junyent (1991), però que només donen les inicials de l'autora o autor, que són J. A. M. Aquesta figura és un esquema molt simple, però molt aclaridor, de les principals característiques geoeconòmiques de Catalunya. L'Alt Penedès apareix a l'àrea intermèdia, qualificada de «zona semiurbana d'usos diversos».

La Caixa de Catalunya, des de 1994, publica un *Anuari Econòmic Comarcal*, que en la seva primera

part analitza i reflexiona sobre el PIB de Catalunya per sectors d'activitat i comarques, i després fa una anàlisi econòmica regional d'un grup de comarques. Fins ara, l'Alt Penedès encara no ha estat analitzat, però en l'*Anuari* de 1998, el PIB és analitzat per grans eixos territorials; aquests eixos són l'eix metropolità⁶, l'eix de Tarragona⁷, l'eix gironí⁸, les comarques centrals⁹, i el Pla de Lleida¹⁰. Curiosament, l'Alt Penedès no en forma part de cap.

Finalment, voldria citar una altra interpretació territorial de Catalunya, en la qual mitjançant la tècnica dels coremes pensats pel geògraf francès Roger Brunet, es presenta un model gràfic de Catalunya en la figura 27. En aquesta figura es troben els límits de

Figura 24. Pla de distribució en zones del territori català

Font: F. Roca (1979). *Política econòmica i territori a Catalunya 1901-1939*, Barcelona, Ketrés.

Catalunya, les dues línies de relleu que marquen les tres grans àrees de Catalunya (els Pirineus, la Depressió Central, i el Prelitoral i el Litoral), els punts de relació amb l'exterior de Catalunya a partir de les carreteres, les cinc ciutats que estructuraven Catalunya (Barcelona, Girona, Lleida, Manresa i Reus-Tarragona) juntament amb les àrees d'oci (a la muntanya i al litoral), i finalment s'ha separat la Catalunya del soroll (allà on hi ha coses i on passen coses) de la Catalunya del silenci, que és descrita per Casassas (1977, pp. 18-20) per una «buidor humana, econòmica, cultural. (...) L'anuncien [a aquesta Catalunya del silenci] un bon grapat de viles i ciutats que, fins fa pocs anys, eren seus de trafegosos mercats i ara, en canvi, veuen créixer l'herba pels carrers silenciosos i poc concorreguts». La Catalunya del soroll és on succeeixen les coses: és

on hi ha una concentració elevada de població, infraestructures, llocs de treball, inversions en indústries i negocis, els principals serveis públics i privats, els esdeveniments que atreuen a més gent durant períodes de temps més llargs. I l'Alt Penedès forma part de la Catalunya del soroll, encara que s'ha de matissar amb el fet que és una part tranquil·la d'aquesta Catalunya sorollosa i dinàmica.

⁶ Format per les comarques del Baix Llobregat, Barcelonès, Garraf, Maresme, Vallès Occidental i Vallès Oriental.

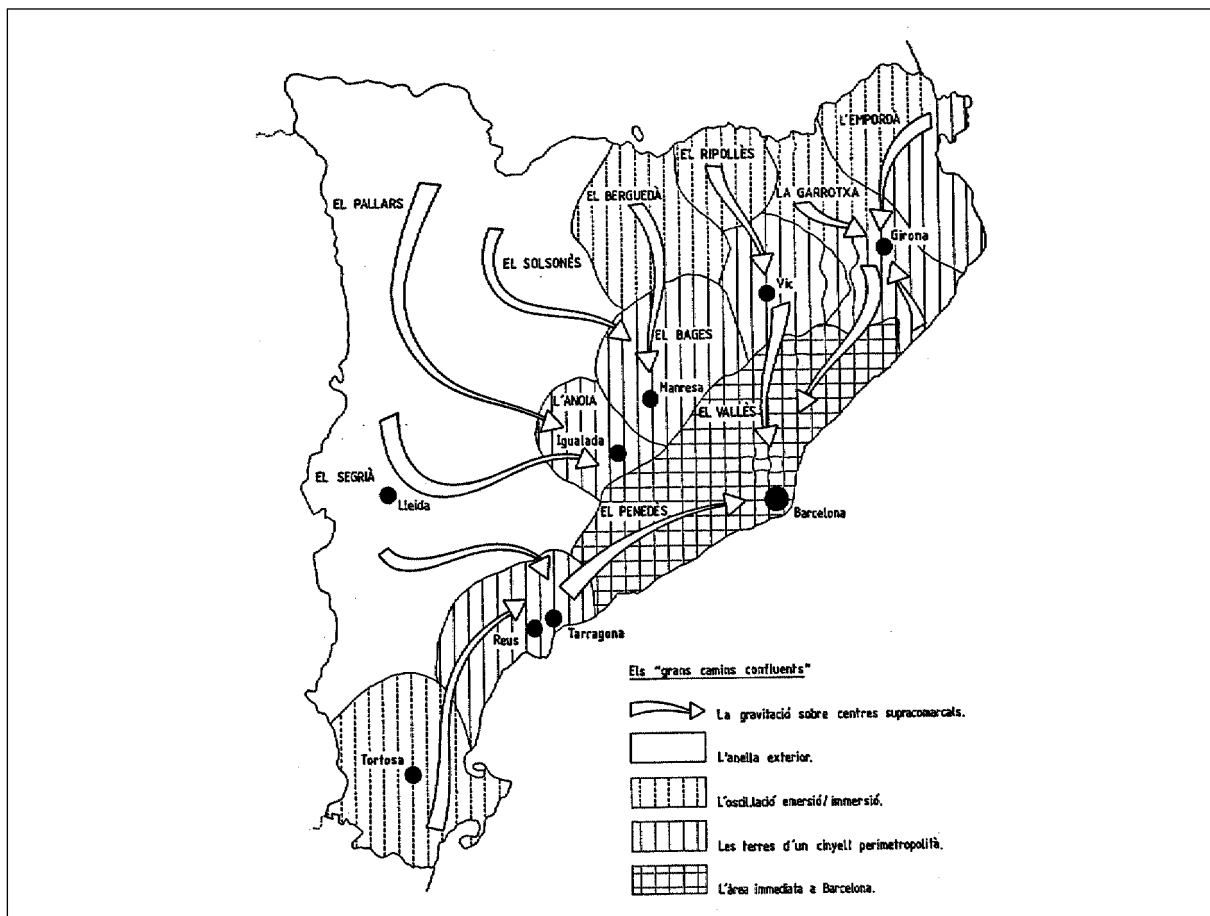
⁷ Format per les comarques de l'Alt Camp, Baix Camp, Baix Ebre i Tarragonès.

⁸ Format per les comarques de l'Alt Empordà, Baix Empordà, Gironès, Pla de l'Estany i Selva.

⁹ Format per les comarques d'Anoia, Bages i Osona.

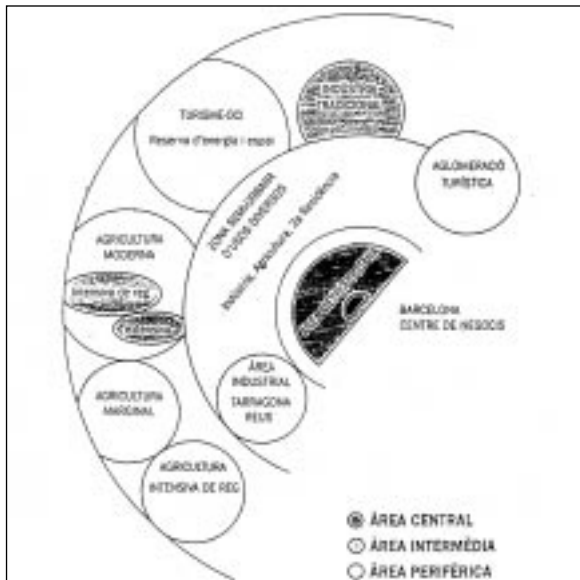
¹⁰ Format per les comarques de la Noguera, Pla d'Urgell, Segarra, Segrià i Urgell.

Figura 25. Els fonaments de la unitat de Catalunya

Font: Lluís Casassas (1990) *La ciutat metropolitana i la unitat de Catalunya*, Barcelona IEC

Figura 26. Esquema geoeconòmic de Catalunya

Font: J. A. M, 1983 (a Pujol i Junyent, 1991).

Bibliografia

Ajenjo, M.; Arribas, R.; Blanes, A.; Mendizábal, E. i Módenes, J. A. (1993); «L'evolució de la població de Catalunya en el període 1986-1991. Estancament demogràfic i canvis en la distribució territorial de la població», *Papers de Demografia*, núm. 74, Centre d'Estudis Demogràfics.

Brunet, R. (1980); «La composition des modèles dans l'analyse spatiale», *L'Espace Géographique*, tom IX, núm. 4, pp. 253-265.

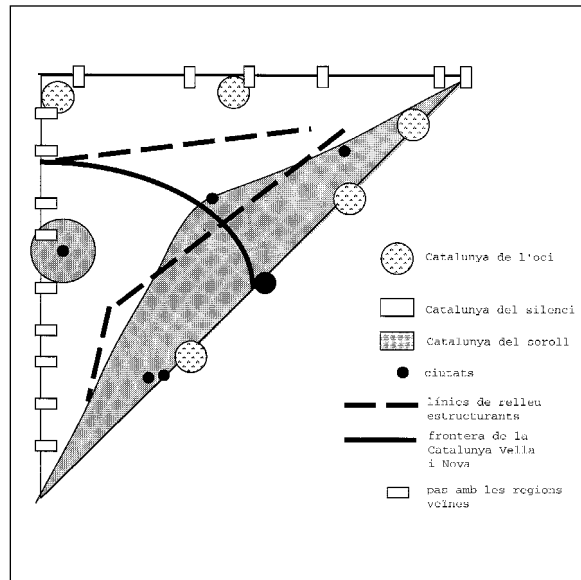
Burgueño, J. (1995); *De la vegueria a la província. La formació de la divisió territorial contemporània als Països Catalans (1750-1850)*, Barcelona, Dalmau.

Caixa de Catalunya (1994); *Anuari Econòmic Comarcal*.

Casassas, Ll. (1977); *Barcelona i l'espai català. El paper de Barcelona en la formació i en l'ordenament del territori de Catalunya*, Barcelona, Curial.

Casassas, Ll. (1990); *La ciutat metropolitana i la unitat de Catalunya*, Barcelona, Institut d'Estudis Catalans.

Figura 27. Un model gràfic de Catalunya

Font: E. Mendizábal (1993)

Casassas, Ll. (director); Mendizábal, E. (coordinador); Arribas, R.; Bertran, E. i Cuxart, M. (1991); *L'Alt Penedès. Una comarca dinàmica als confins metropolitans*, Barcelona, Caixa de Catalunya.

Casassas, Ll. i Nadal, F. (1983); «Les divisions administratives», a *Gran Geografia Comarcal de Catalunya. Geografia General*, Barcelona, Fundació Enciclopèdia Catalana, vol. 18, pp. 382-412.

Centre d'Estudis de Planificació (1983); *Reconeixement territorial de Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.

Huetz de Lempis, A. (1993); *Vignobles et vins d'Espagne*, Burdeus, Presses Universitaires de Bordeaux.

Lluch, E. i Nel-lo, O. (curadors) (1983); *La gènesi de la Divisió Territorial de Catalunya: edició de documents*, Barcelona, Diputació de Barcelona.

M, J.A. (1983); *Les zones défavorisées en Catalogne: un étude comparative du degré de développement des comarques*, Montpellier.

Mendizábal, E. (1993); «Una proposta de model espacial per a la interpretació territorial de

- Catalunya», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 36, pp. 101-118.
- Mendizábal, E. (director); Ajenjo, M.; Blanes, A. i Sánchez, E. (1994); «La població estacional als municipis de Catalunya», *Papers de Demografia*, núm. 75, Centre d'Estudis Demogràfics.
- Mendizábal, E. i Sánchez, E. (1998); «La mobilitat habitual de la població a Catalunya», a Giner, S. (director) (1998); *La societat catalana*, Barcelona, Institut d'Estadística de Catalunya, pp. 283-298.
- Nadal, F. i Montaner, C. (1993); «El projecte de divisió administrativa de la Mancomunitat i els estudis sobre la comarcalització de Catalunya (1907-1919)», a Lluís Casassas, *Geografia i territori*, Barcelona, Universitat de Barcelona, pp. 95-115.
- Pujadas, I., i Mendizábal, E. (1991); *La població de Catalunya 1975-1986*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.
- Pujol, J. X., i Junyent, R. (1991), «El procés urbanitzador als municipis petits de Catalunya», *Espais*, núm. 29, pp. 30-34.
- Ribas i Piera, M., (editor) (1995); *Nicolau M. Rubió i Tuduri i el planejament regional*, Barcelona, Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona-Altafulla.
- Roca, F. (1979); *Política econòmica i territori a Catalunya, 1901-1939*, Barcelona, Ketrés.
- Unwin, T. (1996); *Wine and the vine. An historical geography of viticulture and the wine trade*, Londres, Routledge.
- Unwin, T. (1997); «El terror i la geografia del vi», *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*, núm. 45, pp. 257-274.
- Vila, P. (1931); «Per a una solució del problema comarcal a Catalunya», a *El problema comarcal a Catalunya*, Barcelona, Casa del Vallès, pp. 95-139.
- Vilà i Valentí, J. i Sarrión i Gualda, J. (1992); *El sentit històric de la comarca a Catalunya*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.

L'ENCAIX DE L'ALT PENEDEÈS EN EL CONTEXT
METROPOLITÀ I CATALÀ

JOAQUIM CLUSA
Economista

SUMARI

- 1. Catalunya i Europa: renda per persona massa per sota de les àrees avançades**
 - 2. Renda i riquesa: desequilibris territorials a Catalunya?**
 - 3. Ocupació i atur: dinàmica, especialització industrial i nivell d'atur baix**
 - 4. Mobilitat residència-treball: integració metropolitana recent**
 - 5. Conclusions: funcionalitat metropolitana i dèficit infraestructurals condicionen l'ordenació del creixement urbà futur**
- Annex. Descripció de les «municipalies» de l'Alt Penedès**

ABSTRACT

L'article presenta una caracterització econòmica i territorial de la comarca de l'Alt Penedès en relació amb la resta de comarques metropolitanes i amb Catalunya, tot i establint comparacions amb altres àrees europees. En un marc territorial on els desequilibris pel que fa a la renda i la riquesa no són gaire importants, l'Alt Penedès manté unes taxes d'atur per sota de la mitjana de Catalunya i una estructura econòmica clarament diferenciada de la resta de comarques metropolitanes. El pes específic i el caràcter estratègic de l'activitat agrícola, l'activitat industrial especialitzada en sectors transformadors, principalment l'alimentació, i un menor desenvolupament de les activitats terciàries són els trets significatius de la base econòmica comarcal. Tot i que el seu desenvolupament és menor al metropolità, l'augment de la mobilitat laboral intermunicipal el quinquenni 1991-1996 mostra la creixent integració funcional dels municipis de la comarca a la realitat metropolitana de Barcelona. Una integració que ha d'ésser facilitada a partir de les millores de les infraestructures i l'aprofitament de les potencialitats d'escala diversa que existeixen al conjunt del territori metropolità.

El artículo presenta una caracterización económica y territorial de la comarca del Alt Penedès en relación con el resto de las comarcas metropolitanas y con Cataluña, estableciendo asimismo comparaciones con otras áreas europeas. En un marco territorial donde los desequilibrios en lo que se refiere a la renta y a la riqueza no son muy importantes, el Alt Penedès mantiene unas tasas de paro por debajo de la media de Cataluña y una estructura económica claramente diferenciada del resto de las comarcas metropolitanas. El peso específico y el carácter estratégico de la actividad agrícola, la actividad industrial especializada en sectores de transformación, principalmente la alimentación, y en un menor desarrollo de las actividades terciarias son los rasgos significativos de la base económica comarcal. A pesar de que su desarrollo es menor al metropolitano, el aumento de la movilidad laboral intermunicipal en el quinquenio 1991-1996 muestra una creciente integración funcional de los municipios de la comarca a la realidad metropolitana de Barcelona. Una integración que debe ser facilitada a partir de las mejoras de las infraestructuras y del aprovechamiento de las potencialidades de escala diversa que existen en el conjunto del territorio metropolitano.

L'article présente une caractérisation économique et territoriale de l'Alt Penedès en relation au reste des agglomérations et à la Catalogne, tout en établissant des comparaisons avec d'autres régions européennes. Dans un cadre territorial où les déséquilibres territoriaux, en ce qui concerne le revenu et la richesse, ne sont guère importants, l'Alt Penedès maintient des taxes de chômage inférieures à la moyenne de la Catalogne et une structure économique nettement différenciée du reste des «comarques» métropolitaines. Le poids spécifique et le caractère stratégique de l'activité agricole, l'activité industrielle spécialisée dans les secteurs de transformation, plus particulièrement celui de l'alimentation, et un développement inférieur des activités tertiaires, sont les traits significatifs de la base économique de l'Alt Penedès. Malgré le développement inférieur métropolitain, l'accroissement du mouvement pendulaire pour le travail durant les années 1991-1996 montre l'intégration croissante fonctionnelle des municipalités de l'Alt Penedès à la réalité métropolitaine de Barcelona. Une intégration qui doit être facilitée grâce à l'amélioration des infrastructures et à l'utilisation des potentiels d'échellons divers qui existent dans l'ensemble du territoire métropolitain.

The article presents an economic and territorial characterisation of the Alt Penedès region in relation to the rest of the metropolitan area of Barcelona and to Catalonia as a whole, although it also makes comparisons with other European areas. Within a spatial framework in which imbalances in terms of income and wealth are relatively insignificant, the Alt Penedès maintains an unemployment rate below the Catalan average and an economic structure clearly differentiated from those of the rest of the metropolitan area. The specific weight and strategic nature of agriculture, industrial activity specialising in the transformation sectors, mainly food, and the lesser development of tertiary activities are significant constituent elements of the Alt Penedès economic basis. Although metropolitan development is less pronounced here, the increase in workforce mobility during the five-year period between 1991 and 1996 reveals the growing functional integration of the region's municipalities into the dynamics of metropolitan Barcelona. An integration that must be fostered on the basis of improved infrastructures and of exploitation of the potentials, on different scales, offered by the metropolitan area as a whole.

L'ENCAIX DE L'ALT PENEDEÈS EN EL CONTEXT METROPOLITÀ I CATALÀ

1. Catalunya i Europa: renda per persona massa per sota de les àrees avançades

Les dades del nivell de PIB per persona de Eurostat de 1997 amb la informació de 1994 situen Catalunya en el nivell 94% en relació amb la mitjana europea (nivell 100). Aquesta situació és realment important perquè a començaments dels anys vuitanta estavem al nivell 83-85%. Tot això mesurat en termes de poder de compra i no com a traducció monetària directa.

Els nostres «competidors» tenen rendes més altes, especialment perquè tenen nivells d'ocupació també més alts. Potser París, Londres i Brussel·les no són un referent adequat, però Milà-Lombardia està al nivell 139, Munic-Bayern al 127% i Frankfurt-Bonn al nivell 149 (fig. 2).

Aquesta situació posa en relleu la necessitat de situar molt alt l'objectiu de desenvolupament econòmic i d'augment de la renda, la riquesa i especialment l'ocupació, i dóna el referent més important per situar un territori de Catalunya com es l'Alt Penedès.

Figura 1. Densitat de població a la Unió Europea

Font: Eurostat

2. Renda i riquesa: desequilibris territorials a Catalunya?

En algun moment he escrit que els desequilibris territorials són poc rellevants al costat dels socials. La renda bruta familiar disponible (RBF) per habitant de l'any 1994 de l'Alt Penedès se situava a l'entorn del valor mitjà de Catalunya. És a dir en un nivell mitjà comarcal entre el 95% i el 105% de la mitjana catalana, com el Garraf, el Barcelonès i el Vallès Oriental a la regió metropolitana; i també com al Tarragonès, Baix Camp i Alt Camp a Tarragona. Estaria, en canvi, per sota del Maresme i el Baix Penedès, nivells de 105 i 115 (fig. 3). Cal fer notar així mateix que a Catalunya no hi ha cap «comarca» per sota del 85% de la mitjana tal com pot veure's en el mapa de l'Anuari de l'IEC de 1997.

Els «desequilibris» de la renda per persona, amb nivells entre el 85% i el 95% de la mitjana catalana estarien, efectivament, a la Terra Alta (prop de 13.000 residents), Ribera d'Ebre (uns 22.000 residents), Priorat (uns 9.200 residents), les Garrigues (uns 19.200 residents), la Conca de Barberà (amb

Figura 2. PIB regional per habitant, 1993

Font: UE (1997); Esquema Comunitario de Ordenación del Territorio.

prop de 18.300 residents) i Pla d'Urgell (uns 29.000 residents), que sumen en total prop de 111.000 persones. Es tractaria d'una diferència màxima del 15% en relació amb la mitjana catalana per habitant.

Al mateix nivell hi estarien les «comarques metropolitanes» de l'Anoia prop de 87.000 residents), el Baix Llobregat (prop de 645.000 residents) i el Vallès Occidental amb uns 686.000 residents i que amb més d'1.400.000 residents, representarien el 24% de la població catalana. En aquest sentit els territoris amb nivells més baixos de renda mitjana per persona (mitjana estadística) estarien a l'entorn metropolità de Barcelona.

És remarcable que els nivells més alts de renda són les comarques del Baix i Alt Empordà (prop de 96.000 i 93.000 residents, respectivament), la Cerdanya (uns 13.000 residents permanents), el Pallars Sobirà (uns 5.800 residents) i la Val d'Aran (poc més de 7.000), on hi predomina la base econòmica turística. El fet que hi resideixin (de forma permanent) unes 215.000 persones, és a dir menys del 4% dels catalans, tampoc no representa una «punta» espectacular.

Figura 3. Renda bruta familiar disponible, 1994

Font: Institut d'Estadística de Catalunya, 1997

Els desequilibris territorials metropolitanos tindrien encara una altra lectura per als sis «àmbits territorials» de Catalunya (com una de les principals conseqüències del Pla Territorial de Catalunya de 1995), segons la taula 4.14 de l'Anuari de 1997 (pàg. 216): la renda mitjana de «l'àmbit metropolità» va ser el 1994 (últim any amb informació a l'Anuari) del 98,6% de la mitjana catalana, amb prop del 70% de la població catalana. Les altres presentaven els següents valors mitjans en relació amb la mitjana de Catalunya:

- Comarques gironines: 118%, a l'extrem alt (prop de 520.000 persones).
- Terres de l'Ebre: 95,1%, a l'extrem més baix (unes 156.000 persones).
- Camp de Tarragona: nivell mitjà (100,8%) (unes 419.000 persones).
- Àmbit de Ponent: 101,1% (342.000 persones).
- Comarques centrals: 99,8% (unes 425.000 persones).

No semblen certament uns «desequilibris territorials» (i estadístics) gaire importants, quan el nivell més baix és el 85% de la mitjana i afecta menys del 3% de població catalana. I el més alt, amb el 118% de la mitjana per al 7% de la població catalana.

Fent servir doncs els àmbits territorials més «provincials» i equivalent als NUTS III de Catalunya, la diferència entre el més baix (Terres de l'Ebre) i el més alt (comarques gironines) seria del 23%. Fora d'aquests extrems afectaria l'11,3% de la població catalana, prop del 90% dels catalans residirien a «províncies» (per entendre'ns i disculpin l'expressió!), amb renda mitjana per persona situada entre el 101% i el 98% del valor mitjà.

Les comunitats autònomes espanyoles presentaven uns diferencials màxims d'1 a 2, i les regions europees d'1 (regions de Grècia) a 4 (Hamburg). Els nostres diferencials d'1 a 1,15 no semblen exagerats.

Els diferencials per persona tendeixen a reduir-se més que a augmentar, dins d'aquests marges força limitats: amb un creixement mitjà del 19% en valors corrents de la renda familiar per habitant de

Catalunya el període 1991-1994, especialment influït per un cicle econòmic baix, l'àmbit metropolità va créixer per sota i tots els altres ho van fer per sobre, destacant l'àmbit de Ponent (26%), però també les Terres de l'Ebre amb el 21%. Les comarques gironines van créixer un 23%.

El mapa de la pàg. 15 de l'*Anuari* és doncs molt indicatiu de la realitat econòmica de Catalunya, on la dinàmica de creació d'activitat econòmica i ocupació, la descentralització de Barcelona i les principals ciutats, el turisme (intern, d'Espanya i de l'estranger) i el mecanisme de la Seguretat Social han ajudat a reduir els diferencials de renda.

Cal remarcar, en aquest context d'anàlisi dels anomenats desequilibris, que l'àmbit metropolità de Barcelona, en el que s'inclou l'Alt Penedès, no està especialment i/o comparativament beneficiat ni per la dinàmica econòmica ni per la inversió pública.

3. Ocupació i atur: dinàmica, especialització industrial i nivell d'atur baix

La taxa d'activitat (relació entre la població activa i la població de 16 anys i més): és del 53,9% a Catalunya. EUA i Japó estan a l'entorn del 65%. La taxa està influenciada per l'estructura d'edats, la població ocupada i la que vol treballar.

Les diferències entre els «àmbits territorials» són notables. Els màxims del 57% es mostren al Vallès Occidental, Vallès Oriental i Vall d'Aran i els mínims del 44-46% al Pallars, Terra Alta i Ribera d'Ebre.

Al punt més baix de la crisi recent, el 1994, a l'Alt Penedès l'atur registrat (11,6%) era un 21% inferior a la mitjana metropolitana (14,3%), que era molt semblant al conjunt de Catalunya (14,0%). A Espanya 5 punts més amunt (19,3%). L'atur de l'EPA, 4-6 punts més amunt (20,6% a Catalunya i 23,9% a Espanya, el 1994). En aquest moment l'atur registrat ha caigut a Catalunya fins a 7,5% el mes de novembre, a la resta d'Espanya 3,6 punts més amunt (11,03%).

Les diferències entre l'EPA i l'atur registrat continuen sent molt importants. La informació més

recent sobre l'EPA és de la premsa del dia 8 de desembre de 1998 (*El País*, pàg. 52) en relació amb el mes de novembre:

- Unió Europea, als 11 països de l'euro: 10,8%. França amb 11,8% i Finlàndia amb 11% són els més alts després d'Espanya.
- Espanya: 18,2%. És la taxa més alta dels 11 països i representa un diferencial de 7,2 punts percentuals en relació amb l'atur registrat a les Oficines de l'Inem espanyoles.

L'any 1996, ja en plena recuperació, la taxa d'atur registrat del conjunt de l'Alt Penedès era del 8,1%, a 2,4 punts de diferencial amb Catalunya i 2,5 punts de l'àmbit metropolità. Ja s'ha indicat que el 1994 era de 2,7 punts de diferencial.

En aquest moment doncs, l'atur al conjunt de l'Alt Penedès podria estar també a uns 2-2,5 punts percentuals per sota de Catalunya (7,5%), i situar-se a l'entorn del 5%. Prop del nivell que cal per assegurar la rotació necessària del mercat de treball.

La realitat municipal no és uniforme. Amb la informació disponible del moment més fort de la crisi, el nivell mitjà de l'11,2% amagava diferències de prop d'un punt cap amunt (Vilafranca amb el 12% o Gelida amb el 11,7%) i de més d'un punt cap avall (Sant Sadurní amb el 10,1% o Mediona amb el 8%). En aquest moment aquest valors podrien estar uns 4 punts per sota.

Això voldria dir que entre 1994 i 1998, s'haurien creat llocs de treball equivalents al 4% de la població activa, és a dir 1.200 llocs de treball addicionals. El 1991, les xifres van ser les següents: agricultura (1.730-6,5%) / indústria (11.841-44,4%), construcció (2.392- 9,0%) i serveis (10.683-40,1%). Total, 26.646 persones. A continuació, exposem la comparació amb el conjunt de l'àmbit metropolità: agricultura (1,0%), indústria (37,6%), construcció (7,2%) i serveis (54,2%), i al conjunt comarcal:

- 6 vegades més proporció d'agricultura (2% de Catalunya, amb l'1,2% de la població), però amb 1.700 persones.

- Una quarta part més de construcció: importància de la segona residència (11.057 habitatges entre secundaris –prop de 6.800– i vacants: 35% del parc total, per turisme interior, gairebé el doble del conjunt metropolità).

- Lleugerament per sobre en indústria: 40% respecte del 38%.

- Menys serveis: 40% respecte del 54%: centralitat limitada i efecte de la renda i de la dimensió.

- Del total d'ocupació industrial de prop de 12.000 persones: el 63% en sectors transformadors (principalment l'alimentació), diferents de la química i dels transformats metàl·lics. Destaca la important especialització.

- Indústria: segons l'estudi *Dinàmiques Metropolitanas*, els coeficients d'especialització són superiors a 1 (més concentració que al conjunt metropolità) només en els sectors de l'alimentació (coeficients superiors a 2,5).

4. Mobilitat residència-treball: integració metropolitana recent

El 1991, 3.245 persones amb ocupació tenien el lloc de treball fora dels municipis de la comarca de l'Alt Penedès. Respecte del total de 26.646 residents amb ocupació, volia dir que el 12% dels residents amb ocupació estaven treballant a fora. No sembla una xifra massa rellevant: ni de fluxos de desplaçaments diaris ni de manca d'oportunitats de treball. Més aviat és l'expressió que el conjunt comarcal és molt autosuficient en llocs de treball en relació amb l'oferta dels residents, perquè seria autosuficient en un 88%. Això referit al conjunt comarcal i amb independència dels fluxos intermunicipals (fig. 4).

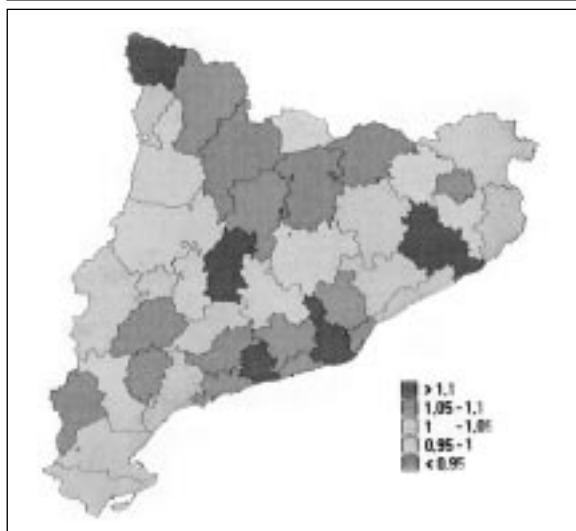
Al mateix temps, en aquell any, 3.581 persones que treballaven en activitats i empreses localitzades dins dels límits comarcals eren residents a d'altres comarques. La comarca localitzava 26.982 llocs de treball, i en relació amb aquesta demanda els residents n'ocupaven el 68,7%.

El volum d'entrades per treball era molt semblant al de sortides amb un excedent de 336 llocs de treball, és a dir, prop més de 1% dels residents amb ocupació o dels llocs de treball localitzats, i en aquest sentit l'oferta era gairebé igual a la demanda.

Malgrat la dimensió relativament reduïda de les entrades i les sortides comarcals per raons de treball, la consideració conjunta dels dos fluxos (6.826 persones) ja representava el 29,2%, en relació amb el conjunt de persones que residien i treballaven al conjunt comarcal (23.401). Es tractava doncs d'un territori que tenia una mobilitat interna per treball del 71%, molt superior a la mobilitat externa del 29%. I aquest indicador argumenta la idoneïtat de la «comarca» com a contenidor dels fluxos de mobilitat obligada quotidiana per treball, que és un dels principals indicatius de l'abast territorial del fenomen urbà.

Per tenir indicadors comparatius, la mobilitat externa (entrades més sortides) de les set comarques metropolitanas era del 45,4%, el 1991, segons les dades de la taula 3.20 de l'*Anuari 1997* de l'IEC (pàg. 168, que és molt semblant a la taula 10.22). I era més alta que el conjunt de les comarques giro-

Figura 4. Evolució dels llocs de treball, 1991-1996

Font: Roca i Clusa (1998); *Evolució de l'estructura urbana de Catalunya, 1991-1996*.

nines (22,6%), però per sota de les comarques tarragonines (36,8%).

Cap comarca de Catalunya tenia fluxos totals de mobilitat exteriors superiors als fluxos interiors: només s'hi acosten el Baix Llobregat (83.488 sortides i 52.239 entrades en relació amb els 138.697 habitants que treballaven a la comarca -97,8%) i el Barcelonès (107.116 sortides i 155.674 entrades, en relació amb els 748.414 residents que hi treballaven -35,2%).

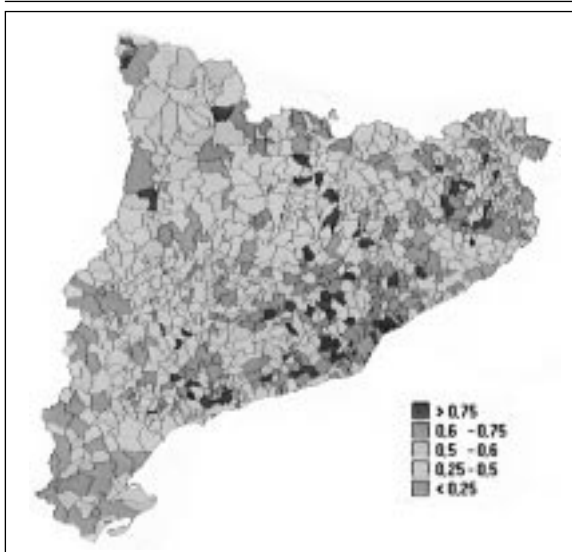
Al cens de 1996, els residents amb lloc de treball a fora de la comarca representaven el 17% del total, és a dir uns 5 punts percentuals més que cinc anys enrera. Eren, segons el Padró de Població, 4.696 persones, és a dir, un 45% més que cinc anys enrera. El 13% treballava a les «comarques barcelonines» i el 4% a d'altres comarques (fig. 5).

Si bé els llocs de treball van augmentar en 1.346 en el darrer període intercensal i la població amb lloc de treball en 1.401, el nombre de residents que treballaven a la comarca era de 23.351 persones, 50 persones menys que cinc anys enrera: el mercat de treball s'ha fet més intercomarcal. Tot i que a nivells encara discrets, sí suficients per superar certs llindars de metropolitat, especialment a nivell municipal (taules 1 i 2).

5. Conclusions principals: funcionalitat metropolitana i dèficit infraestructurals condicionen l'ordenació del creixement urbà futur

La integració funcional dels municipis de l'Alt Penedès a la realitat metropolitana de Barcelona és un fet, que segurament s'accentuarà en el futur.

Figura 5. Obertura dels municipis de Catalunya, 1996

Font: Roca i Clusa (1998); *Evolució de l'estructura urbana de Catalunya, 1991-1996*

Taula 1. Distàncies recorregudes per grans àmbits i sistemes de transport, en quilòmetres

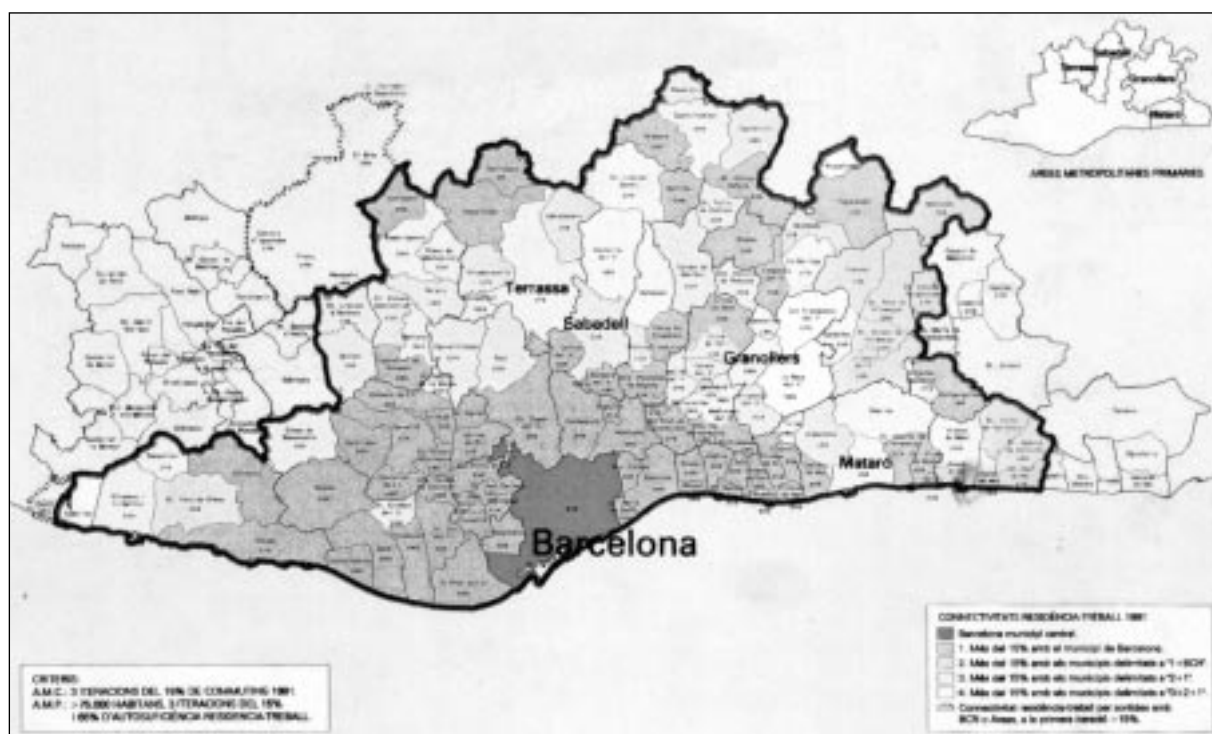
		Regió Metropolitana	Resta Catalunya	Total Catalunya
Distància total	1996	757.541,23	4.714.986,18	12.290.727,41
	1991	6.370.445,42	3.411.586,70	9.782.032,12
	Evol. 1996-1991	1.205.295,81	1.303.399,48	2.508.695,29
	Ratio 1996/1991	1,256	1,382	1,256
Distància transport privat	1996	5.628.884,90	4.172.691,23	9.801.576,13
	1991	4.294.983,92	2.969.857,18	7.264.841,10
	Evol. 1996-1991	1.333.900,98	1.202.834,05	2.536.735,03
	Ratio 1996/1991	1,311	1,405	1,349
Distància transport públic	1996	1.946.856,33	542.294,95	2.489.151,28
	1991	2.075.461,50	441.729,52	2.517.191,02
	Evol. 1996-1991	-128.605,17	100.565,43	-28.039,74
	Ratio 1996/1991	0,938	1,228	0,989

Font: Roca i Clusa (1998); *Evolució de l'estructura urbana de Catalunya, 1991-1996*

Taula 2. Principals destinacions de la mobilitat en municipis de l'Alt Penedès, 1991 i 1996

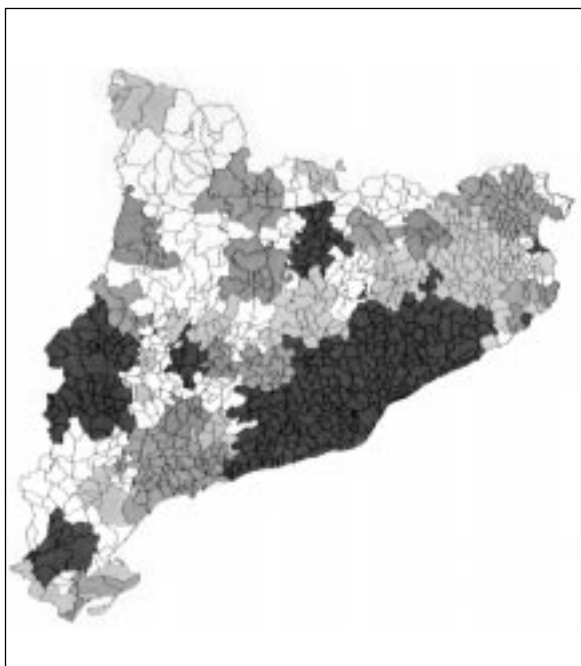
Municipi	Municipi d'origen	Municipi destí	mobilitat 1991	mobilitat 1996	% 1991-1996
8091	Gelida	Gelida	872	720	-17%
8091	Gelida	Martorell	146	123	-16%
8091	Gelida	Sant Sadurn d'Anoia	46	54	+17%
8091	Gelida	Vilafranca del Penedès	16	22	+38%
8114	Martorell	Gelida	37	46	
8114	Martorell	Martorell	3.920	3.668	-6%
8114	Martorell	Sant Sadurn d'Anoia	8	21	
8114	Martorell	Vilafranca del Penedès	15	20	
8240	Sant Sadurn d'Anoia	Gelida	19	34	+79%
8240	Sant Sadurn d'Anoia	Martorell	10	39	+290%
8240	Sant Sadurn d'Anoia	Sant Sadurn d'Anoia	2.833	2.448	-14%
8240	Sant Sadurn d'Anoia	Vilafranca del Penedès	137	176	+28%
8305	Vilafranca del Penedès	Gelida	9	19	
8305	Vilafranca del Penedès	Martorell	39	42	
8305	Vilafranca del Penedès	Sant Sadurn d'Anoia	184	220	+20%
8305	Vilafranca del Penedès	Vilafranca del Penedès	7.437	6.939	-7%

Figura 6. Procés de delimitació per municipis i per connectivitat residència-treball 1991

Font: Roca i Clusa (1998)

Figura 7. Sistemes urbans superiors a 5.000 habitants, 1996

Font: Roca i Clusa (1998), *Evolució de l'estructura urbana de Catalunya, 1991-1996*.

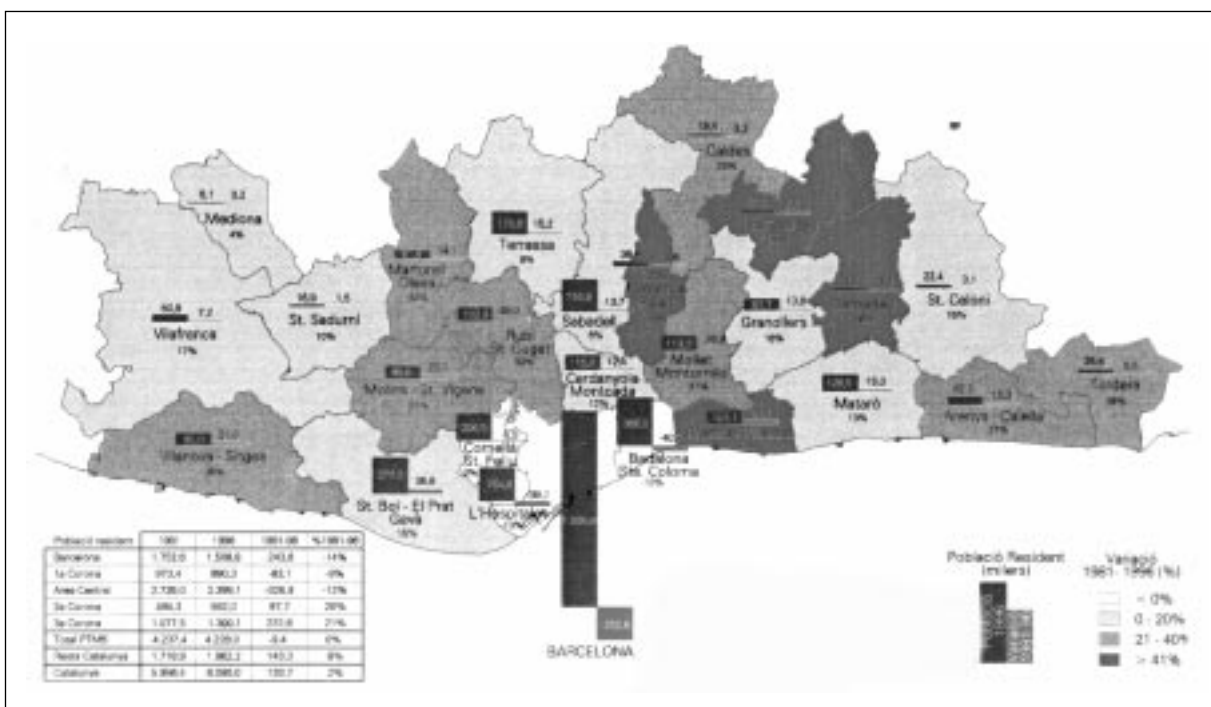
Una conseqüència d'aquesta integració és que els municipis del Baix Penedès ja presentin una important funcionalitat metropolitana amb Barcelona abans que amb Tarragona (fig. 6).

L'Alt Penedès es un lloc de pas (una frontissa) i d'integració entre les dues grans àrees metropolitaniques de Catalunya: la dels 4 milions d'habitants i la dels 350.000 de Tarragona-Reus (fig. 7).

Les previsions de creixement pels propers 25 anys són molt importants: 76% a Vilafranca-Santa Margarida i els Monjos i 61% a Sant Sadurni-Gelida, a l'escenari màxim, com a resultat d'importants descentralitzacions de l'àrea central de Barcelona.

Els importants dèficit infraestructurals s'han de resoldre en el context de les necessitats infraestructurals de Catalunya, però especialment de la regió metropolitana o àrea metropolitana real de Barcelona. Més que de desequilibris cal parlar d'aprofitar les potencialitats de cada territori: tant del metropolità ampli, com de cadascuna de les ciutats que formen aquest conjunt actual o potencial de «ciutat de ciutats».

Figura 8. Població resident 1996 i variació 1981-1996

Font: Elaboració pròpia.

Annex. Descripció de les «municipalies» de l'Alt Penedès¹

Vilafranca del Penedès (36.208 hab., el 1978, 192 km², 11 municipis)

Al fons de la Depressió Prelitoral, Vilafranca és el centre d'una plana dedicada a la vinya gairebé exclusivament. És la seu d'un mercat notable, una concentració de serveis diversos, un nus de comunicacions, l'únic centre industrial important de totes les terres penedesenques i el seu nucli demogràfic més remarcable. Tot això li ha conferit una funció ordenadora facilitada pel fet d'estar ubicada sobre la via que comunica Tarragona amb Barcelona. Aquesta centralitat queda demostrada en l'anàlisi de les trucades telefòniques on apareix clarament identificat el rodal vilafranquí.

Sant Sadurní (15.453 hab., el 1978, 121 km²)²

Sant Sadurní forma una entitat territorial ben estructurada per una xarxa important de comunicacions: ferrocarril, autopista, carretera estatal, carreteres comarcals... Aquest fet ha convertit la vila de Sant Sadurní en un lloc de relacions intenses per part dels habitants del rodal, que hi troben treball a la indústria i als serveis existents a la localitat. Aquesta centralitat queda ben marcada en l'anàlisi de les trucades telefòniques i, sobretot, en estudiar l'estructura derivada de les relacions diàries de residència-treball.

¹ Casassa, Ll. i Clusa, J. (1981), *L'organització territorial de Catalunya*, Llibres de la Fundació Jaume Bofill, Barcelona, (pàgines 194, El Foix, 202, Riudebitlles, 205, Sant Sadurní i, 208, Vilafranca del Penedès).

² Incorpora Gelida, amb 3.745 habitants, el 1981.

Taula 3. Municipalia de Vilafranca del Penedès

Municipis actuals	Km ²	Habitants 1978	Tendència
Oleseta	30,6	316	-
Avinyonet del Penedès	29,1	1.197	-
Sant Cugat de Sesgarrigues	6,3	731	+
La Granada	6,6	1.170	+
Les Cabanyes	1,2	337	-
Vilobí del Penedès	9,4	811	-
Puigdàlber	4	329	-
El Pla del Penedès	9,5	1.081	-
Vilafranca del Penedès	19,6	23.873	+
Castellví de la Marca	28,5	1.469	+
Olèrdola	29,9	1.718	+
Santa Margarida i els Monjos	17,4	3.176	+
TOTAL	192,1	36.208	

Taula 4. Municipalia de Sant Sadurní

Municipis actuals	Km ²	Habitants 1978	Tendència
Sant Sadurní d'Anoia	18,7	8,501	+
Sant Llorenç d'Hortons	19,8	929	-
Gelida	26,7	3.745	+
Subirats	55,8	2.278	-
TOTAL	121,0	15.453	

Foix (4.983 hab., el 1978, 135 km²)

Aquest sector de la plana penedesenca presenta una certa homogeneïtat deguda tant a la morfologia com als conreus comuns. L'únic centre que no pateix regressió demogràfica és Sant Martí Sarroca, on estan ubicats els únics serveis que es troben a la municipalia, ja que el centre indiscutible de serveis de la rodalia és Vilafranca.

Riudebitlles (5.854 hab., el 1978, 91 km²)

L'antic rodal de Sant Pere s'estén al llarg de la petita vall del riu de Bitlles, oberta a la serra de l'interior. L'homogeneïtat de l'activitat econòmica de les seves terres (agricultura, vi, paper...) ha ajudat l'aparició de lligams estrets i l'existència de notables relacions de residència-treball entre els pobles veïns.

Taula 5. Municipalia del Foix

Municipis actuals	Km ²	Habitants 1978	Tendència
Pontons	25,9	20,8	-
Torrelles de Foix	36,8	1.191	-
Sant Martí Sarroca	35,6	2.319	+
Font-rubí	37,0	1.265	-
TOTAL	135,3	4.983	

Taula 6. Municipalia del Riudebitlles

Municipis actuals	Km ²	Habitants 1978	Tendència
Mediona	47,6	972	-
Sant Quintí de Mediona	13,9	1.572	-
Sant Pere de Riudebitlles	5,4	2.116	+
Terrasola i Lavit	23,9	1.239	-
TOTAL	90,8	5.854	

DINÀMIQUES TERRITORIALS I USOS DEL SÒL A L'ALT
PENEDÈS: OPORTUNITATS I REPTES

JOAN ROSSELLÓ
Arquitecte

SUMARI

1. Introducció: el paisatge del vi
2. L'Alt Penedès, comarca metropolitana
3. La manca d'arrelament del fet metropolità a l'Alt Penedès
4. Noves dinàmiques territorials
5. Observacions crítiques a les propostes del PTMB per a l'Alt Penedès
 - 5.1. Els espais oberts i les illes metropolitanes
 - 5.2. La xarxa viària
 - 5.3. La xarxa ferroviària
 - 5.4. L'àrea dinamitzadora de Vilafranca
 - 5.5. La central de mercaderies de l'Alt Penedès

ABSTRACT

L'article presenta una revisió de la planificació històricament desenvolupada a l'Alt Penedès fins a arribar a l'actual Pla Territorial Metropolità de Barcelona, respecte al qual es presenta un seguit d'objeccions. La manca d'arrelament del fet metropolità a la comarca, observable en el manteniment d'una dinàmica econòmica pròpia, organitzada al voltant del la mobilitat residencial i la terciarització econòmica. En aquest context, es critiquen alguns aspectes del Pla Territorial: en primer lloc, l'excessiu esquematisme i la rigidesa de la distribució del sòl en «illes metropolitanes» i «espais oberts», difícil de casar amb la realitat de territoris fràgils i especialitzats com l'Alt Penedès. En segon lloc, l'excessiva xarxa viària proposada fa pensar en el risc que es generin canvis als usos del sòl que acabin per fragmentar l'estructura territorial. Pel que fa a la xarxa ferroviària, es destaca la no consideració d'una especialització de línia de rodalia d'altafreqüència a la comarca. Finalment, es planteja el sobredimensionament de l'àrea dinamitzadora de Vilafranca i, respecte a la central de mercaderies de l'Alt Penedès, la necessitat d'una localització de baix impacte ambiental i que no consumeixi sòl agrícola.

El artículo presenta una revisión de la planificación históricamente desarrollada en el Alt Penedès hasta llegar al actual *Pla Territorial Metropolità de Barcelona*, respecto al cual se presenta una serie de objeciones. La falta de arraigo del hecho metropolitano en la comarca, observable en el mantenimiento de una dinámica económica propia, organizada alrededor del sector vitivinícola, contrasta con la aparición de nuevas tendencias, como la movilidad residencial y la terciarización económica. En este contexto, se critican algunos aspectos del Pla Territorial: en primer lugar, el excesivo esquematismo y la rigidez de la distribución del suelo en «isla metropolitanas» y «espacios abiertos», difícil de casar con la realidad de territorios frágiles y especializados como el Alt Penedès. En segundo lugar, la excesiva red viaria propuesta hace pensar en el riesgo de que se generen cambios en los usos del suelo que acaben por fragmentar la estructura territorial. En lo que se refiere a la red ferroviaria, se destaca la no consideración de una especialización de línea de cercanías de alta frecuencia en la comarca. Finalmente, se plantea el hecho de las dimensiones excesivas del área dinamizadora de Vilafranca y, respecto a la central de mercancías del Alt Penedès, la necesidad de una localización de bajo impacto ambiental y que no consuma suelo agrícola.

L'article présente une révision historique de la planification développée à l'Alt Penedès pour arriver à l'actuel *Pla Territorial Metropolità de Barcelona*, au sujet duquel l'auteur présente une suite d'observations. L'absence d'enracinement du fait métropolitain à l'Alt Penedès, que l'on peut observer dans le maintien d'une dynamique économique propre, qui contraste avec l'apparition de nouvelles tendances comme le mouvement pendulaire résidentiel et la tertiarisation économique. Dans ce contexte on critique certains aspects du Pla Territorial: tout d'abord, la schématisation excessive et la rigidité de la distribution du sol en «îles métropolitaines» et en «espaces ouverts», difficile à caser avec la relation des territoires fragiles et spécialisés comme l'Alt Penedès. Deuxièmement, l'excessif réseau routier proposé fait craindre des changements dans les usages du sol qui fragmenteraient la structure territoriale. En ce qui concerne le réseau ferré, on peut souligner la non-considération d'une spécialisation de ligne de banlieue d'haute fréquence à la comarque. Finalement, l'auteur expose la surdimension de l'aire de dynamisation de Vilafranca et, en ce qui concerne la gare routière de l'Alt Penedès, la nécessité d'une localisation peu impactante de l'environnement et qui n'occupe pas du sol agricole.

The article presents an overview of the history of planning in the Alt Penedès up until the current *Pla Territorial Metropolità de Barcelona*, to which a set of objections are posed. The absence of a deeply rooted metropolitan identity in the Alt Penedès, observable in the preservation of local economic dynamics, centred on the wine industry, contrasts with the emergence of new trends, such as residential mobility and the teriarisation of the economy. In this context, some aspects of the Pla Territorial are criticised: in the first place, the excessively schematic and rigid distribution of land in «metropolitan blocks» and «open spaces», somewhat out of keeping with fragile, specialised territories like the Alt Penedès. Secondly, the oversized nature of the proposed highway network suggests that there is a risk of generating changes in land use that would eventually cause fragmentation of the territorial structure. As regards the railway network, there is a blatant lack of consideration of a frequent regular local train service in the region. Finally, the author contemplates the oversizing of the economically dynamic Vilafranca area and, regarding the central goods depot of the Alt Penedès, the need for a location of low environmental impact that would not consume agricultural land.

DINÀMIQUES TERRITORIALS I USOS DEL SÒL A L'ALT PENEDEÈS: OPORTUNITATS I REPTES

1. Introducció: el paisatge del vi

«(...) les àrees geogràfiques on es produeixen els vins (...) són també els paisatges més amens, més ordenats i més consolidats d'Europa.

«(...) El conreu de la vinya, amb les fileres altes o amb les baixes, s'adapta a les ondulacions dels paisatges amb una trama geomètrica discreta i flexible, que deixa visibles els camins regulars del treball humà, a vegades estesos fins a l'infinit, a vegades en contrast amb els boscos, els fruiters i els altres conreus del voltant. En resulta una felicitat integració entre les petjades naturals i humanes, confirmada també en les imatges pintades dels artistes europeus a partir de l'Edat Mitjana.»

Això que acabeu de llegir és un fragment d'un article de Leonardo Benevolo titulat *El paisatge del vi*¹, que voldria que es mantingués present, com a teló de fons de l'escenari de les reflexions que a continuació exposaré.

2. L'Alt Penedès, comarca metropolitana

A partir de 1959, amb la redacció del Pla General d'Ordenació de la Província de Barcelona, la comarca de l'Alt Penedès s'incorporà a l'àmbit de planejament territorial que es coneix com a regió metropolitana.

La proposta de desenvolupament comarcal s'estructura a través d'una xarxa convencional de carreteres i per primera vegada, amb voluntat equilibradora, s'articula sobre la base d'un rosari polinuclear de «centres» i «subcentres» comarcals que constitueixen sistemes urbans propers als 50.000 habitants, formats per un nucli principal i una corona de poblacions de menor rang.

En aquesta proposta d'àrees de desenvolupament preferent, el Pla Provincial defineix Vilafranca del Penedès com a municipi de preponderant interès industrial, i en un segon ordre dins de la corona, Sant Sadurn d'Anoia, Gelida, Santa Margarida i els Monjos i Sant Martí Sarroca. Nou anys més tard, el Pla Director de l'Àrea Metropolitana de Barcelona de 1968 inclou també, dins del seu àmbit, la comarca

de l'Alt Penedès. Novament dins d'una estructura policèntrica es proposa Vilafranca com a polaritat metropolitana i Sant Sadurn d'Anoia com a nova polaritat, i s'estableixen dues grans àrees residencials, industrials i de serveis al voltant d'aquestes polaritats, que en l'horitzó de l'any 2010 previst pel Pla, havia d'agrupar una població de 500.000 habitants.

Aquestes dues polaritats no formen part dels denominats pols de primer ordre, el més proper dels quals era el denominat Martorell-Anoia, pel que el pla proposava al seu voltant importants equipaments i dotacions. Així, a més de fer previsions relatives a la protecció dels espais forestals, preveia la formació de parcs comarcals entre les polaritats de Vilafranca, Sant Sadurn i Martorell, el disseny d'infraestructures de transport que travessaven el territori comarcal, la implantació d'un nou aeroport en l'espai comprès entre els pobles de Guardiola, Vilobí, Puigdàlber i el Pla i un aeròdrom al terme municipal de Sant Llorenç d'Hortons.

El 1995, el Pla Territorial de Catalunya, en una de les seves principals determinacions i amb l'objectiu de descongestionar el sistema central i reequilibrar l'àrea metropolitana, proposa dins d'aquest àmbit un conjunt de set polaritats, una de les quals és Vilafranca, més dues polaritats-ròtula als extrems de l'àmbit metropolità.

El PTG, en l'estructura territorial que proposa, inclou la major part dels municipis de l'Alt Penedès en el sistema per al reequilibri territorial de Catalunya al nivell 2, basat en els sistemes urbans de Vilafranca del Penedès i Sant Sadurn d'Anoia, i al nivell 4, format per Sant Pere de Riudebitlles, Sant Quinti de Mediona i Torrelavit. Els municipis de Gelida i Sant Llorenç d'Hortons s'exclouen dels sistemes anteriors i formen part del reequilibri metropolità basat en el sistema urbà de Martorell.

El PTG defineix l'Àmbit Funcional Territorial Metropolità, format per 15 sistemes de proposta, tres

¹ Leonardo Benevolo (1996); «Il Paesaggio del vino», a *Il Piano regolatore del vino*. Quadern 4. Siena, Associazione Nazionale Città del Vino.

dels quals són els citats anteriorment, els quals estan inclosos en el Pla Territorial Metropolità de Barcelona (PTMB), actualment redactat i pendent d'aprovació. El PTMB desenvolupa el concepte de polaritat del PTG a través de la proposta d'àrees dinamitzadores, que en gran part recolza sobre les capitals de comarca, una de les quals és l'àrea dinamitzadora de Vilafranca.

3. La manca d'arrelament del fet metropolità a l'Alt Penedès

L'Alt Penedès és històricament un territori que ha format part de l'àmbit del planejament territorial metropolità. Des de fa 40 anys se centren sobre aquest territori moltes expectatives, avalades pel que tantes vegades s'ha dit:

- Una situació estratègica molt bona, d'una banda entre les zones més metropolitanes de Barcelona i l'àrea d'influència del Tarragonès, i de l'altre entre la Catalunya central i la costa.
- Unes comunicacions aparentment també bones.
- Un nivell d'urbanització poc desenvolupat que ofereix gran quantitat de sòl susceptible de ser ocupat.
- Una oferta de sòl industrial a preus competius.

Arrodoniríem aquest conjunt de característiques tòpiques d'aquest territori amb l'existència d'uns recursos humans de nivells salarials moderats, l'existència d'un cert entorn empresarial i la possibilitat de desenvolupar un nivell de vida elevat dins d'un entorn agradable.

Malgrat aquesta presència de l'Alt Penedès en el planejament territorial metropolità, passat i actual, malgrat aquest conjunt, reiteradament explicitat d'expectatives, el fet metropolità no ha arrelat o al menys no ha arrelat de forma similar com a la resta de comarques metropolitanes.

L'Alt Penedès és la comarca amb menor pes poblacional i menor densitat de població de la regió metropolitana malgrat que històricament s'ha con-

siderat com un element bàsic de la seva articulació. Mentre que a les comarques que formaven la Regió I s'estava consolidant la realitat metropolitana mitjançant un procés de concentració de la indústria i la població, l'Alt Penedès ha continuat mantenint encara una dinàmica econòmica pròpia basada fonamentalment en el creixement endogen concretat en una activitat econòmica diversificada, però amb la presència d'un sector fort, el vitivinícola, que ha actuat com a activitat motora.

Ni tan sols amb l'obertura de l'autopista A-7 es va fer sentir de forma clara i evident la influència del fet metropolità entès des d'una formulació ortodoxa. Aquest aparent distanciament del fet metropolità es pot atribuir a la complexa estructura espacial de la regió metropolitana, clarament jerarquitzada a través d'un sistema urbà polinuclear, que té el seu origen en el Pla Provincial de 1959 i que va inspirar tant el Pla Director de l'Àrea Metropolitana com l'actual PTMB, on es distingeix clarament la ciutat central, l'àrea metropolitana funcional d'extensió variable i la regió metropolitana formada per centralitats o ciutats «madures» com Vilafranca i fins i tot Sant Sadurní, en la línia de metròpoli discontinua que ha exposat el professor Antonio Font².

Apunto també, com a possibles causes d'aquesta situació, el fet que a l'Alt Penedès la crisi agrícola o no s'ha produït o bé ho ha fet de forma molt més moderada que a d'altres comarques metropolitanes, per la qual cosa no aporta nous espais al mercat immobiliari. És evident que en el cas de l'Alt Penedès la competència d'usos del sòl no ha situat l'agricultura en una situació marginal, entre d'altres raons perquè el sector vitivinícola, a diferència d'altres sectors industrials, necessita molt especialment d'un territori productiu al seu entorn que li doni suport.

Des del punt de vista de les infraestructures viàries, malgrat que s'ha emfasitzat les bones comunicacions de la comarca, la realitat és, al nostre entendre, molt diferent.

² Antonio Font (1997); «Anatomia d'una metròpoli discontinua: la Barcelona metropolitana», a *Papers. Regió Metropolitana de Barcelona*, 26, Barcelona, Institut d'Estudis Metropolitans.

L'eix Martorell-Vilafranca és suportat d'una banda per un camí pavimentat d'origen medieval que segueix les corbes de nivell i es presenta totalment impracticable des de fa 30 anys; i de l'altre per l'autopista A-7 de peatge amb accessos unidireccionals que no generen connectivitat interna i amb un sistema d'explotació especialment qüestionat els darrers anys, tant per les institucions comarcals com pels ciutadans.

L'eix de la N-340 presenta també en aquest sentit dèficit prou importants, derivats d'una banda del seu propi pas pel coll de l'Ordal i de l'altre pel conflicte que generen els recorreguts pel centre de les poblacions.

L'eix Igualada-Vilafranca-Vilanova, malgrat les reformes fetes al tram Vilafranca-Vilanova, es presenta actualment perillós i insuficient, característiques que esperem que no es reproduïxin en el tram Vilafranca-Igualada, actualment en obres.

Tampoc l'Alt Penedès ha estat permeable a la implantació de noves activitats, especialment de serveis o grans complexos amb clara intencionalitat metropolitana, com s'ha produït a la majoria de comarques de la regió. Cal recordar en aquest sentit l'intent fallit d'instal·lació d'un centre penitenciari a Subirats, que finalment es va ubicar a Sant Esteve Sesrovires, o la construcció d'unes casernes al mateix terme municipal, iniciatives que van generar una contundent oposició tant institucional com popular.

És rellevant en aquest sentit l'absència d'instal·lacions com camps de golf, lligats en molts casos a operacions immobiliàries encobertes, projectes turístics o de lleure, operacions hoteleres..., és a dir, l'absència d'un cert procés de terciarització del territori com el que s'ha produït a d'altres comarques metropolitanes. Fins hi tot, algunes d'aquestes grans instal·lacions «salten» el territori comarcal, com pot ser el cas del circuit de proves de Santa Oliva.

4. Noves dinàmiques territorials

La comarca de l'Alt Penedès es troba actualment en un moment especialment delicat des del punt de

vista territorial, sobretot pel que fa a la seva relació i articulació amb la regió metropolitana. D'una banda sembla del tot evident que tindran gran repercussió les propostes previstes al PTMB, pràcticament acabat i pendent d'aprovació, així com el pas d'infraestructures viàries com el TAV. D'una altra, s'apunten els darrers anys algunes dinàmiques territorials que incidiran de ple en aspectes econòmics, funcionals, urbanístics i ambientals.

Intentarem reflexionar sobre aquests aspectes.

Des del punt de vista de distribució de la població es confirma que s'està produint el trencament de la tendència històrica a la concentració del creixement al voltant de Barcelona i el Barcelonès.

El quadrienni 1987-1990, el Barcelonès consolida el comportament emigratori amb una taxa negativa del 8%, mentre que el Garraf (13%), el Vallès Oriental (12%) i el Maresme (10%) confirmen un important creixement per migracions. En canvi, l'Alt Penedès es mou molt més lentament amb una taxa migratòria positiva que creix del 2% el període 1982-1985 al 5% el període 1987-1990.

Fora de la regió metropolitana, el Baix Penedès experimenta un espectacular creixement que passa del 5,46% el període 1982-1985 al 19% el període 1987-1990, sent la comarca amb major creixement migratori de Catalunya.

Els canvis de residència metropolitans derivats d'una situació de benestar econòmic s'han concentrat en zones metropolitanes dinàmiques econòmicament, amb un entorn ambiental agradable i amb qualitat de vida: el Garraf, el Vallès Oriental i el Maresme. L'Alt Penedès reuneix aquestes característiques i comença a experimentar la influència d'aquesta nova tendència en la distribució de la població.

En relació amb la base productiva, la desindustrialització acompanyada de la terciarització de Barcelona perfila la necessitat d'establir una estratègia

³ Joan Trullèn; *Noves estratègies econòmiques i territorials per a Barcelona*. Document de treball. Gabinet Tècnic de Programació. Ajuntament de Barcelona.

paral·lela que tendeix a incrementar l'activitat productiva de les ciutats de la segona corona metropolitana, potenciant les seves pròpies economies sectorials.

És el que el professor Joan Trullen³ explica amb un símil molt penedesenc: potenciar les especialitzacions sectorials del conjunt de les ciutats de la regió metropolitana, «que formen un raïm de ciutats-sector, diversificat en el seu conjunt però especialitzat en cada un dels seus grans». En aquesta línia estratègica, l'Alt Penedès ha de tenir un paper important dins del context metropolità. A més, la indústria vitivinícola, malgrat la diversificació, està actuant com a activitat motora de l'economia de l'Alt Penedès.

Es detecta recentment la consolidació del procés de diversificació del sector industrial, amb el creixement molt important del sector dels components d'automoció que ha significat la implantació als Monjos de set empreses que agrupen més d'un miler de treballadors, així com l'expansió dels subsectors dels plàstics i la química «tova», també als Monjos.

Aquestes expansions industrials relativament recents possiblement faran variar el pes de les inversions industrials de l'Alt Penedès sobre el conjunt de Catalunya, i que la comarca avanci en relació amb la resta de comarques metropolitanes. El període 1989-1994, l'Alt Penedès només superava en dinamisme inversor a la comarca del Garraf i estava molt per sota de la resta de comarques de la regió metropolitana.

En relació amb la localització de les inversions industrials és de destacar que més de la quarta part es localitzen a Santa Margarida i els Monjos (materials de construcció, extracció de minerals, components d'automoció, alimentació i begudes, paper i arts gràfiques), molt per sobre de les inversions a Vilafranca del Penedès. Es confirma també a l'Alt Penedès una certa tendència de les ciutats amb tradició industrial: expulsar activitats cap a les seves perifèries. També des del punt de vista de localització industrial cal anotar la tendència a concertar les implantacions al triangle els Monjos-Vilafranca-Olèrdola.

Paral·lelament a les anteriors tendències s'aprecia un rellevant procés de terciarització de l'economia de Vilafranca del Penedès. L'any 1990 els serveis concentraven el 77% de les empreses i el 66% dels llocs de treball de Vilafranca. Aquests percentatges s'han incrementat en set i vuit punts percentuals, i han passat, respectivament, al 85% i 70%.

Es detecten demandes de sòl per a la implantació de grans centres logístics o la distribució a l'entorn de Vilafranca del Penedès, que comporten grans consums de sòl. La millor implantació a d'altres àrees més centrals ve compensada a l'Alt Penedès per un preu de sòl competitiu.

A menor escala, la comarca ja ha absorbit la implantació de centres amb un alt consum de sòl, creació de pocs llocs de treball i alt impacte ambiental, i que generalment s'han produït sense programació o a través d'una regularització urbanística feta expressament. Aquest és el cas de la implantació d'Unex al peu de l'autopista a Gelida, dels arxius del Banco Bilbao Vizcaya a Sant Martí Sarroca o de Cartronatges del Penedès a Sant Pere de Riudebitlles.

Igualment s'observen dinàmiques per a la implantació d'àrees comercials a la comarca, relacionades amb les expectatives generades a l'entorn de les àrees de viatge de Port Aventura. També en algun sector dels municipis de muntanya localitzats al nord de la comarca s'han produït iniciatives relatives a la implantació d'activitats lúdico-esportives.

Des del punt de vista de la construcció d'habitatges, l'Alt Penedès és la comarca metropolitana que ha experimentat major dinamisme entre 1997 i 1998.

El nombre d'habitatges iniciats durant la primera meitat de l'any ha augmentat en un 73% respecte al mateix període de l'any anterior, molt per sobre de la resta de comarques metropolitanes: el Barcelonès (37,6%), el Baix Llobregat (24%), el Vallès Occidental (9,2%), el Garraf (8,4%), el Maresme (6,8%) i el Vallès Oriental (4,2%).

En xifres absolutes, Vilafranca ciutat inicia 450 habitatges, quantitat comparable a la dels habitatges

començats en ciutats molt més grans com poden ser Mataró (591), Manresa (590), Vic-Manlleu (488) i Vilanova i la Geltrú (472).

Des del punt de vista d'implantació de serveis urbans, amb la portada d'aigües d'Abrera gestionada per la Mancomunitat Penedès-Garraf, s'obren expectatives extraordinàries que generaran noves dinàmiques territorials.

Es resol així definitivament un dels dèficit estructurals intercomarcals que ha ocupat més a les administracions municipals del període democràtic.

Finalment, cal apuntar una dinàmica relacionada amb les infraestructures viàries: la creació del consorci Xarxa Viària, que agrupa quatre municipis de la comarca i tres municipis fora d'aquesta, així com entitats econòmiques comarcals, amb l'objectiu comú d'aconseguir millorar l'accessibilitat: la construcció de la carretera per la vall de l'Anoia de Sant Sadurní a Martorell, la reducció-supressió del sistema de peatges de l'A-7, els accessos d'aquesta autopista en direcció sud per Gelida i Sant Sadurní, la millora del traçat del TAV, etc.

5. Observacions crítiques a les propostes del PTMB per a l'Alt Penedès

Fins aquí s'ha fet un repàs de les dinàmiques territorials que al meu entendre poden repercutir intensament en el futur d'aquest territori. Hi ha, però, sobre la taula un document rellevant que incidirà de ple en el territori comarcal i que mereix tota la nostra atenció: el Pla Territorial Metropolità de Barcelona.

Cal apuntar en primer lloc que el que es coneix fins ara del PTMB és molt limitat. La base d'aquestes observacions serà bàsicament el document denominat *Compatibilització de les propostes metropolitanes amb les comarques: l'Alt Penedès. Diagnosi territorial i resum de propostes*, així com algun altre document sectorial que s'ha pogut aconseguir fotocopiant esborranys, escrits i documents de treball que, menys que més, han proliferat durant anys entre la poca gent interessada en aquests temes a la comarca.

S'han conegut també les propostes del PTMB a través de l'exposició directe i sintètica del seu director, Albert Serratosa, fetes a través del Consell Comarcal de l'Alt Penedès, sessions a les quals han estat convidats els alcaldes.

No cal dir que aquesta parcialitat és una dificultat afegida per a l'anàlisi d'un tipus de planejament que estem descobrint i que no sabem clarament què ens aportarà, però que intuïm que ha de ser un element decisiu per al desenvolupament comarcal i per a les dinàmiques territorials que tenim sobre la taula.

Vull deixar constància doncs de dues coses:

- Que el procés de participació tècnica i política de l'Administració municipal de l'Alt Penedès en el pla ha estat inexistent i que aquesta és per qüestions de mètode una trava molt important perquè les propostes del pla puguin ser assumides. Els ajuntaments no han pogut ni escoltar, ni opinar, ni proposar.
- Que és del tot necessari que malgrat l'estat avançat del PTMB i el mètode utilitzat, les administracions locals coneguin tot el seu contingut, el puguin debatre internament i fer les aportacions que considerin oportunes.

5.1. Els espais oberts i les illes metropolitanes

La divisió del sòl en espais oberts i illes metropolitanes planteja en general un excessiu esquematisme, que dins de l'àmbit de la regió metropolitana potser hauria estat bo com a primera aproximació sintètica per explicar la realitat, però que sembla insuficient quan aquesta distinció conceptual es converteix en un dels elements bàsics de la proposta d'ordenació. I més, si aquesta dualitat s'aplica sobre un territori metropolità, extremament complex, ocupat de forma molt diversa, amb molt matisos i sobre el qual sembla que hauria de ser preponderant l'ordenació de l'espai buit com a principal element vertebrador.

L'aplicació repetitiva i homogènia d'aquestes dues categories primàries a tot el territori metropolità

planteja, en arribar a l'Alt Penedès, dubtes possiblement encara més seriosos que a d'altres àmbits del planejament, i que confirma el que s'ha dit.

El pla defineix una única illa metropolitana a Vilafranca del Penedès, que ocupa 3.038 ha i que abasta pràcticament tot el terme municipal de la capital, gran part dels termes de Santa Margarida i els Monjos i de la Granada i petites parts dels d'Olèrdola i Sant Cugat Sesgarrigues.

La resta del territori comarcal forma part d'un extens espai obert, trossejat per una xarxa desmesurada de vies, en el qual s'inclouen viles tant importants com Sant Sadurn d'Anoia, que formaven part d'aquell model articulat sobre una xarxa de les ciutats denominades «madures». Cal subratllar d'entrada que la delimitació de l'illa metropolitana proposada hauria de ser molt més petita i que seria convenient la definició d'altres illes menors i de configuració diversa.

Amb l'exagerada dimensió de l'illa metropolitana de Vilafranca es trenca una particular estructura territorial dispersa formada per pobles petits, assentaments rurals i masies, plenament articulats amb l'espai agrícola que els envolta, que perdrà la seva pròpia identitat i on la suma de perifèries farà difícils el reconeixement de la història i dels trets geogràfics.

La ciutat, la comarca i la base productiva especialitzada que s'hauria de potenciar: el sector vitivinícola precisa, a diferència d'altres sectors, la presència del seu propi territori productiu, del seu propi paisatge de vinyes, sense el qual el sistema perd la seva força. D'altra banda, la rigidesa de les dues categories de sòl proposades acabarà per implantar a l'illa de Vilafranca una agricultura periurbana, és a dir aquella condicionada per un entorn urbà que hi exerceix uns impactes que incideixen sobre la viabilitat econòmica. Subratllo que aquesta rigidesa dual i la dimensió exagerada de l'illa proposada no permet ser sensible en detectar les oportunitats d'aquest territori.

La resta de la comarca que forma part dels espais oberts es divideix en espais naturals i espais febles a protegir, separadors-connectors (filtres) i nuclis urbans i urbanitzacions, per als quals és possible

—de moment ho desconeixem— que s'estableixin subcategories de sòl.

En tot cas s'haurà de produir la necessària articulació entre les dues grans categories de sòl i les qualificacions de sòl del planejament urbanístic municipal, tant vigent com futur. Els espais oberts proposats a la comarca entenem que plantegen problemàtiques a un altre escala. En aquest sentit se'ns fa necessari insistir en un concepte que s'ha apuntat anteriorment i que considerem de summa importància.

La rigidesa en l'establiment de les dues categories de sòl, i l'aplicació d'aquestes de forma indiferenciada a tot el territori metropolità, posa en evidència en territoris tan fràgils i especialitzats com el de l'Alt Penedès la insuficiència i precarietat del mètode.

El PTMB, des d'una visió planificadora multisectorial hauria de poder incorporar metodologies específiques de planificació encaminades a l'optimització econòmico-productiva dels béns a l'àrea vinícola penedesenca dins d'una planificació integrada de l'espai obert que proposa.

Dins d'aquesta visió planificadora multisectorial s'ha de subratllar el fet que la producció vinícola assumeix també funcions de bé públic i desenvolupa funcions de salvaguarda hidrogeològica, conservació de la fertilitat del sòl i de la complexitat de l'ecosistema, i valorització del paisatge agrícola, contribuint a la sostenibilitat del desenvolupament.

Els indicadors de sostenibilitat del desenvolupament posen en un lloc central la valoració del patrimoni territorial des de les seves vessants ambientals, naturals i arquitectòniques, així com les particularitats de cada lloc. L'Alt Penedès constitueix des d'aquesta perspectiva un exemple d'estructura econòmica de base territorial local que, a través d'una sinèrgica valoració de tots els factors, pot aconseguir un model particular de sostenibilitat.

La incorporació en el PTMB d'aquestes metodologies específiques permetria afinar les propostes generals que després s'haurien de desenvolupar en documents de planejament sectorials i incorporar-se al planejament urbanístic municipal.

Volem apuntar finalment la indefinició que presenta el PTMB en relació amb el sistema per al reequilibri de Catalunya de nivell 4, basat en els municipis de Sant Pere de Riudebitlles, Sant Quintí de Mediona i Torrelavit que va definir el PTG, així com en relació amb l'articulació dels municipis de Gelida i Sant Llorenç d'Hortons que formen part, sempre d'acord amb el que estableix el PTG, del sistema de reequilibri metropolità basat en el sistema urbà de Martorell.

5.2. La xarxa viària

La proposta del pla preveu una xarxa viària formada per vies cíviques i vies segregades. A l'igual que amb la divisió del sòl s'adopten dues categories úniques que difícilment podran suportar una ordenació viària tan complexa com la metropolitana, malgrat que, en aquest cas, dins de les vies cíviques es formulen diferents tipologies, que van des de les de gran secció a les de recorregut paisatgístic amb secció mínima.

La proposta s'adapta a una geometria assimilable a una malla ortogonal que es mou uniformement per tot el territori metropolità. De forma similar a les categories de sòl, el que hauria pogut ser un esquema inicial es converteix en proposta d'ordenació i, conseqüentment, presenta problemes d'excessiva rigidesa i d'inadaptabilitat en alguns casos al territori.

Malgrat el notable dèficit viari que té el territori metropolità, la xarxa viària proposada d'acord amb les previsions de creixement, d'ocupació de sòl i d'increment de la motorització s'ha de considerar en general excessiva.

Aquestes característiques, a l'igual com succeeix amb la divisió del sòl, entren, si fos possible, més en contradicció en arribar a l'Alt Penedès.

El PTMB proposa a l'Alt Penedès tres vies cíviques, una de les quals es desdobra a l'alçada de Sant Sadurní en direcció a Gelida, i tres vies segregades que trosseguen el territori agrícola.

—La via segregada central coincideix amb l'actual autopista A-7, i es proposa una variant

que se situa al nord de Vilafranca, entre la Granada i Cal Rubió (els Monjos).

—La via segregada perimetral és una autopista de nova construcció que coincideix amb algun traçat del quart cinturó extern a la comarca. Travessa importants terres de conreu i adopta un traçat sensiblement paral·lel a l'actual A-7, entrant a la comarca des del sud a l'alçada de les Cases Noves de la Riera (Castellví de la Marca), en un recorregut que passa al sud del casc de Sant Martí Sarroca, al sud de Guardiola de Font-rubí, entre els pobles de Sant Pere de Riudebitlles i Torrelavit fins a Masquefa.

—La via segregada autopista Vilanova-Igualada és de nova creació; enllaça amb la N-II a Igualada, entra a la comarca a l'alçada de Canaletes, connecta amb la via segregada perimetral entre Sant Pere de Riudebitlles i Torrelavit, connecta amb la via segregada central A-7 a l'alçada de la Granada i surt de la comarca en direcció a Vilanova per Sant Miquel d'Olèrdola.

—La via cívica interpolar o metropolitana és una via de nova creació que vol substituir les actuals N-340 i C-243. Entra des del sud per la Munia, segueix per Pacs, Puigdàlber i Sant Sadurní d'Anoia, on es bifurca d'una banda per la vall de l'Anoia en direcció a Gelida i Martorell i de l'altre per Sant Llorenç en direcció a Terrassa.

—La via cívica interpolar o avinguda metropolitana N-340 segueix en gran part l'actual recorregut de la N-340, recollint les variants projectades. A l'alçada de Vilafranca, entre la Granada i Cal Rubió (els Monjos), segueix l'actual traçat de l'autopista A-7.

—La via cívica Igualada-Vilafranca-Vilanova segueix el traçat de l'actual C-244. A Vilafranca segueix en part el traçat de l'actual autopista A-7.

La proposta de xarxa viària que es proposa per a l'Alt Penedès significa una agressió importantíssima al territori comarcal. Es posa aquí de manifest una contradicció prou clara en relació amb els principis

bàsics per a la definició i la delimitació del conjunt d'espais oberts que fixa el pla:

- Donar continuïtat a l'espai natural heretat.
- Respectar la geomorfologia.
- Protegir els terrenys forestals, els terrenys agrícoles, el sistema hidrològic.

D'altra banda, sembla previsible que una xarxa de vies cíviques d'aquestes característiques i magnituds pot generar a més canvis importants en els usos del sòl que acabarien de fragmentar l'estructura territorial preexistent, ja prou malmesa amb la resta de propostes del pla.

Cal assenyalar per últim, la necessitat que el PTMB hauria de plantejar-se també la possibilitat no allunyada de la racionalització del sistema de peatges de la regió metropolitana a través de les alternatives que la societat catalana està plantejant a les administracions.

5.3. La xarxa ferroviària

La xarxa ferroviària que el pla proposa per a la comarca es concreta en les línies que s'assenyalen a continuació:

Línia de Renfe Barcelona-Vilafranca

Mentre que per al tram Barcelona-Martorell es preveu una especialització de línia de rodalia d'alta freqüència, per al tram Martorell-Vilafranca es preveu una línia de funció mixta: llarga rodalia, regionals i llarg recorregut.

Queda així marginada la comarca de la resta del territori metropolità, per al que es preveu un servei de «metro regional». Des del pla no es considera justificada aquesta implantació a causa de la llunyania de l'Alt Penedès i a les densitats de viatges.

Línia d'Alta Velocitat

El traçat proposat pel PTMB ha quedat superat per les solucions i les alternatives del Ministeri de Foment. El Consorci Xarxa Viària, en el període

d'al·legacions, va proposar un traçat alternatiu que afecta els municipis de Subirats, Gelida, Sant Llorenç d'Hortons i Sant Esteve Sesrovires, i que va ser acceptat pel ministeri.

D'altres municipis de la comarca també van presentar les corresponents al·legacions, especialment importants en el cas de Vilafranca del Penedès i Santa Margarida i els Monjos. El PTMB planteja la possibilitat d'establir una estació de la nova línia a Vilafranca.

Tram Vilafranca-Vilanova

Tram de nova creació com a integrant de la nova línia ferroviària metropolitana Vilanova-Vilafranca-Martorell-Terrassa-Sabadell-Granollers-Mataró. Es proposa així una reivindicació històrica que considerem convenient.

L'àrea dinamitzadora de Vilafranca

El PTMB proposa establir un conjunt d'àrees dinamitzadores, una de les quals és Vilafranca, per desenvolupar així el concepte de polaritat que defineix el PTG. Es defineix l'àrea dinamitzadora com a un centre integrat d'oficines, grans superfícies comercials i petit comerç especialitzat, instal·lacions culturals, de lleure, etc.

Han de funcionar com a districtes urbans complementaris dels centres actuals, però més relacionats amb la infraestructura metropolitana de transport. Han de ser sempre punts «nodals» de la xarxa ferroviària.

L'àrea dinamitzadora de Vilafranca es preveu que s'implanti en nou sòl urbanitzable de dimensions compreses entre 30 i 50 ha.

La localització s'haurà de definir a través del planejament urbanístic comptant amb una bona accessibilitat viària i ferroviària, capacitat d'aparcament i correcta connectivitat amb el centre històric.

Des del punt de vista de proposta es pot considerar positiva per a la ciutat i la comarca. S'hauria, però, de limitar les seves dimensions. 50 ha són possiblement

excessives per a una única implantació d'aquestes característiques a desenvolupar a l'horitzó del pla.

La central de mercaderies de l'Alt Penedès

El PTMB proposa la ubicació d'un centre de mercaderies a l'Alt Penedès amb funció de central intermèdia, regional i metropolitana, de distribució-consolidació dels ports de Barcelona i Tarragona. No es fixa la ubicació exacta de la central, però s'indica la necessitat de situar-la propera a la línia ferroviària i

la xarxa d'autopistes. Tampoc no es prefixen les seves dimensions.

En principi la proposta es pot considerar acceptable. Cal, però, introduir algunes prevencions: en primer lloc, seria convenient que el pla definís el seu emplaçament i la seva dimensió per evitar competitivitats municipals, tant receptives com de rebuig; d'altra banda, s'hauria de preveure una localització que no consumís sòl agrícola i que no significués un impacte ambiental fort.

EL PLANEJAMENT URBANÍSTIC VIGENT I LA POLÍTICA
DE SÒL A L'ALT PENEDÈS

JORDI CASSO
Arquitecte

SUMARI

1. Introducció
2. Evolució demogràfica de l'Alt Penedès
3. Estructura territorial de l'Alt Penedès
4. Planejament general vigent: procés d'aprovació
5. Característiques del planejament general
6. Dades globals del planejament general
7. Desenvolupament i evolució del planejament general
8. Comparació dels sectors aprovats en el conjunt de la regió

ABSTRACTS

L'autor presenta una valoració de l'evolució del planejament urbanístic desenvolupat a l'Alt Penedès al llarg de les dècades dels vuitanta i noranta. En un context metropolità caracteritzat per la redistribució de la població, l'Alt Penedès presenta un comportament demogràfic força regular vinculat a les migracions metropolitanes, els fluxos relatius de desconcentració interna i la importància selectiva al territori de les urbanitzacions de segona residència, convertides en primera durant el període analitzat. De forma paral·lela a aquesta dinàmica demogràfica, s'ha produït un desenvolupament important del planejament, on destaca la forta concentració de l'activitat a mitjans i finals dels anys vuitanta, tant pel que fa a la nova elaboració com a les revisions realitzades. El gran nombre de modificacions aprovades mostra la creixent dinàmica urbana tot i la menor grandària i complexitat d'uns nuclis que el planejament ha tendit a mantenir com a àrees urbanitzades aïllades envoltades de sòl no urbanitzable. Pel que fa a la distribució d'usos, existeix un repartiment força homogeni del sòl urbanitzable programat residencial i més concentrat pel que fa al sòl urbanitzable programat industrial.

El autor presenta una valoración de la evolución del planeamiento urbanístico desarrollado en el Alt Penedès a lo largo de las décadas de los ochenta y noventa. En un contexto metropolitano caracterizado por la redistribución interna de la población, el Alt Penedès presenta un comportamiento demográfico muy regular vinculado con las migraciones metropolitanas, los flujos relativos de desconcentración interna así como con la importancia de las urbanizaciones de residencias secundarias, convertidas en primera durante el periodo analizado. De forma paralela a esta dinámica demográfica, se ha producido un desarrollo importante del planeamiento donde destaca la fuerte concentración de la actividad a mediados y finales de los años ochenta, tanto en lo que se refiere a la nueva elaboración como a las revisiones realizadas. El gran número de modificaciones aprobadas muestra la creciente dinámica urbana a pesar del menor tamaño y complejidad de unos núcleos que el planeamiento ha tratado de mantener como áreas urbanizadas aisladas rodeadas de suelo no urbanizable. En lo que se refiere a la distribución de usos, existe un reparto muy homogéneo de suelo urbanizable programado residencial y más concentrado en lo que se refiere al suelo urbanizable programado industrial.

L'auteur présente une évaluation de l'évolution de l'aménagement urbanistique développé à l'Alt Penedès durant les années 1980-1990. Dans un contexte métropolitain caractérisé par la redistribution de la population, l'Alt Penedès présente un comportement démographique très régulier dû aux migrations métropolitaines, les flux relatifs de déconcentration intérieure et l'importance des urbanisations des résidences secondaires, transformées en premières résidences durant l'époque analysée. Parallèlement à cette dynamique démographique, il s'est produit un développement important de l'aménagement où l'on peut observer la forte concentration de l'activité entre 1985 et 1990, tant en ce qui concerne la nouvelle élaboration comme les révisions réalisées. Le grand nombre des modifications approuvées montre la dynamique urbaine croissante malgré la grandeur et la complexité plus réduite de certains noyaux que l'aménagement a eu tendance à conserver comme des aires urbanisées isolées et entourées de sol non urbanisable. En ce qui concerne la distribution des usages du sol, il existe une distribution assez homogène du sol urbanisable programmé résidentiel et une distribution plus concentrée en ce qui concerne le sol urbanisable programmé industriel.

The author assesses the evolution of urban planning in the Alt Penedès during the eighties and nineties. In a metropolitan context characterised by internal population redistribution, the Alt Penedès presents reasonably regular demographic conduct, linked to metropolitan migrations, the relative flux of internal deconcentration, and the selective importance to the territory of second-home estates, which have become first-home estates during the period analyzed. Parallel to these demographic dynamics, major development has been observed in planning, notably the major concentration of the activity in the mid to late eighties, in terms both of new planning and revision. The great number of modifications approved reveals the increase in urban dynamics, despite the smaller dimensions and lesser complexity of certain nuclei that planning has tended to maintain as isolated developed areas surrounded by undevelopable land. As regards distribution of uses, a relatively homogeneous sharing-out of programmed residential developable land and a greater concentration of programmed industrial developable land are observed.

EL PLANEJAMENT URBANÍSTIC VIGENT
I LA POLÍTICA DE SÒL A L'ALT PENEDÈS

1. Introducció

Aquest treball se centra a fer una valoració i un balanç del planejament urbanístic a l'Alt Penedès al llarg de les dècades dels vuitanta i noranta, a partir, bàsicament, de les revisions del planejament general fetes ja en el marc dels ajuntaments democràtics i jurídicament adaptades a la Llei del Sòl del 1976 i, posteriorment, a la legislació urbanística catalana. La valoració s'emmarca, des d'un punt de vista territorial, en l'evolució demogràfica i urbanística del conjunt de la regió metropolitana de Barcelona, tal com és definida en el Pla Territorial Parcial Metropolità, ampliant la històrica Regió I.

Les dades en què es basa el treball són les estadístiques de població dels censos fins al 1996 de l'Institut d'Estadística de Catalunya i la base de dades de Planejament Urbanístic i Usos del Sòl de l'any 1997, elaborada per la Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme de la Generalitat de Catalunya.

2. Evolució demogràfica de l'Alt Penedès

L'anàlisi del planejament urbanístic té una estreta vinculació amb l'evolució demogràfica de la comarca, i aquesta cal ponderar-la amb relació a l'evolució del conjunt de la regió metropolitana on s'insereix.

Des d'aquesta perspectiva cal remarcar, en primer lloc, que tot i la innegable incidència de la proximitat al centre metropolità, la comarca de l'Alt Penedès presenta unes característiques netament diferenciades de les altres sis comarques incloses a la regió metropolitana. La seva situació geogràfica, separada de Barcelona pels massissos muntanyosos del Garraf i l'Ordal, i la manca de corredors fluvials o costaners de fàcil relació directa amb el centre metropolità (com es produeix a les altres comarques) junt amb la potent estructura de plana agrícola, han fet que els creixements de població hagin estat al llarg del segle i, especialment els darrers 40 anys, molt inferiors als de la major part del territori metropolità. De la mateixa manera, fins fa pocs anys no s'ha iniciat un procés d'industrialització més ampli i diversificat, no tan vinculat a la transformació de productes agrícoles, d'explotació de pedreres o de molins paperers, com havia estat tradicionalment a la comarca.

Fem primer, tammateix, una ràpida ullada a l'evolució de la dinàmica metropolitana. Recordem que, durant tot el segle i fins al 1981, el creixement del conjunt de la regió metropolitana havia estat sempre elevat i molt superior a la mitjana de Catalunya, especialment al període 1960-1975, i amb els majors increments de població concentrats sobretot a l'entorn immediat del centre metropolità i als principals centres industrials de la regió (taula 1).

Taula 1. Evolució de la població a la Regió Metropolitana de Barcelona

	Superfície (km²)	Densitat 1996 (hab/km²)	Població 1981	Creixement 1981-1986		Població 1986	Creixement 1986-1991		Població 1991	Creixement 1991-1996		Població 1996	Creixement 1981-1996		Anual acumulat
				absolut	%		absolut	%		absolut	%		absolut	%	
Barcelonès	143,07	14.897	2.454.491	-77.891	-3,1	2.376.600	-74.463	-3,1	2.302.137	-170.759	-7,42	2.131.378	-323.113	-13,16	-0,94
Baix Llobregat	486,1	1.324	573.461	9.893	1,7	583.354	26.838	4,6	610.192	33.227	5,45	643.419	69.958	12,20	0,77
Maresme	396,9	803	253.527	15.975	6,3	269.502	23.601	8,7	293.103	25.788	8,80	318.891	65.364	25,78	1,54
Vallès Occidental	580,65	1.181	598.324	22.462	3,7	620.786	28.913	4,6	649.699	35.901	5,53	685.600	87.276	14,57	0,91
Vallès Oriental	851,9	335	225.095	15.369	6,8	240.464	22.049	9,1	262.513	22.616	8,62	285.129	60.034	26,67	1,59
Garraf	261,49	346	69.084	2.732	3,9	71.816	5.099	7,1	76.915	13.520	17,58	90.435	21.351	30,91	1,81
Alt Penedès	514,4	142	64.894	2.111	3,2	67.005	2.858	4,2	69.863	3.333	4,77	73.196	8.302	12,79	0,81
Regió metropolitana	3.234,51	1.307	4.238.876	-9.349	-0,22	4.229.527	34.895	0,83	4.264.422	-36.374	-0,85	4.228.048	-10.828	-0,26	-0,017
Catalunya	31.895	191	5.956.414	22.224	0,37	5.978.638	80.856	1,35	6.059.494	30.546	0,50	6.090.040	133.626	2,24	0,15
Catalunya-Regió M.	28.660,5	65	1.717.538	31.573	1,84	1.749.111	45.961	2,63	1.795.072	66.920	3,73	1.861.992	144.454	8,41	0,54

Aquest model es trenca bruscament el 1981 i, d'aleshores ençà, ens trobem amb un nou model d'estabilització de la regió, sense creixement global (la població el 1981 era de 4.238.876 habitants i el 1996 de 4.228.048), però amb una important redistribució interna de població, de manera que, d'una banda, el centre metropolità té fortes pèrdues (el Barcelonès perd en aquests 15 anys 323.113 habitants, el 13,16%, a un ritme del 0,94% anual) i creixen la resta de comarques i, d'altra banda, dins d'aquestes, tenen major creixement en termes relatius —i en certs casos també absoluts— municipis més petits i sense gran base industrial que no els municipis grans.

Aquesta estabilització de la regió metropolitana s'emmarca en un context de creixement global feble a Catalunya (133.626 habitants en 15 anys, el 2,24%, que representa només el 0,15% anual), però en el qual destaca el fet que el conjunt de Catalunya sense la regió metropolitana creixi més que no aquesta, i que les comarques de l'entorn de Girona i de l'entorn de Tarragona tenen en aquest període creixements relatius anàlegs o superiors als de les comarques metropolitanes: Gironès, 11,4%; Tarragonès, 13,1%; Baix Empordà, 17,1%; Baix Camp, 18,9% (similars al Baix Llobregat, el Vallès Occidental i l'Alt Penedès); la Selva, 26,9% (igual al Maresme, el Vallès Oriental i el Garraf), i encara cal destacar el Baix Penedès amb un coeficient molt més alt, el 60,0% en 15 anys.

Dins aquest context, com hem dit, l'Alt Penedès té un comportament demogràfic moderat i força regular, no només al període 1981-1996, sinó també els anys anteriors. Així, al llarg dels 15 anys, amb un creixement global del 12,8% (el 0,18% anual acumulatiu), hi ha una certa tendència creixent però sense puntes: 3,2-4,2-4,8 els tres quinquennis, cosa que representa el comportament més regular de les set comarques metropolitanes. I això ve afegit a un creixement des del període anterior, 1960-1981, molt inferior a les altres comarques i també força regular (19,3% de 1960 a 1970 i 15,3% de 1970 a 1981, davant del 40,1% i el 17,8% del conjunt de la regió en aquestes dues dècades).

Dins de la comarca, cal distingir diferents àrees i tipus de municipis quant al comportament demogràfic i

territorial. Les tendències generals abans apuntades també es reflecteixen a l'Alt Penedès, per bé que ho fan de forma, en general, menys acusada (taula 2).

Així, la capital, Vilafranca, ha crescut els 15 anys un percentatge del 14,1%, superior a la mitjana comarcal (12,8%), a diferència del que ha passat a la majoria de grans poblacions metropolitanes (que creixen per sota la mitjana o perden població), però la tendència ha estat decreixent per quinquennis (5,6-5,2-2,6) de manera que al darrer ja està per sota de la mitjana comarcal (4,8%). Paral·lelament, la corona de municipis del seu entorn (Olèrdola, Sant Cugat Sesgarrigues, la Granada del Penedès, Santa Fe del Penedès, les Cabanyes, Pacs del Penedès, Vilobí del Penedès i Santa Margarida i els Monjos) progressivament tendeix a captar residents procedents de Vilafranca o que hi treballen, de manera que han tingut un creixement global del 22,0% i amb tendència creixent (4,1-5,3-11,2). A destacar, d'una banda, que Santa Margarida i els Monjos, de base industrial potent, manté un creixement sostingut estable, de l'ordre del 8% quinquenal, i, de l'altra, el fort impacte que aquest comportament supramunicipal té sobre els dos petits nuclis de Pacs del Penedès i les Cabanyes, que creixen respectivament el 54,6% i el 46,2%.

Els pocs municipis amb presència d'urbanitzacions de cases aïllades, situats als relleus muntanyosos de les serralades litoral i prelitoral, denoten com a tota la regió el pas de segona a primera residència: Pontons creix el 36,6%, Torrelles de Foix el 42,1%, Mediona el 28,7%, Castellet i la Gornal el 17,2% i Olesa de Bonesvalls el 135,7%. En aquest darrer, que destaca molt de la resta, s'hi nota la major proximitat al Baix Llobregat a través de la carretera de Begues i, especialment, el pes de l'extensa urbanització de Ca n'Olivella, situada tocant a Vallirana.

La proximitat a l'entorn més metropolitanitzat de Martorell es deixa sentir també a Sant Llorenç d'Hortons, que creix el 36,6%. En canvi, les dues poblacions amb tradició industrial antiga de vora el riu Anoia, Sant Sadurn d'Anoia i Gelida, han tingut un creixement feble i de tendència decreixent: Sant Sadurn creix el 7,1%, però perdent l'1,0% entre

Taula 2. Creixement 1981-1996 per municipis de l'Alt Penedès

	Població 1981		Creixement 1981-1986		Població 1986		Creixement 1986-1991		Població 1991		Creixement 1991-1996		Població 1996		Creixement 1981-1996		Anual acumulat	Superfície km²	Densitat hab./ha	SU-Suble ha	hab./ha
	absolut	%	absolut	%	absolut	%	absolut	%	absolut	%	absolut	%	absolut	%							
Avinyonet del Penedès	1.206	-19	-1,5	7	0,5	1.187	1.187	7	0,5	1.194	-9	-0,7	1.185	1.185	-21	-1,7	-0,12	29,12	41	179,48	6,6
Les Cabanyes	320	39	12,1	52	14,4	359	359	52	14,4	411	57	13,9	468	468	148	46,2	2,57	1,79	261	28,48	16,4
Castellet i la Gornal	1.059	5	0,4	43	4,0	1.064	1.064	43	4,0	1.107	134	12,1	1.241	1.241	182	17,2	1,06	46,84	26	306,07	4,1
Castellví de la Marca	1.423	-61	-4,2	75	5,5	1.362	1.362	75	5,5	1.437	24	1,7	1.461	1.461	38	2,7	0,18	28,49	51	41,75	35,0
Fontrubi	1.171	-37	-3,1	4	0,3	1.134	1.134	4	0,3	1.138	48	4,2	1.186	1.186	15	1,3	0,08	37,00	32	60,98	19,4
Gelida	3.650	160	4,3	98	2,5	3.908	3.908	98	2,5	3.908	-5	-0,1	3.903	3.903	253	6,9	0,45	26,73	146	290,12	13,5
La Granada	1.195	-3	-0,2	10	0,8	1.192	1.192	10	0,8	1.202	97	8,1	1.299	1.299	104	8,7	0,56	6,57	198	79,32	16,4
Mediona	970	23	2,3	42	4,2	993	993	42	4,2	1.035	213	20,6	1.248	1.248	278	28,7	1,69	47,61	26	265,80	4,7
Olièrdola	1.579	-1	0,0	29	1,8	1.578	1.578	29	1,8	1.607	286	17,8	1.893	1.893	314	19,9	1,22	29,87	63	208,62	9,1
Olesa de Bonesvalls	305	24	7,8	118	35,8	329	329	118	35,8	447	272	60,8	719	719	414	135,7	5,88	30,57	24	335,70	2,1
Pacs del Penedès	401	-4	-0,9	39	9,8	397	397	39	9,8	436	184	42,2	620	620	219	54,6	2,95	6,14	101	41,30	15,0
El Pla del Penedès	1.000	2	0,2	-38	-3,7	1.002	1.002	-38	-3,7	964	-11	-1,1	953	953	-47	-4,7	-0,32	9,45	101	48,65	19,6
Pontons	213	4	1,8	39	17,9	256	256	39	17,9	298	35	13,7	291	291	78	36,6	2,10	25,86	11	150,94	1,9
Puigdàlber	306	1	0,3	-9	-2,9	307	307	-9	-2,9	298	21	7,1	319	319	13	4,2	0,28	0,40	797	11,14	28,6
Sant Cugat Sesgarrigues	697	47	6,7	-28	-3,7	744	744	-28	-3,7	716	36	5,0	752	752	55	7,9	0,51	6,29	120	51,69	14,5
Sant Llorenç d'Hortons	953	9	0,9	123	12,7	962	962	123	12,7	1.085	216	19,9	1.301	1.301	348	36,5	2,10	19,75	66	77,90	6,0
Sant Martí Sarroca	2.311	15	0,6	68	2,9	2.326	2.326	68	2,9	2.394	92	3,8	2.486	2.486	175	7,6	0,49	35,59	70	129,67	19,2
Sant Pere de Riudebitlles	2.170	14	0,6	-76	-3,4	2.184	2.184	-76	-3,4	2.108	36	1,7	2.144	2.144	-26	-1,2	-0,08	5,35	401	68,07	31,5
Sant Quinti de Mediona	1.533	36	2,3	-86	-5,4	1.569	1.569	-86	-5,4	1.483	85	5,7	1.568	1.568	35	2,3	0,15	13,89	113	86,82	18,1
Sant Sadurn d'Anoia	8.596	209	2,4	491	5,5	8.805	8.805	491	5,5	9.296	-91	-1,0	9.205	9.205	609	7,1	0,46	18,65	494	313,51	29,4
Santa Fe del Penedès	194	-2	-1,0	8	4,1	192	192	8	4,1	200	33	16,5	233	233	39	20,1	1,23	3,48	67	6,35	36,7
Sia Margarida i els Mojos	3.327	278	8,3	312	8,6	3.605	3.605	312	8,6	3.917	313	8,0	4.230	4.230	903	27,1	1,61	17,39	243	288,19	14,7
Subirats	2.214	-50	-2,2	-81	-3,7	2.164	2.164	-81	-3,7	2.083	224	10,7	2.307	2.307	93	4,2	0,27	55,78	41	228,56	10,1
Torreblavit	1.176	12	1,0	43	3,6	1.188	1.188	43	3,6	1.231	-55	-4,5	1.176	1.176	0	0	0,00	23,94	49	80,91	14,5
Torrelles del Foix	1.128	9	0,7	140	12,3	1.137	1.137	140	12,3	1.277	326	25,5	1.603	1.603	475	42,1	2,37	36,8	44	240,49	6,7
Vilafranca del Penedès	25.025	1.408	5,6	1.385	5,2	26.433	26.433	1.385	5,2	27.818	735	2,6	28.553	28.553	3.528	14,1	0,88	19,63	1.455	710,70	40,2
Vilobí del Penedès	772	-7	-0,9	50	6,5	765	765	50	6,5	815	37	4,5	853	853	80	10,4	0,67	9,43	90	97,25	8,8
All Penedès	64.894	2.111	3,2	2.858	4,2	67.005	67.005	2.858	4,2	69.863	3.333	4,8	73.196	73.196	8.302	12,8	0,81	592,41	124	4.428,46	16,5

1991 i 1996, i Gelida creix el 6,9%, però perd el 0,1% també els darrers cinc anys.

En tots dos casos, hi ha contribuït força la manca de nova oferta de sòl urbanitzat en aquest període, qüestió que, en el cas de Sant Sadurní d'Anoia, ve de problemes de gestió, ja que té força sòl qualificat, mentre que en el cas de Gelida s'hi afegeixen dificultats topogràfiques que dificultaran futurs creixement de la població.

3. Estructura territorial de l'Alt Penedès

L'Alt Penedès és una comarca enquadrada plenament en la Depressió Prelitoral catalana, amb una àmplia plana estesa de sud-oest a nord-est, delimitada al nord-oest bàsicament per la serra d'Ancosa i al sud-est per les estribacions meridionals del massís del Garraf, que van baixant progressivament fins a morir en arribar al Baix Penedès.

Hidrogràficament, cal distingir dues grans àrees: la part nord-est de la comarca, de relleu més trencat, drenada pel riu de Bitlles i l'Anoia, que van cap al Llobregat, i la part central i sud-oest, de major extensió i més suau que vessa les aigües a la riera de Canyelles i el riu Foix.

Podem distingir-hi diversos subsistemes territorials:

—La vall del riu de Bitlles, de Mediona a Torrelavit, caracteritzada per un terreny de transició entre plana i muntanya, poc planer, i una estructura de viles de dimensions mitjanes històricament lligades a la indústria paperera.

—La vall de l'Anoia, amb Sant Sadurní, Gelida, Sant Llorenç d'Hortons i la meitat nord del terme de Subirats.

—La part alta de la vall del riu Foix, amb Torrelles i Pontons, entrant ja a la part muntanyosa de la Serralada Prelitoral.

—La franja de contacte amb la Serralada Litoral, que comprèn Olesa de Bonesvalls i part d'Olèrdola i de Castellet i la Gornal.

—L'àmplia plana central, al llarg de l'eix de la carretera N-340 i gravitant a l'entorn de Vilafranca del Penedès.

4. Planejament general vigent: el seu procés d'aprovació

Tots els 27 municipis de l'Alt Penedès disposen actualment de planejament general adaptat, com a mínim, a la Llei del Sòl de 1976, i la majoria també són adaptats a la legislació catalana en matèria urbanística. El darrer municipi a actualitzar el seu planejament ha estat Pontons, que fins a l'any 1997 no ha revisat el seu vell pla general de 1966, un dels més antics de la comarca. Del total, 11 municipis tenen pla general i els altres 17 tenen normes subsidiàries.

A destacar que, tot i la menor dinàmica urbanística de l'Alt Penedès amb relació a les altres comarques metropolitanes, la tradició de planejament és força llarga a la major part dels municipis. Vilafranca del Penedès és el municipi amb planejament més antic: el 1960 es va aprovar una delimitació del sòl urbà, el 1963 el primer pla general, que fou revisat el 1972 i després, el 1982, per bé que per raó d'un procés contenciós-administratiu, va caldre refer-ne la tramitació i es va tornar a aprovar el 1987. Entre 1966 i 1976 s'aproven plans generals a 14 municipis més. En el moment de la transició als ajuntaments democràtics, inici del període d'anàlisi d'aquest treball, hi havia 3 municipis amb delimitacions del sòl urbà, 14 amb plans generals de la Llei de 1956 i 3 amb plans generals adaptats a la Llei del 1976, i només 7 municipis sense pla.

El procés de revisió i adaptació d'aquest planejament i d'elaboració de planejament nou als municipis que no en tenien s'ha estès al llarg de les dues dècades, però amb una forta concentració a mitjans i finals dels anys vuitanta.

Així, entre 1983 i 1987 s'aproven 18 nous plans (8 plans generals i 10 normes subsidiàries), incloent-hi tots els municipis de major entitat (Vilafranca del Penedès, Sant Sadurní d'Anoia, Santa Margarida i els Monjos i Gelida). De 1988 a 1990 se n'aproven 5 més

i, finalment, el 1993 es doten de normes urbanístiques els dos únics municipis que no tenien planejament (el Pla del Penedès i Torrelavit) i Mediona revisa el seu vell pla general. El darrer, com hem dit, ha estat Pontons el 1997. A destacar que el municipi de la Granada ja ha efectuat una revisió (aprovada el 1995) de les normes subsidiàries, ja adaptades, que eren del 1983. Igualment, els municipis de Pacs i les Cabanyes han tramitat la revisió de les seves normes, l'aprovació definitiva de les quals està pendent de l'elaboració d'un text refós.

Així doncs, encara que amb un lleuger retard amb relació a altres comarques més urbanitzades, la major part de municipis de l'Alt Penedès, i especialment els de major pes, porten més de 10 anys amb planejament actualitzat. I d'altra banda, seguint el procés iniciat per la Granada, gairebé tots els municipis que tenen planejament general del període 1983-1987 han començat o estan a punt de començar els treballs de revisió i posada al dia dels seus plans.

5. Característiques del planejament general

Llevat de l'àrea central constituïda per l'eix de la N-340 des de Sant Cugat Sesgarrigues a la Ràpita, que ja configura un conglomerat urbà sobreposat als límits administratius dels termes municipals, a la resta de la comarca es manté encara una configuració de les àrees urbanitzades aïllades entre elles i envoltades de sòl no urbanitzable, configuració que el planejament general ha tendit a mantenir.

Així, la majoria de plans preveuen sectors de creixement residencial, de grandàries diferents, conformant eixamples dels principals nuclis de població. Un aspecte que presenta dificultats per articular una solució adequada és el fet que molts municipis són constituïts per més d'un nucli de població, molts dels quals són de caràcter rural, veinats o agregats rurals, i no tenen estructuració ni serveis urbans. La major part de plans han optat per recollir com a sòl urbà amb delimitacions estrictes els nuclis de major entitat i regular com a nuclis en sòl no urbanitzable la resta. Tanmateix, com hem dit, els eixamples nous es preveuen reforçant els nuclis principals que

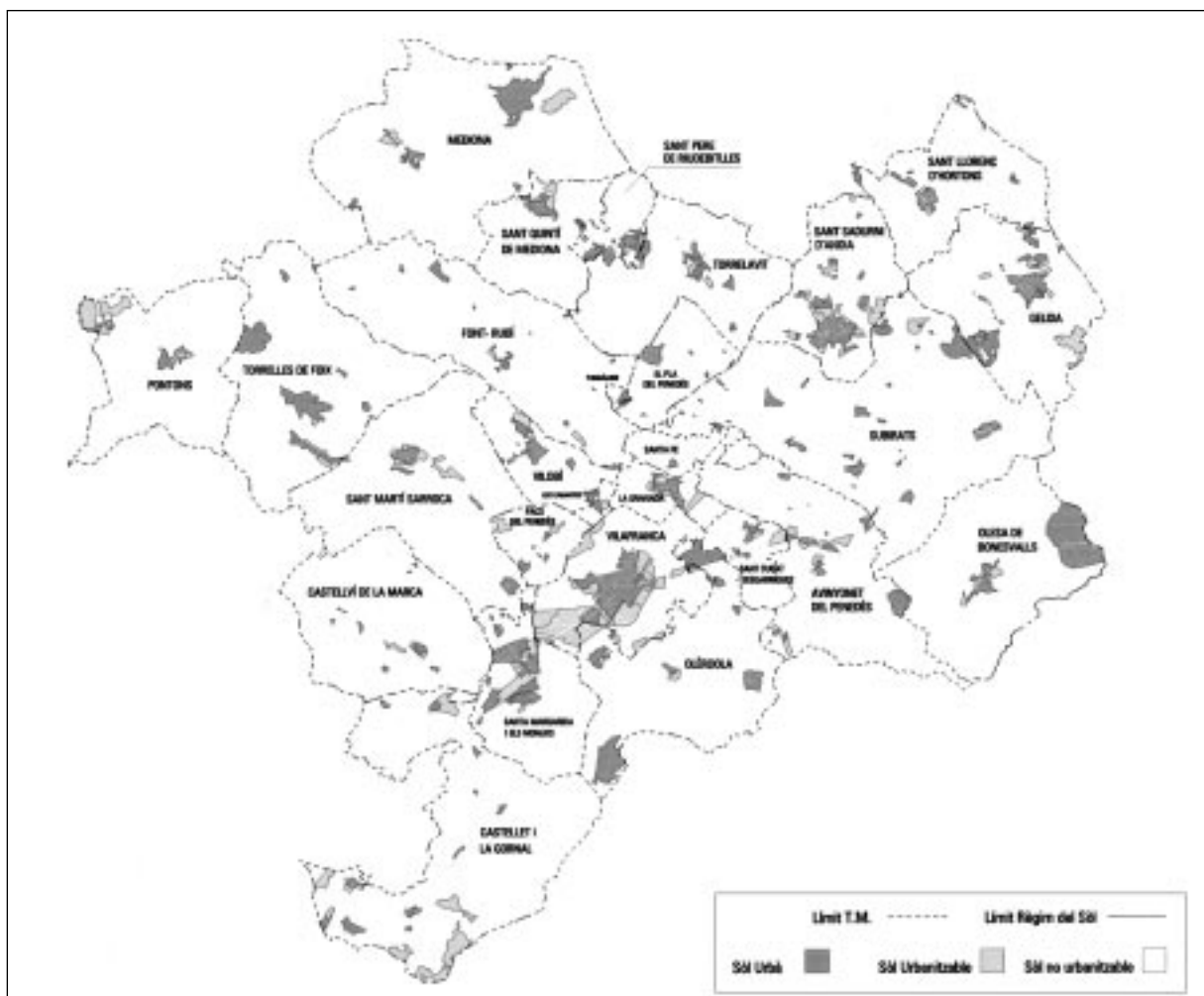
presenten característiques més urbanes. Això no obstant, l'aptitud general del territori del Penedès per als assentaments residencials junt amb una capacitat creixent de mobilitat, generen unes tendències centrífugues que caldrà controlar per tal d'evitar una excessiva difusió dels creixements residencials al llarg del territori, amb la dificultat del cost de dotar correctament de serveis cada assentament.

La distribució del sòl urbanitzable programat o apte per urbanitzar sòl residencial és molt repartida per tota la comarca en termes de superfície, de manera que en el sistema a l'entorn de Vilafranca que hem definit a l'apartat 2, es que representa el 17% de la superfície de la comarca i s'hi concentra el 53% de la població, hi trobem només el 22,6% del sòl urbanitzable programat residencial de tota la comarca. Cal dir, però, que una part important del sòl urbanitzable residencial dels municipis en contacte amb les serralades Litoral i Prelitoral correspon a urbanitzacions que es preveuen reconduir, i que pesen molt en superfície però menys en habitatges: del total de sòl residencial de la resta de la comarca fora del sistema de Vilafranca (77,4%), més de la meitat (42,5%) són urbanitzacions, però en habitatges són només el 23,1% del 56,4% total. En termes de potencial d'habitatges el resultat és més equilibrat, ja que els nou municipis en qüestió tenen el 43,6% del potencial d'habitatges en sòl programat (6.320 sobre 14.481), amb un índex de 162 habitatges per miler d'habitants que també és més alt que la resta de la comarca si n'excloem els municipis amb fort pes d'urbanitzacions classificades de sòl urbanitzable, i que distorsionen molt les dades. Aquests municipis són Castellet i la Gornal, Mediona i Pontons, amb un potencial de 3.773 habitatges en urbanitzable programat per només 2.780 habitants l'any 1996.

De la resta, en destaca Sant Sadurní, que amb un potencial de 1.433 habitatges té un índex de 156 habitatges/1000 habitants. I els 14 municipis restants tenen un potencial de 2.955 habitatges que donen un índex de 132.

Aquests indicadors, doncs, assenyalen una distribució força repartida de l'oferta residencial en sòl

Figura 1. Règim del sòl a l'Alt Penedès

urbanitzable, però amb major pes relatiu (a més d'absolut) als principals sistemes urbans.

Pel que fa al sòl urbanitzable programat industrial, la lògica de localització de l'activitat tendeix a una major concentració. Així, i tot i que 21 dels 27 municipis preveuen almenys un sector industrial, el 58% del nou sòl programat industrial es localitza a l'entorn de Vilafranca del Penedès i el 13,5% a prop de Sant Sadurn d'Anoia.

Pel que fa al sòl urbanitzable no programat, al conjunt de la comarca se'n preveu relativament poc, en proporció al sòl programat. Això és degut al fet que hi ha pocs plans generals i no tots tenen sòl no programat. De fet, només són destacables les previ-

sions de Vilafranca, que concentra el 67,5% de tot el sòl no programat de la comarca, i Sant Sadurn, que en té el 20%.

Per a usos, Vilafranca té el 73% del no programat industrial i Sant Sadurn el 38,1% del residencial.

6. Dades globals del planejament general

En les taules i mapes següents (taules 3 i 4, figures 1 i 2) s'expressen les superfícies de sòl de cadascuna de les set comarques de la regió metropolitana segons el règim jurídic del sòl, amb les dades actualitzades l'any 1997, de manera que no representen els plans generals tal com es van aprovar al

seu dia, sinó en l'estat de desenvolupament actual, amb les modificacions i els canvis de programació que s'han aprovat.

Coherentment amb el seu menor grau de desenvolupament urbà, l'Alt Penedès és la comarca de la regió metropolitana que té una proporció més elevada de sòl classificat de no urbanitzable, el 92,5%, molt per sobre de la mitjana, 75,6%, de la regió, tot i que disposa d'una major proporció de sòl planer que no les altres comarques.

Malgrat que la suma de sòls urbans i urbanitzables representi un percentatge petit del total comarcal, si es relaciona aquest sòl amb la població es veu que la proporció de sòl classificat d'urbà o urbanitzable és

de les més altes de la regió. Així, si s'expressa aquesta relació en termes d'hectàrees per miler d'habitants, l'Alt Penedès té el coeficient més alt de sòl urbà: 39,0 ha/1.000 habitants, superior fins i tot al Vallès Oriental, que té l'índex molt alt (31,3) i molt per sobre de les altres comarques, que oscil·len entre el 15 i el 21. Això, junt amb el fet que la proporció de sòls industrials i d'urbanitzacions dins el sòl urbà és més baixa a l'Alt Penedès que no a les àrees més metropolitanitzades, indica que les densitats dels nuclis urbans són per terme mitjà més baixes que no a la resta de la regió, d'acord amb el caràcter més rural de moltes poblacions.

També són molt alts els índexs de sòl urbanitzable per miler d'habitants. El conjunt de sòl urbanitza-

Taula 3. Règim del sòl en les comarques de la regió metropolitana de Barcelona. Planejament general

	Superfície		Sòl urbà		Sòl urbanitzable						Sòl no urbanitzable		
	ha	%	ha	%	Programat		No programat		ha	%	ha	%	
					ha	Percentatges	ha	Percentatges					
Baix Llobregat	48.657	19,2	9.687,98	19,9	4.170,69	8,6	20	2.714,88	5,6	34,7	32.083,45	65,9	13,1
Barcelonès	14.307	20,3	10.199,24	71,3	383,49	2,7	1,8	230,15	1,6	3	3.494,12	24,4	1,4
Maresme	39.690	11,2	5.657,58	14,2	3.089,16	7,8	14,8	503,02	1,3	6,4	30.440,24	76,7	12,5
Vallès Occidental	58.065	22,1	11.148,54	19,2	6.068,36	10,5	29,1	2.438,86	4,2	31,2	38.409,24	66,1	15,7
Vallès Oriental	85.190	17,7	8.919,47	10,5	3.635,17	4,3	17,5	1.331,42	1,5	17	71.303,94	83,7	29,2
Alt Penedès	59.241	5,7	2.854,07	4,8	1.228,28	2,1	5,9	346,11	0,6	4,4	54.812,54	92,5	22,4
Garraf	18.408	3,8	1.903,55	10,3	2.255,52	12,3	10,8	251,77	1,4	3,2	13.997,16	76	5,7
Regió metropolitana	323.558	100	50.370,43	15,6	20.830,67	6,4	100	7.816,21	2,4	100	244.540,69	75,6	100

Taula 4. Distribució del sòl urbanitzable programat per usos en les comarques de la regió metropolitana de Barcelona

	Total superfície		Residencial		Industrial		Altres (*)	
	ha	Percentatges	ha	Percentatges	ha	Percentatges	ha	Percentatges
Baix Llobregat	4.170,69	100,00	1.830,45	43,90	1.165,64	27,9	1.174,6	28,2
Barcelonès	383,49	100,00	156,96	40,90	63,51	16,6	163,02	42,5
Maresme	3.089,16	100,00	2.049,09	66,30	552,21	17,9	487,86	15,8
Vallès Occidental	6.068,36	100,00	2.770,95	45,70	1.860,17	30,6	1.437,24	23,7
Vallès Oriental	3.635,17	100,00	1.867,54	51,40	1.163,80	32,0	603,83	16,6
Alt Penedès	1.228,28	100,00	692,56	56,40	481,99	39,2	53,73	4,4
Garraf	2.255,52	100,00	1.987,11	88,10	205,03	9,1	63,38	2,8
Regió metropolitana	20.830,67	100,00	11.354,66	54,50	5.492,35	26,4	3.983,66	19,1

(*) Inclou sectors per a ús terciari, sectors mixtos residencials i industrials i sistemes.

Figura 2. Usos del sòl a l'Alt Penedès

ble programat és de 16,8 ha/1.000 habitants, el segon després dels 24,9 del Garraf i per davant del Vallès Oriental (12,7), Maresme (9,7), Vallès Occidental (8,9) i Baix Llobregat (6,5). Per usos, l'Alt Penedès té l'índex més alt de sòl urbanitzable industrial, 6,6, força per davant del Vallès Oriental (4,1), Vallès Occidental (2,7), Garraf (2,3), Baix Llobregat (1,8) i Maresme (1,7).

Pel que fa al sòl programat residencial, destaca de molt a la regió el Garraf, amb un índex de 22 ha/1.000 habitants, a causa del fort pes de les urbanitzacions, però el segon lloc correspon a l'Alt Penedès amb 9,5, força per davant del Vallès Oriental (6,5), el Masnou (6,4), Vallès Occidental (4,0) i Baix Llobregat (2,8).

Igualment, tot i que la proporció de no programat respecte al programat és baixa, en canvi al conjunt

de la regió l'oferta respecte a la població és la més alta: 4,7 ha de sòl no programat/1.000 habitants, poc més que el Vallès Oriental (4,6) i el Baix Llobregat (4,2), i més distanciada del Vallès Occidental (3,6), el Garraf (2,8) i el Maresme (1,6). Aquests indicadors del sòl urbanitzable són coherents amb el fet que l'Alt Penedès té, d'una banda, la densitat de població més baixa de la regió i, d'una altra, té un potencial de creixement més elevat precisament perquè parteix d'un grau menor de desenvolupament urbà.

7. Desenvolupament i evolució del planejament general

El planejament urbanístic l'hem d'entendre com una eina per gestionar el desenvolupament de les poblacions. El planejament general constitueix el marc jurí-

dic i l'establiment de les regles de joc, i una de les mesures del seu grau d'eficàcia és el nombre de figures de planejament derivat (plans parcials, plans especials, estudis de detall) que generi, i fins i tot, n'és indicador el nombre de modificacions del propi planejament general, que possibiliten una adaptació a elements no previstos, tot mantenint el pla com a referència i pauta de base (taula 5).

En aquest sentit, cal destacar l'elevat nombre de modificacions de pla general o normes subsidiàries aprovades, 160, que tenen característiques molt diferents: des de la simple modificació d'un article de la normativa, fins a un document d'actualització del pla amb un seguit de modificacions, com és el cas de Sant Martí Sarroca, l'any 1997. El municipi que ha tramitat més modificacions és, lògicament, el de més població, Vilafranca del Penedès, amb 23, i segueixen els altres municipis més poblats, Sant Sadurní d'Anoia i Santa Margarida i els Monjos, amb 15, o bé més extensos i de planejament ja relativament antic, Subirats (18), Font-rubí (16).

Entre les modificacions més significatives destaca la creació d'un nou sector urbanitzable a les Cabanyes, el canvi d'ús industrial o residencial al sector la Fanga de Gelida, la classificació en sòl urbà d'un nou àmbit industrial a Sant Pere de Riudebitlles per a una única indústria, l'ampliació del sòl urbanitzable residencial a Sant Pere de Molant i l'ampliació del sector urbanitzable industrial del Clot de Moja d'Olèrdola.

També és important el nombre de figures de planejament derivat d'àmbit municipal tramitades, en total, 189, tot i que cal remarcar, amb relació a altres comarques analitzades com són els dos Vallès, que en proporció a l'Alt Penedès hi ha més plans parcials (52) i menys plans especials de reforma interior o de millora urbana (30) i, sobretot, molts menys estudis de detall (74). Això es correspon amb el menor grau general de desenvolupament urbà i a la menor grandària i complexitat dels nuclis urbans, cosa que requereix un menor nivell d'intervenció en el sòl urbà. I en canvi, pesen més els plans d'extensió sobre sòls urbanitzables de nova creació.

Dels plans parcials, 28 són d'ús residencial, amb una superfície de 354,84 ha, 2 d'ús mixt residencial-industrial, amb 18,01 ha, i 22 d'ús industrial, amb 298,93 ha. Els sectors d'ús residencial i mixt representen un potencial de 7.694 habitatges (figura 3).

Cal remarcar que, si bé aquest potencial és lògicament inferior al de les comarques més poblades de la regió, la proporció respecte a la població comarcal és molt alta, tal com també hem vist que ho és la superfície de sòl urbanitzable residencial total. Així aquests 7.694 habitatges representen 105 habitatges/1.000 habitants, mentre que, per exemple, els 16.747 habitatges previstos als plans parcials aprovats al Vallès Oriental en el mateix període corresponen a 59 habitatges/1.000 habitants.

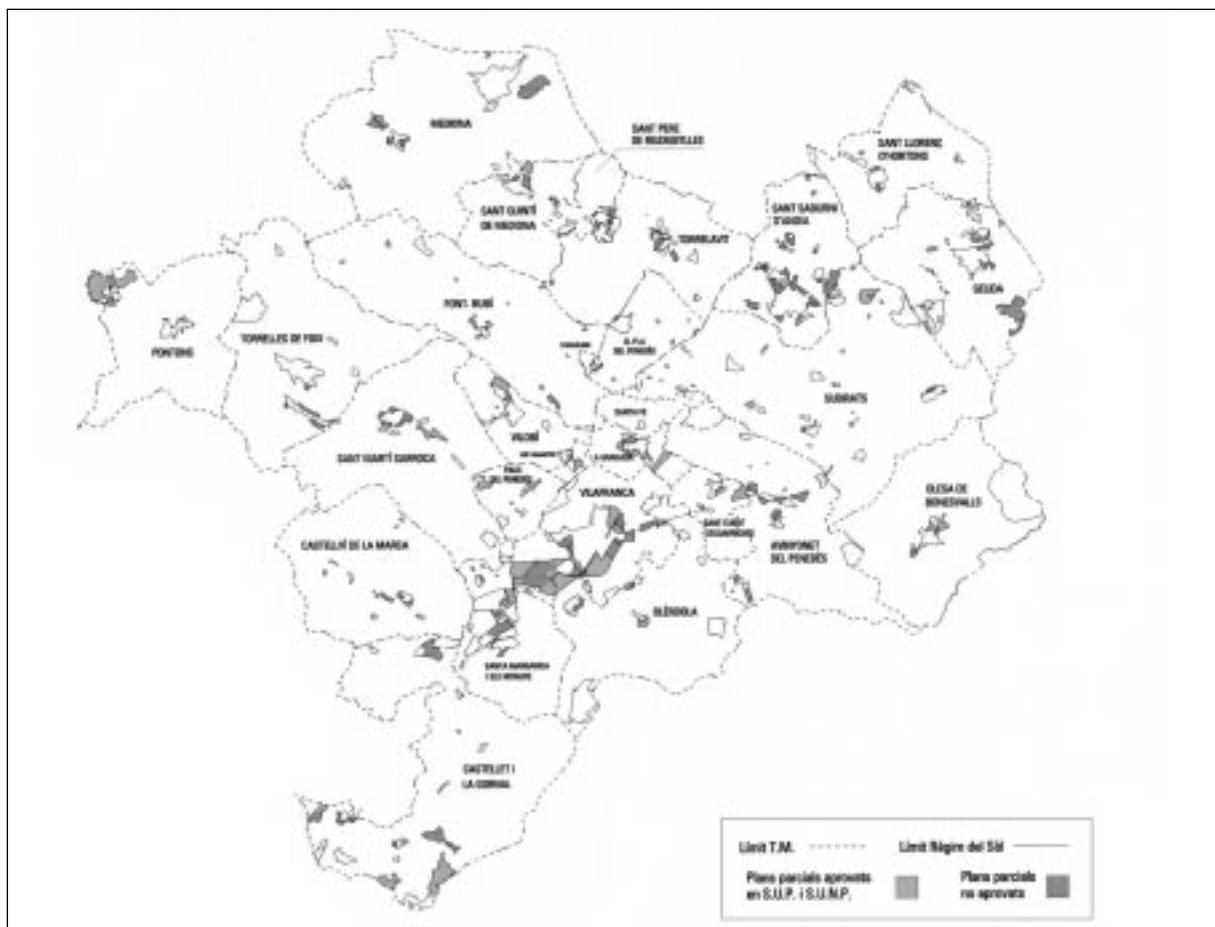
Quant a la distribució territorial dels plans parcials aprovats, hem d'assenyalar una sensible concentració i un major grau de desenvolupament en el sistema de l'entorn de Vilafranca del Penedès, especialment en l'ús industrial.

Així, de les 298,93 ha de sòl programat industrial aprovades al conjunt de la comarca, 210,36 ha són dins el sistema de Vilafranca, o sigui el 70,4% del total de la comarca, i el 88,1% de tot el programat industrial del sistema, mentre que el conjunt de la resta de la comarca només ha aprovat el 36,4% del sòl que té classificat d'urbanitzable industrial.

En l'ús residencial s'ha de matisar més, ja que pesen molt en superfície cinc plans parcials d'urbanitzacions de Castellet i la Gornal i de Pontons que, en canvi, aporten en proporció menys habitatges. Així, dels 7.694 habitatges aprovats al període, 4.377 (56,9%) corresponen al sistema de Vilafranca del Penedès, 1.398 (18,2%) a sectors d'eixample d'altres municipis i 1.919 (24,9%) són els que deriven dels cinc plans parcials d'urbanitzacions. Aquestes dades confirmen que, malgrat que l'oferta potencial de nous habitatges és força repartida, el sòl que realment es desenvolupa es concentra al principal sistema urbà.

Aquests resultats són igualment concordants amb el nombre d'habitatges acabats. Efectivament, els darrers cinc anys s'han acabat a tota la comarca

Figura 3. Plans parcials aprovats a l'Alt Penedès

3.257 habitatges, la meitat dels quals (1.663, el 51,1%) són a la ciutat de Vilafranca, i el conjunt dels nou municipis del sistema central concentren els 2/3 del total (2.202, 67,6%).

La taxa mitjana anual d'aquests cinc anys, expressada en habitatges per miler d'habitants, és en el conjunt de la comarca de 8,9. Els municipis que queden per sobre d'aquesta taxa són alguns dels que tenen forta incidència d'urbanitzacions (Castellet i la Gornal, 16,1; Olesa de Bonesvalls, 17,5), o hi pesa la proximitat de l'àrea de Martorell (Sant Llorenç d'Hortons, 11,2), o bé són en el sistema central (Vilafranca, 11,6; les Cabanyes, 14,1; Olèrdola, 12,9; Pacs, 11,0; Santa Fe del Penedès, 19,7; Santa Magarida i els Monjos, 11,9). La manca de nou sòl urbanitzable residencial els darrers anys a Sant Sadurn d'Anoia es reflecteix en la baixa

quota d'habitatges construïts, només 285 en aquests cinc anys, que representa una taxa mitjana de 6,2 habitatges anuals per miler d'habitants, de l'ordre de la meitat de la dels nuclis del centre comarcal, situació que el desenvolupament dels sectors del Gat Cendrer i del Pla d'en Mestres pot començar a corregir.

Les figures de planejament de caràcter plurimunicipal han estat, fins ara, molt poc utilitzades a l'Alt Penedès. Així, al període estudiat només hi trobem el Pla Especial del Parc Natural del Garraf, que afecta tres municipis de la comarca, Olesa de Bonesvalls, Olèrdola i Castellet i la Gornal, a més de diversos municipis del Garraf i el Baix Llobregat.

Finalment, cal assenyalar que de programes d'actuació urbanística aïllats se n'han tramitat molt pocs,

Taula 5. Planejament tramitat a l'Alt Penedès

	Rev. PG/NS	Rev. PAU Adap. PG	Mod PG/NS	NC	PAU	PP	MPP	PERI	PE Inf	PE altres	ED	PE Supram
Avinyonet del Penedès (NS 86)	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	PE Garraf
Les Cabanyes (NS 84)	-	-	4	1	-	1	-	-	-	-	5	-
Castellet i la Gornal (NS 84)	-	-	9	1	-	4	1	3	-	PE esp nat	6	-
Castellví de la Marca (PG 85)	-	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Font-rubi (NS 85)	-	-	16	-	-	1	-	2	-	-	2	-
Gelida (PG 85)	-	-	9	-	1	2	1	1	-	2	3	-
La Granada (NS 85)	NS 95	-	4	-	-	5	-	-	-	1	3	-
Mediona (NS 93)	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Olerdola (PG 83)	-	1 (92)	4	-	-	5	2	-	-	PE medi fis	3	PE Garraf
Olesa de Bonesvalis (PG 89)	-	-	-	-	1	2	-	2	-	-	-	PE Garraf
Pacs del Penedès (NS 85)	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	4	-
El Pla del Penedès (NS 93)	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pontons (PG 66)	PG 97	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-
Puigdàlber (NS 84)	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sant Cugat Sesgarrigues (NS 86)	-	-	4	1	-	2	-	-	-	-	1	-
Sant Llorenç d'Hortons (PG 90)	-	-	3	-	-	1	-	1	-	2	-	-
Sant Martí Sarroca (NS 87)	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-
Sant Pere de Riudebitlles (NS 90)	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Sant Quintí de Mediona (NS 84)	-	-	7	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Sant Sadurni d'Anoia (PG 83)	-	1 (94)	15	-	-	3	-	3	2	-	12	-
Santa Fe del Penedès (NSa 89)	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Santa Margarida i els Monjos (PG 85)	-	-	15	-	-	3	1	-	-	-	7	-
Subirats (PG 87)	-	-	18	-	-	1	-	2	-	-	3	-
Torreblanca (NS 93)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Torrelles de Foix (PG 85)	-	-	2	-	-	2	-	2	-	-	1	-
Vilafranca del Penedès (PG 82-87)	-	-	23	-	5	10	10	12	-	3	14	-
Vilobí del Penedès (NS 89)	-	-	2	-	-	2	-	1	-	-	3	-
TOTAL	2	2	159	3	7	52	15	30	3	10	74	1

només set, dels quals cinc corresponen a Vilafranca; i revisions globals del programa d'actuació, en sentit estricte, no se n'ha tramitada cap, ja que, com hem dit, els documents tramitats per Olèrdola el 1992 i Sant Sadurn el 1994 són documents més amplis, que inclouen modificacions i l'actualització del planejament.

8. Comparació dels sectors aprovats en el conjunt de la regió

Com a complement del que s'ha exposat a l'apartat anterior, el quadre següent permet comparar el grau de desenvolupament del planejament de l'Alt Penedès amb la resta de la regió metropolitana (taula 6).

El percentatge global de sòl programat amb pla parcial aprovat de l'Alt Penedès, el 54,7%, queda per sota de la mitjana de la regió, el 62,4%, i s'equipa-

ra amb el Maresme (56,0%), el Vallès Oriental (58,9%) i el Baix Llobregat (59,7%), força lluny de la comarca amb més planejament aprovat, el Vallès Occidental amb el 78,4%. Per usos, s'ha desenvolupat més proporció de sòl industrial (62,0%) que no residencial (51,2%), per bé que tenint en compte la menor antiguitat mitjana del planejament general dels municipis de la comarca, podem concloure que el grau de planejament aprovat és, en termes generals, correcte.

Per acabar, cal dir que, excloent el Barcelonès, que té uns índexs de construcció d'habitatges molt baixos, la mitjana anual dels darrers cinc anys de 8,9 habitatges acabats per cada miler d'habitants a l'Alt Penedès és lleugerament superior a la mitjana de les sis comarques, darrera el Garraf (13,1) i el Vallès Oriental (10,6), però per davant del Vallès Occidental (8,6), el Baix Llobregat (7,7) i el Maresme (7,2).

Taula 6. Sectors de sòl urbanitzable aprovats a les comarques de la regió metropolitana de Barcelona (ha)

	Total	Percentatges	Residencial	Percentatges	Industrial	Percentatges	Altres	Percentatges
Baix Llobregat	2.488,85 (4.170,69)	59,7 19,10	1.233,46 (1.830,45)	67,4 18,60	582,46 (1.165,64)	50,0 14,1	672,93 (1.174,6)	57,3 30
Barcelonès	355,16 (383,49)	92,6 2,70	144,05 (156,96)	91,8 2,20	63,51 (63,51)	100,0 1,5	147,6 (163,02)	90,5 6,6
Maresme	1.730,28 (3.089,16)	56 13,30	1.239,57 (2.049,09)	60,5 18,70	331,51 (552,21)	60,0 8	159,2 (487,86)	32,6 7,1
Vallès Occidental	4.754,59 (6.068,36)	78,4 36,60	2.107,23 (2.770,95)	76 31,80	1.743,46 (1.860,17)	93,7 42,1	903,9 (1.437,24)	62,9 40,2
Vallès Oriental	2.139,35 (3.635,17)	58,9 16,50	891,74 (1.867,54)	47,7 13,50	960,44 (1.163,8)	82,5 23,2	287,17 (603,83)	47,6 12,8
Alt Penedès	671,77 (1.228,28)	54,7 5,20	354,84 (692,56)	51,2 5,40	298,93 (481,99)	62,0 7,2	18 (53,73)	40 0,8
Garraf	861,36 (2.255,52)	38,2 6,60	647,68 (1.987,11)	32,6 9,80	157,05 (205,03)	76,6 3,8	56,63 (63,38)	89,3 2,5
Regió metropolitana	13.001,36 (20.830,67)	62,4 100	6.618,57 (11.354,66)	58,3 100	4.137,36 (5.492,35)	75,3 100	2.245,43 (3.983,66)	56,4 100

PERSPECTIVES PER AL PLANEJAMENT URBANÍSTIC
TERRITORIAL A L'ALT PENEDEÈS

ALBERT SERRATOSA
Enginyer de Camins, Canals i Ports

SUMARI

1. Introducció
2. La central de mercaderies de l'Alt Penedès
3. L'àrea dinamitzadora de Vilafranca
4. La xarxa ferroviària
5. La xarxa viària
6. El model territorial: els «espais oberts» i les «illes metropolitanes»

ABSTRACTS

L'autor presenta una breu diagnosi territorial de l'Alt Penedès a partir d'algunes dades sintètiques per explicar els objectius del Pla Territorial Metropolità de Barcelona vers la comarca i rebatre algunes de les objeccions que s'han plantejat al respecte. El Pla Territorial té la voluntat de mantenir i potenciar l'estructura productiva especialitzada en l'activitat vitivinícola, però, alhora, sense oblidar la progressiva integració metropolitana de la comarca. En conseqüència, el pla classifica el 95% del territori comarcal com a «espai obert» i el 5% com a «illa metropolitana». Un model territorial que no és esquemàtic, sinó que respon a una voluntat simplificadora del mateix instrument de planificació. Igualment, la xarxa viària proposada és més complexa del que pot semblar en un primer moment i les franges annexes a les «vies cíviques» concentren les diferents xarxes de serveis, la qual cosa suposa una recuperació de sòl més que no pas un perill de fragmentació territorial. Respecte a la xarxa ferroviària, la demanda d'una freqüència elevada requeriria un volum de població que no existeix a la comarca. Finalment, pel que fa a les ubicacions de l'àrea dinamitzadora de Vilafranca i la central de mercaderies, el pla proposa emplaçaments i dimensions indicatives que hauran d'ésser decidides posteriorment per les autoritats sectorials.

El autor presenta un breve diagnóstico territorial del Alt Penedès a partir de algunos datos sintéticos para explicar los objetivos del *Pla Territorial Metropolità de Barcelona* respecto la comarca y rebatir algunas de las objeciones que se han planteado sobre su contenido. El Pla Territorial tiene la voluntad de mantener y potenciar la estructura productiva especializada en la actividad vitivinícola, sin olvidar la progresiva integración metropolitana de la comarca. En consecuencia, el Pla clasifica el 95 % del territorio comarcal como «espacio abierto» i el 5 % como «isla metropolitana». Un modelo territorial que no es esquemático, sino que responde a una voluntad simplificadora del mismo instrumento de planificación. Igualmente, la red viaria propuesta es mas compleja de lo que pueda parecer en un primer momento y las franjas anexas a las «vías cívicas» concentran las diferentes redes de servicio, lo que supone una recuperación de suelo mas que un peligro de fragmentación territorial. Respecto a la red ferroviaria, la demanda de una frecuencia elevada requeriria un volumen de población que no existe en la comarca. Finalmente, en lo que se refiere a las ubicaciones del área dinamizadora de Vilafranca y la central de mercaderias, el Pla propone emplazamientos y dimensiones indicativas que tendran que ser decididas posteriormente por las autoridades sectoriales.

L'auteur présente une brève diagnose territoriale de l'Alt Penedès partant de quelques données synthétiques pour expliquer les objectifs du *Pla Territorial Metropolità* envers la «comarque» et refuter les objections présentées. Le Pla Territorial veut maintenir et renforcer la structure productive spécialisée de l'activité vinicole mais ne veut pas oublier la progressive intégration métropolitaine de la comarque. En conséquence, le Pla classifie 95 % du territoire comarcal comme espace ouvert et 5 % comme île métropolitaine. Un model territorial qui n'est pas schématique mais qui répond à une volonté de simplicité du propre instrument d'aménagement. De la même façon, le réseau routier proposé est plus complexe de ce qu'il pourrait sembler à première vue et les franges annexes aux voies civiques concentrent les différents réseaux de services ce qui suppose une récupération du sol plus qu'un danger de parcellisation territoriale. En ce qui concerne le réseau ferré, la demande d'une fréquence élevée exigerait un volume de population qui n'existe pas à l'Alt Penedès. Finalement, en ce qui concerne l'emplacement de l'aire de dynamisation de Vilafranca et la gare routière, le Pla propose des emplacements et des dimensions indicatives qui devront être décidées, postérieurement, par les autorités sectoriales.

The author offers a brief territorial diagnosis of the Alt Penedès on the basis of synthetic data in order to present the aims of the *Pla Territorial de Catalunya* for the region and refute objections to it. The objective of the Pla Territorial is to both maintain and potentiate the structure of specialised production in the wine industry, while taking into consideration the region's progressive metropolitan integration. Consequently, the Pla classifies 95% of the regional territory as «open space», and the remaining 5% as «metropolitan block». A territorial model that, rather than being schematic, responds to the wish to simplify the planning instrument itself. Similarly, the proposed highway network is more complex than it may seem at first sight, and the different service networks are concentrated in the strips adjacent to the «civic highways», which means recuperation of land rather than a risk of territorial fragmentation. As regards the railway network, a much more frequent train service would require a far greater density of population than that existing in the region. Finally, regarding the location of the Vilafranca economic complex and the goods depot, the Pla outlines possible sites and dimensions, the final decision about which will be taken later by the relevant sectorial authorities.

PERSPECTIVES PER AL PLANEJAMENT URBANÍSTIC
TERRITORIAL A L'ALT PENEDÈS

1. Introducció

La meua intervenció girarà al voltant de les observacions que, en relació amb el pla, es fan al text de la ponència *Dinàmiques territorials i usos del sòl a l'Alt Penedès: oportunitats i reptes*, presentada per Joan Rosselló. Considero que constitueix una perspectiva molt interessant i, per tant, la meua aportació anirà revisant aquests punts de vista que han estat ja recollits i que podem considerar que són suficientment representatius dels interessos de la comarca.

Abans, però, m'agradaria plantejar algunes dades molt sintètiques des d'un punt de vista territorial referides a l'Alt Penedès.

Comencem doncs dient que la comarca té poc més de 59.000 hectàrees (59.181), de les quals una mica més de la tercera part, el 36%, té un pendent superior al 20%, la qual cosa vol dir que es tracta d'un relleu de muntanya ja important. El 50% de la superfície total és, així mateix, terreny forestal. Sobre aquest territori comarcal, el pla proposa una qualificació que distingeix entre el que s'anomena «espais oberts» i «illa metropolitana», concretament, el 95% és «espai obert» i el 5% és «illa metropolitana».

Pel que fa a les xifres de població, segons el cens del 1996, l'Alt Penedès comptava amb 73.000 habitants i la previsió que considera el Pla Territorial General de Catalunya per a les set comarques metropolitanes suposa passar dels 4,2 milions d'habitants actuals a 4,7 milions el 2026. Segons aquesta projecció, i després de distribuir la població entre les set comarques, l'Alt Penedès passaria dels 73.000 als 105.000 habitants. Això suposa un important creixement poblacional, el 50% durant els pròxims 30 anys, però s'ha de tenir en compte que es parteix d'una base demogràfica relativament petita.

Pel que fa als habitatges, l'any 1991, hi havia de l'ordre de 31.000 unitats, de les quals 20.000 eren principals i 11.000 secundàries o vacants. L'any 2026, per a aquests 105.000 habitants projectats, es preveu una necessitat de 44.000 habitatges: 32.000 serien principals i la resta secundaris. Aquesta resta, 12.000, també podrien ser 15.000 o 20.000 perquè l'habitatge secundari no es rela-

ciona directament amb la població, sinó que té més a veure amb una dinàmica turística que es pot donar en el futur.

Aquestes previsions de població i habitatge futur encaixen relativament força bé amb la capacitat del planejament actual que ha estat tractat per Jordi Casso, ja que existeixen de l'ordre de 1.400 hectàrees de sòl urbanitzable, 1.000 en sòl programat i 400 en sòl no programat. És clar que aquestes xifres poden variar perquè, cada any, part del sòl urbanitzable passa a ser urbà, però hi hauria una capacitat, tenint en compte el sòl urbà i l'urbanitzable disponible, per a la construcció de 53.000 habitatges.

És a dir, mantenint els mateixos habitatges secundaris i vacants que existeixen actualment, es necessitarien 44.000 i n'hi hauria capacitat per a 53.000 nous habitatges. Sembla doncs un marge prou raonable i que dóna flexibilitat al planejament general.

Aquestes són unes xifres molt interessants i que caracteritzen l'Alt Penedès com una comarca completament diferent de les altres de l'àrea metropolitana. És un territori que ha mantingut la seva personalitat i característica històrica amb una dominant molt clara de l'activitat agrícola, especialment pel que fa al cava. Des del Pla Territorial hi ha hagut la voluntat de mantenir aquest sistema productiu, una cosa difícil d'aconseguir quan es parla d'una àrea metropolitana dinàmica. Una prova evident és el fet que, en el cas de les altres comarques metropolitanes, les activitats productives agrícoles s'han mantingut molt precàriament o pateixen unes agressions molt fortes, i arriben fins i tot a desaparèixer totalment en el cas del Barcelonès.

La demostració de la voluntat real del Pla Territorial pel que fa a aquesta situació és la mateixa distribució que es planteja, i que he esmentat al començament, de 95% del territori classificat com a «espais oberts» i 5% com a «illa metropolitana».

Una vegada presentades aquestes dades bàsiques, tractaré ara algunes de les observacions crítiques vers les previsions del Pla Territorial Metropolità assenyalades per Joan Rosselló a la seva ponència.

Revisaré cinc conjunts d'objeccions començant per aquelles on les discrepàncies són menys importants.

2. La central de mercaderies de l'Alt Penedès

En primer lloc, respecte al projecte i la localització de la central de mercaderies proposada pel Pla Territorial es planteja que, en principi, la proposta es pot considerar acceptable, però que caldria introduir algunes prevencions com la definició més precisa de l'emplaçament i dimensions, o la necessitat que la implantació no signifiqui un consum del sòl agrícola existent.

Respecte a la primera qüestió, espero que no es trigarà gaire a poder precisar al pla el que serà la futura central de mercaderies. Hi ha un estudi de la Direcció General de Ports i Transports de la Generalitat que, després de l'èxit de la Central de Mercaderies del Vallès Oriental, ja està estudiant noves centrals, i sembla que hi ha un cert acord per a servir aquesta zona a cavall entre el port de Tarragona i el port de Barcelona, al sud-est de l'àrea metropolitana.

Pel que fa a l'impacte sobre l'activitat agrícola, haig de dir que no ens correspon a nosaltres definir l'emplaçament exacte. Hi haurà oportunitat d'arribar a un acord amb la comarca. De totes maneres, és obvi que una central de mercaderies ha d'estar relativament a la vora de l'autopista i realment a la vora de les línies ferroviàries. Si, finalment, el tren d'alta velocitat és apte per al transport de mercaderies, almenys fins a Tarragona, hem de suposar que la localització final podria servir-se tant de la línia convencional de Renfe com de la nova línia d'alta velocitat.

3. L'àrea dinamitzadora de Vilafranca

La segona qüestió de debat es refereix a l'àrea dinamitzadora de Vilafranca proposada pel Pla Territorial. Sembla que també hi ha un acord en aquest punt i es considera una proposta acceptable i positiva. L'única objecció, doncs, es refereix a les dimensions previstes, entre 30 i 50 hectàrees. En

aquest punt, haig de dir que això no serà cap problema perquè, si en un moment determinat s'arribés a la conclusió, per exemple, que no s'han d'excedir les 25 hectàrees, això no invalidaria la proposta del pla, que, de totes formes, intenta assegurar un cert marge d'actuació per evitar el risc de subdimensionar l'àrea dinamitzadora.

4. La xarxa ferroviària

El següent conjunt d'observacions crítiques estan referides a la xarxa ferroviària proposada pel pla. Una proposta que recull la idea del tren d'alta velocitat i el tram de nova creació entre Vilafranca i Vilanova.

Les objeccions que es fan a la xarxa ferroviària tenen a veure, en primer lloc, amb el traçat. Aquí haig d'aclarir que, de vegades, s'oblida el que és, en realitat, un Pla Territorial. Es tracta d'un pla que no afecta directament la propietat, és a dir, la línia proposada no és més que un traçat indicatiu, que no assenyalava la localització exacta i final, que haurà de ser decidida per les autoritats sectorials.

En segon lloc, es planteja que l'anomenat «metro regional», el servei de rodalia, margina la comarca, atès que no es preveu que hi hagi una especialització de línia de rodalia d'alta freqüència al tram Martorell-Vilafranca.

Val a dir que a l'esquema de rodalia, que és més un sistema d'explotació que un sistema d'infraestructures, estem parlant d'una freqüència de l'ordre de cada 10 o 15 minuts i això requereix un cert volum de població, una certa massa crítica, i el Penedès no té, en aquest moment, cap nucli que justifiqui una opció que obligaria a reforçar, almenys en el futur, el tram entre Martorell i Vilafranca.

Seria menys costós, en canvi, explotar les possibilitats del nou tram Vilafranca-Vilanova per, des d'allà, incorporar-se a la línia de rodalia. La distància seria aproximadament la mateixa que anant per Martorell, però sense la necessitat d'haver d'establir un servei específic per a l'Alt Penedès, quan el volum de població a servir difícilment justificaria la despesa superior que aquesta opció significa.

D'aquesta manera, és possible anar des de Vilafranca a Sabadell, Terrassa o Granollers, i també a Tarragona, Girona o Lleida, i es respecta, alhora, la voluntat clara del Pla Territorial d'afavorir les comunicacions entre les poblacions metropolitanes sense necessitat de passar per Barcelona.

En tot cas, seran els diferents organismes sectorials, sigui l'Estat, sigui la Generalitat, els qui hauran de prendre una decisió al respecte.

5. La xarxa viària

El següent grup d'objeccions fan referència a les propostes del Pla Territorial pel que fa a la xarxa viària.

En primer lloc, es defensa la necessitat que el Pla Territorial tingui en compte la racionalització del sistema de peatges de l'àrea metropolitana. Bé, haig de dir que els objectius aprovats per tots els partits polítics durant els quatre primers anys de discussió del pla manifestaren ja la necessitat d'una xarxa homogènia, completa i lliure a l'àrea metropolitana. Per tant, és objectiu del pla no només la racionalització del peatge, que pot ser una fase intermèdia important, sinó la seva completa supressió. En funció d'això està articulat el model de xarxa viària que estructura les propostes.

En segon lloc, pel que fa a les vies proposades, es planteja que les vies civiques poden generar canvis importants en els usos del sòl que acabarien de fragmentar l'estructura territorial existent. Aquesta és una objecció que apareix amb molta freqüència i, en canvi, jo considero que el fet que existeixin unes vies civiques no té per què portar a aquest resultat negatiu ja que la disciplina urbanística i el sentit comú es mantindran. Tampoc no comparteixo la idea que la xarxa viària proposada signifiqui una agressió tan important al territori comarcal. Crec que hem de considerar el fet que les anomenades vies civiques coincideixen amb l'esquema de corredors de serveis. És a dir, cada via civica porta annexa una franja de terreny per on, en un període de 20, 30 o 40 anys, s'aniran col·locant les diferents xarxes que avui ocupen de forma caòtica els territoris agrícoles, forestals i, fins i tot en

alguns casos, els sòls urbans. D'aquesta manera, i fent un balanç final, la xarxa viària, més que una agressió suposa la recuperació de terrenys avui dia fragmentats per les diferents xarxes de serveis.

En tercer lloc, no es presenta cap objecció concreta a les vies proposades considerades de forma individual. Únicament, pel que fa a la via segregada perimetral, que coincideix amb algun traçat del mal anomenat «quart cinturó», s'afirma que travessa importants terres agrícoles. En realitat, això és cert però haig de dir que si hi ha acord en la necessitat de la via és evident que haurem de sacrificar algunes terres de conreu.

De totes maneres, i com ho mostra l'experiència de les rondes a Barcelona, o alguns exemples a Europa d'autopistes que no toquen mai terra per no afectar els terrenys agrícoles, existeixen suficients recursos tècnics per poder construir vies molt poc agressives. Penso, doncs, que es pot assegurar que no hi haurà trencaments de comunicació entre unes zones i unes altres i que, en tot cas, és una qüestió que s'ha de resoldre tenint en compte aquestes precaucions.

En quart lloc, es critica l'excessiva rigidesa de la xarxa proposada i la seva inadaptabilitat, en alguns casos, al territori. Crec que s'ha de tenir en compte que el projecte que apareix al pla ha estat elaborat simplificant el traçat i, en tot cas, la rigidesa criticada respon a la natura i el caràcter d'un pla territorial, com ja he explicat abans.

Finalment, l'objecció més important que es recull en referència a la xarxa viària té a veure amb el model territorial que rau en la seva base. Es planteja l'excessiva simplicitat d'una xarxa organitzada a partir de dues úniques categories, les vies civiques i les segregades, la qual cosa farà molt difícil poder suportar una ordenació viària tan complexa com la metropolitana.

Bé, s'ha de dir que no només existeixen aquestes vies; de fet, les vies segregades se subdivideixen en quatre tipus més. Existeix, per tant, complexitat a la xarxa proposada però tractem únicament les

que tenen un abast territorial metropolità. De totes maneres, i tornant a parlar de les característiques d'un pla territorial, considero que la simplificació de l'instrument és molt important per assegurar el seu seguiment per part dels ciutadans i la seva eficàcia posterior, sobretot pel que fa a la interpretació per part del poder judicial. Si una regulació és massa complicada, les interpretacions posteriors són més difícils.

D'altra banda, l'experiència del planejament al nostre país confirma que instruments molt simples han demostrat una gran eficàcia, com per exemple la classificació en sòl urbà, urbanitzable i no urbanitzable de la Llei del Sòl de 1956. O la separació d'usos industrials i residencials del Pla Comarcal de Barcelona de 1953, o la diferenciació entre zones i sistemes del Pla General Metropolità de 1976, agrupant aquí tota una sèrie d'equipaments i serveis que abans restaven diferenciats en subdivisions força complicades.

Per tant, el Pla Territorial Metropolità recull aquesta filosofia de fer més fàcil la lectura política, per part dels ciutadans i per part del poder judicial, del propi document i de les mateixes propostes. Després, els plans urbanístics podran aproximar-se més als problemes en tota la seva complexitat.

6. El model territorial: els «espais oberts» i les «illes metropolitanes»

Finalment, i per acabar, tractaré les objeccions que es fan a la classificació del sòl en «espais oberts» i «illes metropolitanes», un dels punts essencials del Pla Territorial.

Es critica, en primer lloc, l'excessiu esquematisme de la proposta. Com he dit abans en referir-me a la xarxa viària, això és un fet evident, però ha estat una simplicitat volguda i que creiem positiva.

En segon lloc, es plantegen les dimensions excessives de l'única illa metropolitana proposada a l'Alt Penedès i el fet de preveure'n només una. La voluntat del pla en aquest punt ha estat la de mantenir les

especificitats territorials de la comarca. Es pretén conservar aquest 95% del territori que manté la seva personalitat lligada a l'activitat vitivinícola i, al mateix temps, es proposa concentrar la població en una gran àrea central per poder oferir millors serveis. Un bon exemple de la necessitat d'aquesta millor oferta és el transport públic, que troba el problema de la dispersió de la població en una munió d'urbanitzacions i municipis històrics i és incapaç de garantir freqüències de pas de 10 o de 20 minuts, imprescindibles per definir un autèntic transport públic metropolità.

Per tant, la concentració de població en una «illa metropolitana» és necessària i, fins i tot, la proposta que es fa al pla podria ser, fins i tot, massa ajustada, ja que dels 105.000 habitants que es projecten a la comarca el 2026, el 51% se situa als espais oberts i els 51.000 restants, el 49%, es preveuen habitants de l'illa metropolitana. No sembla, doncs, que es tracti d'una illa tan excessiva ni desequilibrada dins l'escala comarcal, respecte a la resta de territoris i la resta de municipis. Alhora que respecta l'estructura dispersa de la comarca, aquesta concentració facilitaria obtenir la massa crítica per oferir serveis que es posarien a l'abast de totes les poblacions de la comarca. I no només parlem de serveis comarcals rurals, sinó també de serveis comarcals urbans i metropolitans.

La voluntat i l'ambició del Pla Territorial seria que, en el futur, els equipaments metropolitans, com les universitats, els grans hospitals, els teatres o els auditoris de música i grans museus, junt amb els concentrats al nucli històric de Barcelona, articuessin una oferta d'abast metropolità a partir de la seva localització diversa en el territori. I això s'ha de començar a fer des de l'àmbit urbanístic. Exemples com la Universitat Autònoma a Bellaterra o els estudis de televisió a Sant Cugat, el nou nucli universitari a Castelldefels o la proliferació de centralitats culturals importants com el Museu de la Ciència i la Tècnica de Terrassa, són una mostra d'aquesta política.

Evidentment que la estructura productiva especialitzada de la comarca s'ha de potenciar. El Pla Territorial parteix de la base de la defensa del sector vitivinícola, un sector i un territori que s'han pro-

tegit fins ara i que el pla intenta que es pugui continuar fent. Però, és clar, sense oblidar que, es vulgui o no, l'Alt Penedès està plenament inserit dins les dinàmiques metropolitanes i això té els seus avantatges i els seus inconvenients.

En qualsevol cas, des del Pla Territorial voldriem fer compatible el manteniment de la capacitat autoproductiva agrícola, que conforma tot un sistema de vida, amb els avantatges que suposa l'aglomeració metropolitana.

L'ALT PENEDES: DADES BÀSIQUES

JOAN LÓPEZ

Geògraf

JOAN MIQUEL PIQUÉ

Economista

SUMARI

Població total. Comarques

1. Població total de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996
2. Percentatge de creixement de la població de l'Alt Penedès i de la resta de comarques de Catalunya 1975-1996
3. Evolució del pes relatiu de la població sobre el total de Catalunya 1975-1996

Població total. Municipis

4. Població dels municipis de l'Alt Penedès 1975, 1981, 1986, 1991 i 1996
5. Variació de la població dels municipis de l'Alt Penedès 1975-1996

Estructura d'edats de la població

- 6.a. Piràmide d'edats de l'Alt Penedès i el conjunt de la regió metropolitana de Barcelona 1996
- 6.b. Piràmide d'edats de l'Alt Penedès i el conjunt de Catalunya 1996
7. Estructura d'edats dels municipis de l'Alt Penedès, la regió metropolitana de Barcelona i Catalunya 1996 (%)

Envel·liment de la població

8. Evolució de la població de 65 i més anys a l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986-1996
9. Evolució de la població de 65 i més anys dels municipis de l'Alt Penedès 1986-1996

Moviment natural

10. Moviment natural de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1995
11. Moviment natural dels municipis de l'Alt Penedès 1995

Moviment migratori

12. Moviment migratori de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1995
13. Saldo migratori dels municipis de l'Alt Penedès 1995

Ocupació

14. Taxa d'ocupació de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986, 1991 i 1996
15. Taxa d'ocupació dels municipis de l'Alt Penedès 1986, 1991 i 1996

Atur

16. Taxa d'atur de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986, 1991 i 1996
17. Taxa d'atur dels municipis de l'Alt Penedès 1986, 1991 i 1996

Llocs de treball localitzats

18. Llocs de treball localitzats (LTL) a l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986, 1991 i 1996
19. Llocs de treball localitzats (LTL) als municipis de l'Alt Penedès 1986, 1991 i 1996

Especialització residencial/productiva

20. Saldo població ocupada resident-llocs de treball localitzats de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986, 1991 i 1996

21. Saldo població ocupada resident-llocs de treball localitzats dels municipis de l'Alt Penedès 1986, 1991 i 1996

Producte interior brut. Valor total i per càpita

22. PIB de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1997
23. PIB per càpita de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1997

Producte interior brut. Evolució i distribució per sectors econòmics

24. Evolució del PIB de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1990-1997
25. Distribució sectorial del PIB de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1997

Usos del sòl i planejament

26. Superfícies segons la classificació del sòl de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996
27. Estat del planejament urbanístic general dels municipis de l'Alt Penedès 1996

Habitatge

28. Grandària mitjana dels habitatges familiars principals de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1991
29. Habitatges familiars segons la seva tipologia dels municipis de l'Alt Penedès 1991

Equipaments

30. Centres d'ensenyament a l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1995 (infantil, primària i secundària)
31. Oficines d'entitats financeres a l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996 (bancs i caixes)

Nivell d'instrucció

32. Nivell d'instrucció de la població de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996 (%)
33. Nivell d'instrucció de la població dels municipis de l'Alt Penedès 1996 (%)

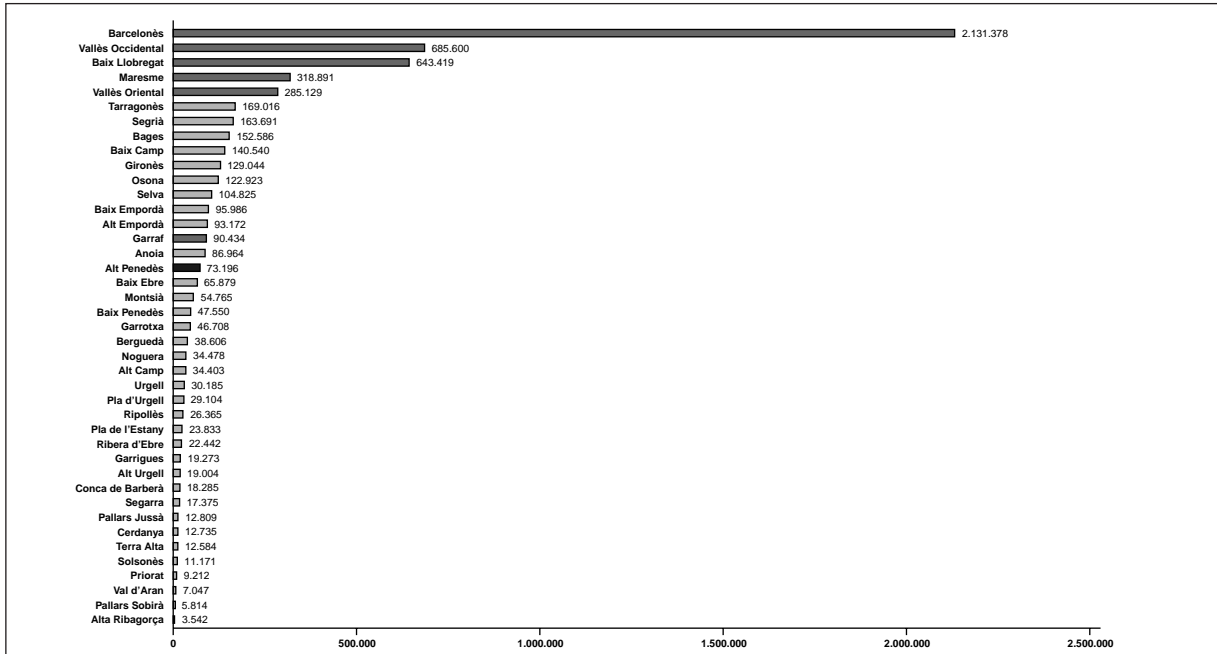
Professions de la població

34. Professions de la població ocupada de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1991
35. Professions de la població ocupada dels municipis de l'Alt Penedès 1991

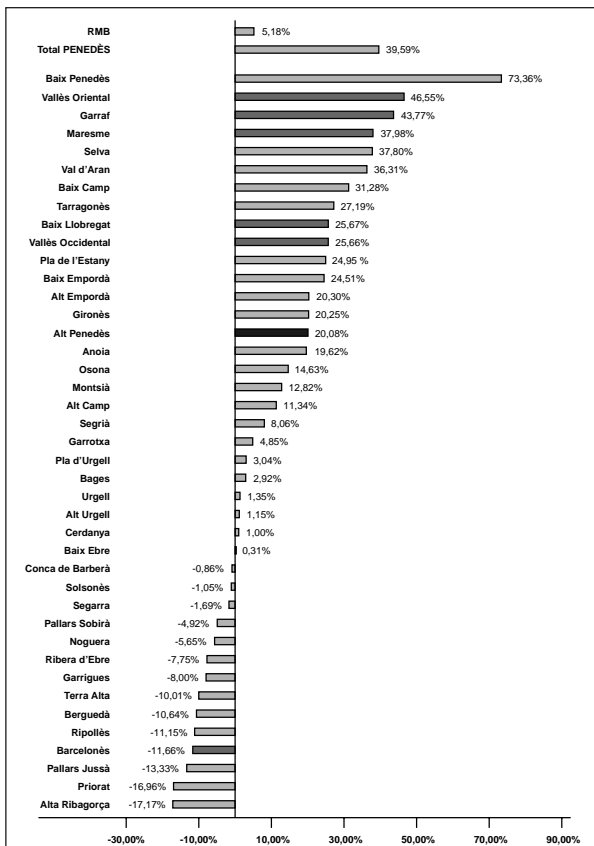
Nivell de vida

36. Renda familiar disponible per càpita de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1995
37. Percentatge de creixement de la renda familiar disponible per càpita de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1989-1995
38. Nombre de turismes per 1.000 habitants de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996
39. Nombre de turismes per 1.000 habitants dels municipis de l'Alt Penedès 1996

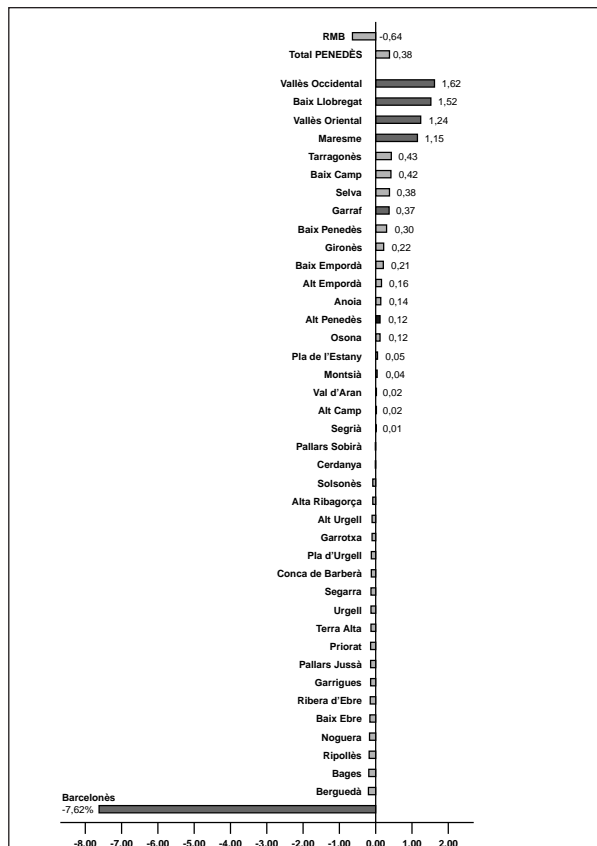
1. Població total de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996

2. Percentatge de creixement de població de l'Alt Penedès i de la resta de comarques de Catalunya 1975-1996

3. Evolució del pes relatiu de la població sobre el total de Catalunya 1975-1996* (en punts percentuals)

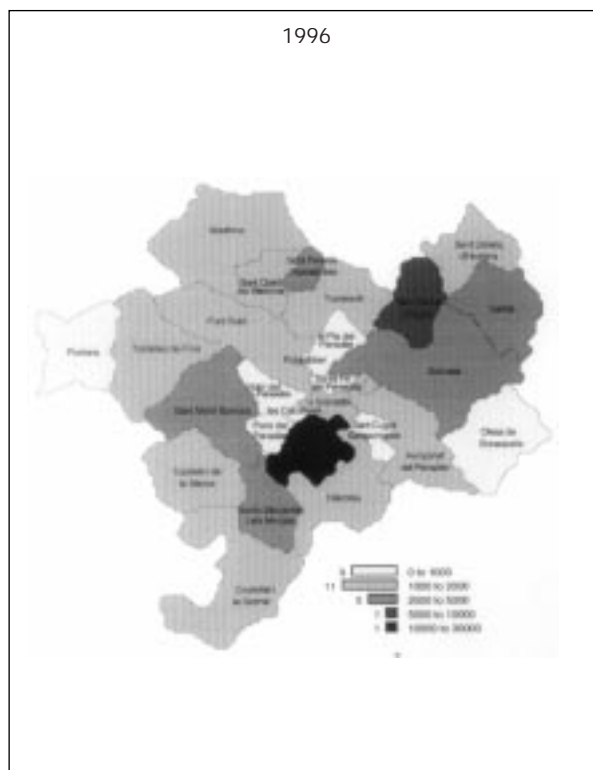

FONT: IEC: Estadística comarcal i municipal 1997

*: ((pob.com96./pob.Cat.96)*100) - ((pob.com75/pob.Cat.75*100)

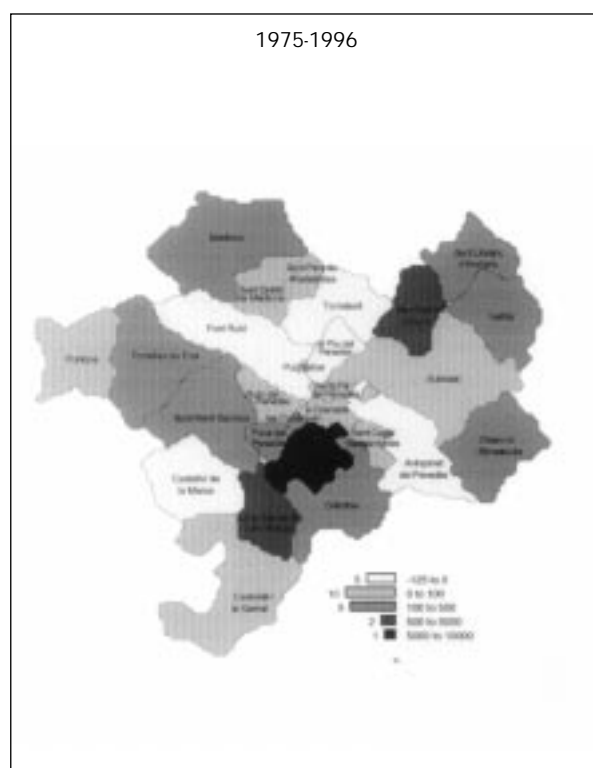
4. Població dels municipis de l'Alt Penedès 1975, 1981, 1986, 1991 i 1996

Municipi	any				
	1975	1981	1986	1991	1996
Avinyonet del Penedès	1.212	1.206	1.187	1.194	1.185
Cabanyes, les	348	320	359	411	468
Castellet i la Gornal	1.188	1.059	1.064	1.107	1.241
Castellví de la Marca	1.523	1.423	1.362	1.437	1.461
Font-rubí	1.308	1.171	1.134	1.138	1.186
Gelida	3.713	3.650	3.810	3.908	3.903
Granada, la	1.214	1.195	1.192	1.202	1.299
Mediona	963	970	993	1.035	1.248
Olèrdola	1.644	1.579	1.578	1.607	1.893
Olesa de Bonesvalls	333	305	329	447	719
Pacs del Penedès	454	401	397	436	620
Pla del Penedès, el	1.051	1.000	1.002	964	953
Pontons	210	213	217	256	291
Puigdàlber	301	306	307	298	319
Sant Cugat Sesgarrigues	708	697	744	716	752
Sant Llorenç d'Hortons	960	953	962	1.085	1.301
Sant Martí Sarroca	2.301	2.311	2.326	2.394	2.486
Sant Pere de Riudebitlles	2.089	2.170	2.184	2.108	2.144
Sant Quintí de Mediona	1.509	1.533	1.569	1.483	1.568
Sant Sadurn d'Anoia	8.021	8.596	8.805	9.296	9.205
Santa Fe del Penedès	212	194	192	200	233
Santa Margarida i els Monjos	2.785	3.327	3.605	3.917	4.230
Subirats	2.299	2.214	2.164	2.083	2.307
Torrelavit	1.251	1.176	1.188	1.231	1.176
Torrelles de Foix	1.193	1.128	1.137	1.277	1.603
Vilafranca del Penedès	21.332	25.025	26.433	27.818	28.553
Vilobí del Penedès	836	772	765	815	852
Total comarca	60.958	64.894	67.005	69.863	73.196

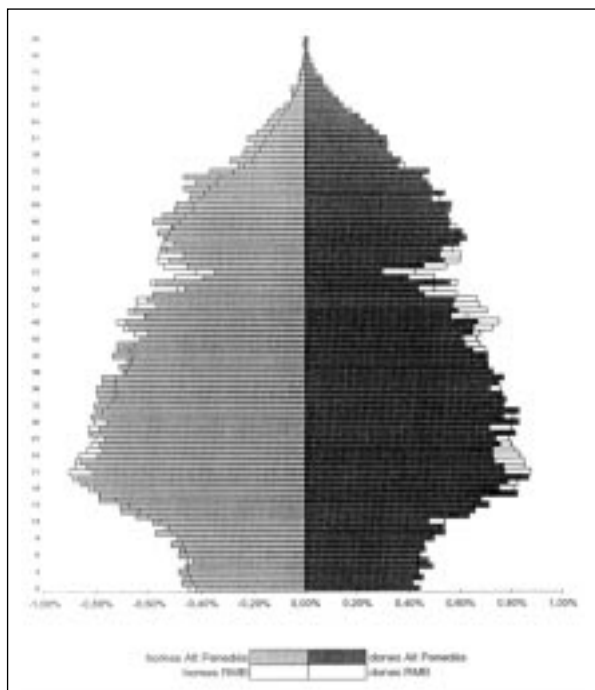
5. Variació de la població dels municipis de l'Alt Penedès 1975-1996

Municipi	periode				
	1975-81	1981-86	1986-91	1991-96	1975-96
Avinyonet del Penedès	-6	-19	7	-9	-27
Cabanyes, les	-28	39	52	57	120
Castellet i la Gornal	-129	5	43	134	53
Castellví de la Marca	-100	-61	75	24	-62
Font-rubí	-137	-37	4	48	-122
Gelida	-63	160	98	-5	190
Granada, la	-19	-3	10	97	85
Mediona	7	23	42	213	285
Olèrdola	-65	-1	29	286	249
Olesa de Bonesvalls	-28	24	118	272	386
Pacs del Penedès	-53	-4	39	184	166
Pla del Penedès, el	-51	2	-38	-11	-98
Pontons	3	4	39	35	81
Puigdàlber	5	1	-9	21	18
Sant Cugat Sesgarrigues	-11	47	-28	36	44
Sant Llorenç d'Hortons	-7	9	123	216	341
Sant Martí Sarroca	10	15	68	92	185
Sant Pere de Riudebitlles	81	14	-76	36	55
Sant Quintí de Mediona	24	36	-86	85	59
Sant Sadurn d'Anoia	575	209	491	-91	1.184
Santa Fe del Penedès	-18	-2	8	33	21
Santa Margarida i els Monjos	542	278	312	313	1.445
Subirats	-85	-50	-81	224	8
Torrelavit	-75	12	43	-55	-75
Torrelles de Foix	-65	9	140	326	410
Vilafranca del Penedès	3.693	1.408	1.385	735	7.221
Vilobí del Penedès	-64	-7	50	37	16
Total comarca	3.936	2.111	2.858	3.333	12.238

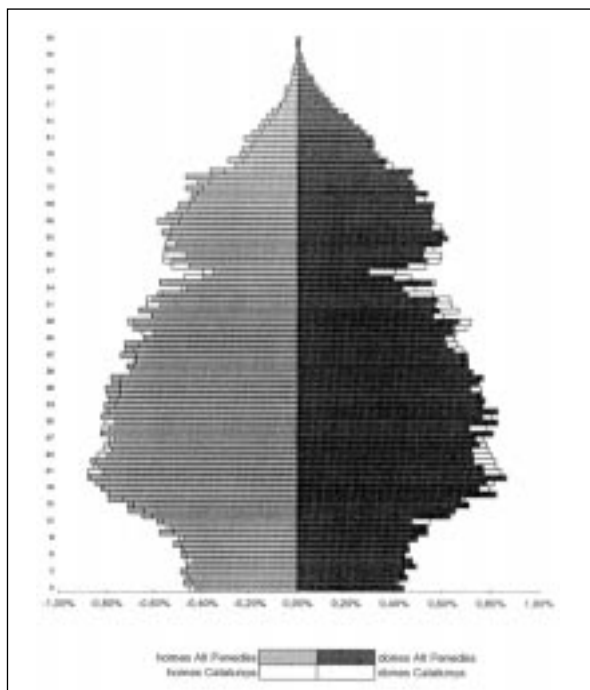

FONT: IEC: *Estadística comarcal i municipal 1997*.

6.a. Piràmide d'edats de l'Alt Penedès i el conjunt de la regió metropolitana de Barcelona 1996

6.b. Piràmide d'edats de l'Alt Penedès i el conjunt de Catalunya 1996

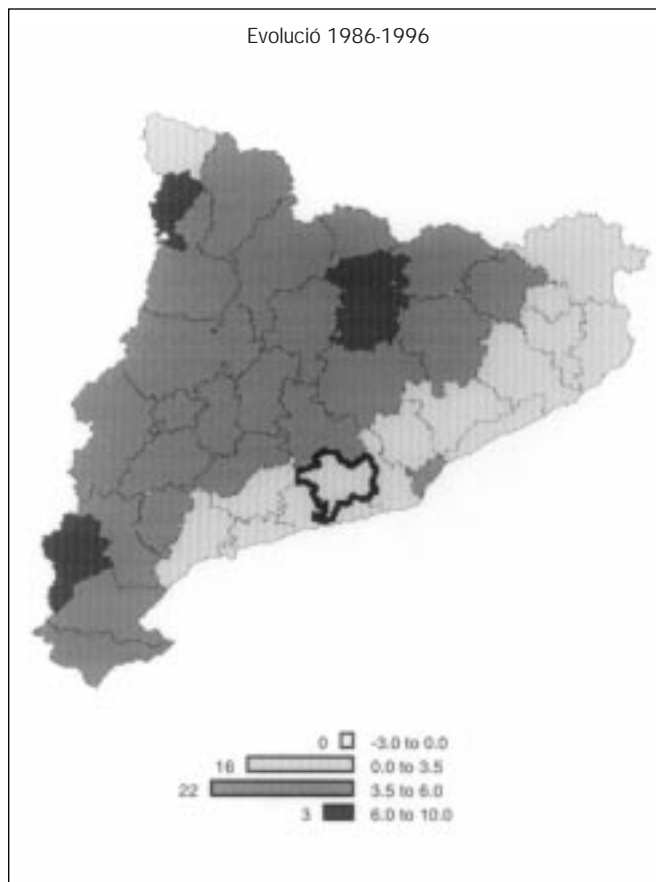
7. Estructura d'edats dels municipis de l'Alt Penedès, la regió metropolitana de Barcelona i Catalunya 1996 (%)

municipi	0-14			15-29			30-44			45-64			65 i més		
	homes	dones	total	homes	dones	total	homes	dones	total	homes	dones	total	homes	dones	total
Avinyonet del Penedès	6,2	5,9	12,1	13,0	8,9	21,9	10,4	9,5	19,9	12,0	11,2	23,2	10,4	12,6	23,0
Cabanyes, les	6,4	5,6	12,0	14,1	9,2	23,3	13,7	11,1	24,8	10,3	10,3	20,5	9,6	9,8	19,4
Castellet i la Gornal	5,3	6,2	11,5	11,9	11,3	23,2	9,5	8,9	18,4	13,5	12,4	25,9	9,9	11,1	21,0
Castellví de la Marca	7,1	7,2	14,3	12,0	10,3	22,4	11,0	10,0	20,9	10,8	11,3	22,1	9,8	10,5	20,3
Font-rubi	6,7	5,6	12,3	10,5	8,5	19,1	9,6	9,4	19,0	12,0	11,3	23,3	12,8	13,6	26,4
Gelida	7,0	7,1	14,2	11,6	11,4	22,9	11,9	11,4	23,3	11,5	11,1	22,6	7,0	9,9	16,9
Granada, la	7,2	8,2	15,3	10,9	10,9	21,8	12,4	11,6	24,0	9,8	10,0	19,8	7,9	11,2	19,1
Mediona	6,1	6,1	12,2	10,3	9,7	20,0	10,6	8,5	19,1	11,5	12,4	24,0	12,7	12,0	24,8
Olèrdola	7,3	6,4	13,8	11,7	12,3	23,9	11,8	9,6	21,4	12,2	12,0	24,1	8,1	8,7	16,7
Olesa de Bonesvalls	6,8	7,0	13,8	13,4	8,9	22,3	12,8	13,1	25,9	12,7	12,0	24,6	6,8	6,7	13,5
Pacs del Penedès	10,2	9,7	19,8	10,3	10,6	21,0	12,6	13,2	25,8	11,0	9,7	20,6	6,6	6,1	12,7
Pla del Penedès, el	5,2	6,0	11,2	12,0	10,9	22,9	10,7	9,2	19,9	13,1	11,9	25,0	8,8	12,2	21,0
Pontons	4,8	7,9	12,7	11,3	6,2	17,5	13,1	12,0	25,1	11,3	7,6	18,9	12,4	13,4	25,8
Puigdàlber	6,9	9,4	16,3	7,2	11,3	18,5	12,2	12,5	24,8	11,0	12,9	23,8	8,5	8,2	16,6
Sant Cugat Sesgarrigues	6,1	6,3	12,4	14,0	10,6	24,6	10,1	8,4	18,5	13,3	11,4	24,7	10,1	9,7	19,8
Sant Llorenç d'Hortons	8,1	6,9	15,1	10,8	10,1	20,9	11,4	10,7	22,1	11,1	11,5	22,7	9,3	10,0	19,3
Sant Martí Sarroca	7,9	6,9	14,8	10,6	10,4	21,0	11,9	10,7	22,6	10,4	10,3	20,7	9,9	10,9	20,8
Sant Pere de Riudebitlles	6,9	6,7	13,7	11,9	12,4	24,3	9,8	9,2	19,0	11,8	11,7	23,5	8,7	10,8	19,4
Sant Quinti de Mediona	6,7	6,6	13,3	11,7	10,9	22,6	9,9	10,0	19,9	11,5	11,0	22,5	9,6	12,1	21,7
Sant Sadurní d'Anoia	8,3	8,2	16,5	11,8	10,8	22,7	11,8	12,0	23,8	10,4	10,1	20,5	7,5	9,0	16,5
Santa Fe del Penedès	7,3	7,3	14,6	9,9	12,4	22,3	12,9	11,6	24,5	9,4	8,6	18,0	8,2	12,4	20,6
Santa Margarida i els Monjos	8,7	8,4	17,2	13,5	12,6	26,2	11,6	11,3	23,0	11,1	9,6	20,7	5,8	7,2	13,0
Subirats	7,2	5,7	12,9	9,9	9,0	18,9	11,4	10,2	21,5	10,9	10,2	21,1	11,0	14,5	25,5
Torrelavit	7,7	6,5	14,1	11,3	10,0	21,3	10,9	10,7	21,6	10,6	9,7	20,3	10,5	12,1	22,6
Torrelles de Foix	8,2	8,0	16,2	12,1	9,4	21,5	11,1	9,4	20,5	12,5	11,9	24,5	8,9	8,4	17,3
Vilafranca del Penedès	8,1	7,7	15,7	12,6	12,4	25,0	11,4	11,6	23,0	10,5	11,0	21,5	6,3	8,5	14,8
Vilobí del Penedès	7,2	7,3	14,4	9,7	8,3	18,1	12,1	10,4	22,5	11,9	11,5	23,4	10,4	11,2	21,6
Total comarca	7,7	7,4	15,1	12,0	11,3	23,4	11,4	11,1	22,4	11,0	10,9	21,8	7,7	9,5	17,2
Total PENEDÈS	7,9	7,7	15,6	12,1	11,6	23,6	11,7	11,4	23,1	11,3	11,0	22,3	6,7	8,6	15,3
Regió metropolitana	7,4	7,1	14,4	13,2	12,8	26	10	10,2	20,2	11,7	12,1	23,8	6,3	9,3	15,6
Catalunya	7,5	7,2	14,7	12,9	12,5	25,5	10,1	10,2	20,3	11,5	11,8	23,2	6,8	9,5	12,3

FONT: IEC: *Estadística comarcal i municipal 1997.*

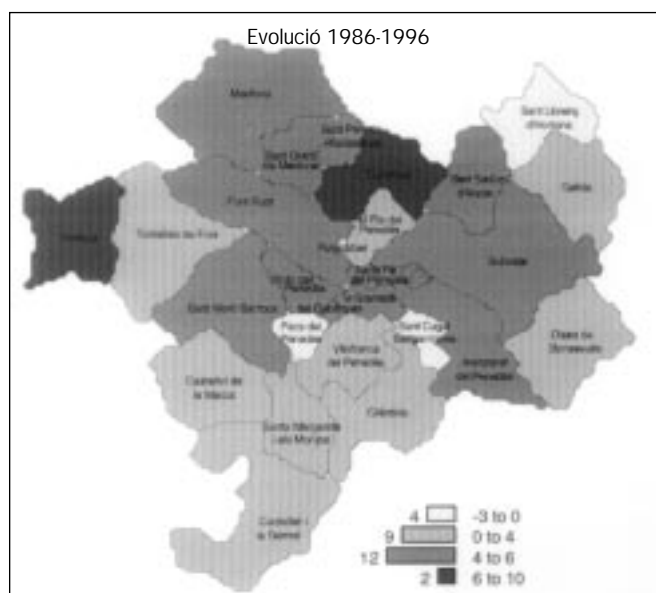
8. Evolució de la població de 65 i més anys a l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986-1996

Comarca	1986	1996	evolució 1986-96
Alt Camp	16,2	19,1	2,9
Alt Empordà	14,7	17,6	2,9
Alt Penedès	14,0	17,2	3,3
Alt Urgell	17,2	21,1	3,9
Alta Ribagorça	14,3	21,5	7,2
Anoia	12,8	16,4	3,6
Bages	14,5	19,2	4,7
Baix Camp	12,0	15,4	3,4
Baix Ebre	16,2	20,5	4,3
Baix Empordà	14,2	16,4	2,2
Baix Llobregat	8,3	11,3	3,0
Baix Penedès	11,4	14,1	2,7
Barcelonès	13,1	18,5	5,4
Berguedà	17,2	23,7	6,4
Cerdanya	14,5	18,1	3,5
Conca de Barberà	19,0	23,9	4,8
Garraf	11,6	14,4	2,9
Garrigues	20,3	25,7	5,3
Garrotxa	16,5	21,9	5,4
Gironès	12,5	15,4	2,9
Maresme	11,1	13,9	2,8
Montsià	16,2	20,1	3,9
Noguera	17,8	23,1	5,2
Osona	12,9	17,2	4,3
Pallars Jussà	22,1	27,2	5,1
Pallars Sobirà	20,8	24,5	3,7
Pla d'Urgell	16,4	20,9	4,5
Pla de l'Estany	14,4	17,2	2,8
Priorat	23,6	28,0	4,4
Ribera d'Ebre	18,0	23,2	5,2
Ripollès	16,3	22,0	5,7
Segarra	18,2	21,7	3,6
Segrià	13,5	17,2	3,7
Selva	11,4	14,7	3,3
Solsonès	14,7	19,4	4,8
Tarragonès	10,3	13,7	3,4
Terra Alta	20,4	27,1	6,8
Urgell	17,8	21,7	3,9
Val d'Aran	12,7	14,2	1,4
Valès Occidental	9,6	12,8	3,2
Valès Oriental	9,5	12,3	2,8
Total PENEDES	12,5	15,3	2,8
RMB	11,6	15,6	4,0
Catalunya	12,3	16,3	4,0

9. Evolució de la població de 65 i més anys dels municipis de l'Alt Penedès 1986-1996

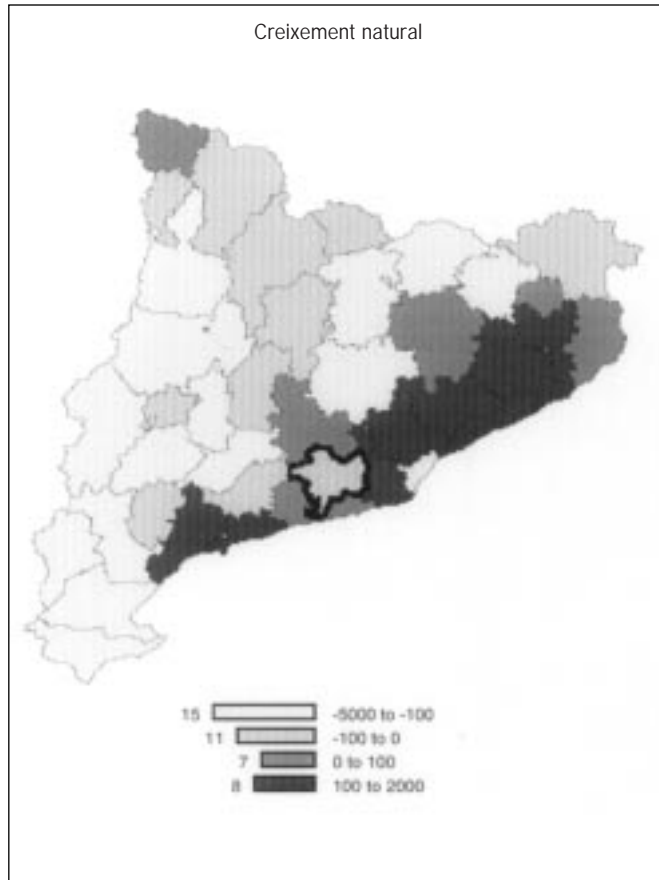
Municipi	1986	1996	evolució 1986-96
Avinyonet del Penedès	19,4	23,0	3,6
Cabanyes, les	13,6	19,4	5,8
Castellet i la Gornal	18,5	21,0	2,5
Castellví de la Marca	17,2	20,3	3,1
Font-rubí	21,8	26,4	4,6
Gelida	13,9	16,9	3,1
Granada, la	15,4	19,1	3,7
Mediona	20,2	24,8	4,5
Olerdola	13,6	16,7	3,1
Olesa de Bonesvalls	11,6	13,5	1,9
Pacs del Penedès	14,9	12,7	-2,1
Pla del Penedès, el	17,9	21,0	3,1
Pontons	16,6	25,8	9,2
Puigdàlber	16,9	16,6	-0,3
Sant Cugat Sesgarrigues	21,0	19,8	-1,2
Sant Llorenç d'Hortons	20,0	19,3	-0,7
Sant Martí Sarroca	16,6	20,8	4,2
Sant Pere de Riudebitlles	14,2	19,4	5,2
Sant Quintí de Mediona	16,6	21,7	5,0
Sant Sadurn d'Anoia	11,5	16,5	4,9
Santa Fe del Penedès	15,6	20,6	5,0
Santa Margarida i els Monjos	11,0	13,0	2,0
Subirats	20,6	25,5	5,0
Torrelavit	15,8	22,6	6,8
Torrelles de Foix	13,9	17,3	3,4
Vilafranca del Penedès	12,2	14,8	2,6
Vilobí del Penedès	16,3	21,6	5,3
Total comarca	14,0	17,2	3,3

FONT: IEC: *Estadística comarcal i municipal 1991 i 1997.*

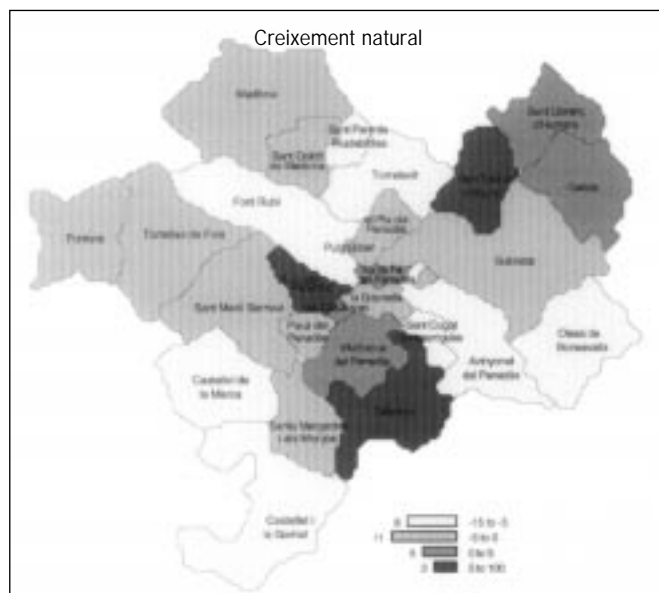
10. Moviment natural de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1995

Comarca	naixements	defuncions	creixement natural
Alt Camp	295	384	-89
Alt Empordà	833	886	-53
Alt Penedès	674	674	0
Alt Urgell	127	209	-82
Alta Ribagorça	20	25	-5
Anoia	766	760	6
Bages	1.269	1.461	-192
Baix Camp	1.278	1.170	108
Baix Ebre	558	751	-193
Baix Empordà	874	828	46
Baix Llobregat	6.119	4.177	1.942
Baix Penedès	431	375	56
Barcelonès	17.331	21.462	-4.131
Berguedà	249	450	-201
Cerdanya	91	122	-31
Conca de Barberà	128	265	-137
Garraf	830	783	47
Garrigues	115	266	-151
Garrotxa	359	548	-189
Gironès	1.325	1.089	236
Maresme	3.137	2.324	813
Montsià	447	551	-104
Noguera	243	394	-151
Osona	1.137	1.054	83
Pallars Jussà	73	179	-106
Pallars Sobirà	33	67	-34
Pla d'Urgell	249	304	-55
Pla de l'Estany	234	215	19
Priorat	56	118	-62
Ribera d'Ebre	176	302	-126
Ripollès	164	325	-161
Segarra	193	204	-11
Segrià	1.516	1.664	-148
Selva	1.019	812	207
Solsonès	83	108	-25
Tarragonès	1.676	1.203	473
Terra Alta	78	178	-100
Urgell	201	350	-149
Val d'Aran	58	47	11
Valles Occidental	6.519	4.697	1.822
Valles Oriental	2.845	1.869	976
Total PENEDES	1.935	1.832	103
RMB	37.455	35.986	1.469
Catalunya	53.809	53.650	159

11. Moviment natural dels municipis de l'Alt Penedès 1995

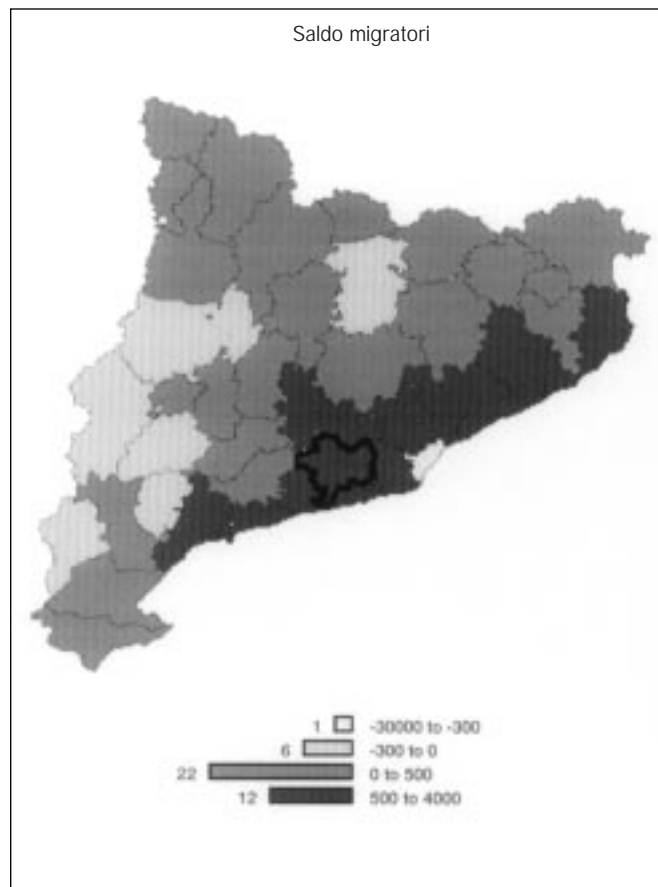
Municipi	naixements	defuncions	creixement natural
Avinyonet del Penedès	7	16	-9
Cabanyes, les	4	1	3
Castellet i la Gornal	10	17	-7
Castellví de la Marca	10	18	-8
Font-rubí	9	19	-10
Gelida	43	39	4
Granada, la	9	12	-3
Mediona	9	11	-2
Olerdola	14	8	6
Olesa de Bonesvalls	5	18	-13
Pacs del Penedès	3	4	-1
Pla del Penedès, el	6	10	-4
Pontons	1	2	-1
Puigdalber	4	5	-1
Sant Cugat Sesgarrigues	3	13	-10
Sant Llorenç d'Hortons	12	8	4
Sant Martí Sarroca	24	26	-2
Sant Pere de Riudebitlles	13	24	-11
Sant Quinti de Mediona	15	19	-4
Sant Sadurní d'Anoia	96	74	22
Santa Fe del Penedès	2	0	2
Santa Margarida i els Monjos	31	33	-2
Subirats	26	28	-2
Torrelavit	5	15	-10
Torrelles de Foix	18	18	0
Vilafranca del Penedès	288	232	56
Vilobí del Penedès	7	4	3
Total comarca	674	674	0

FONT: IEC: *Estadística comarcal i municipal 1997.*

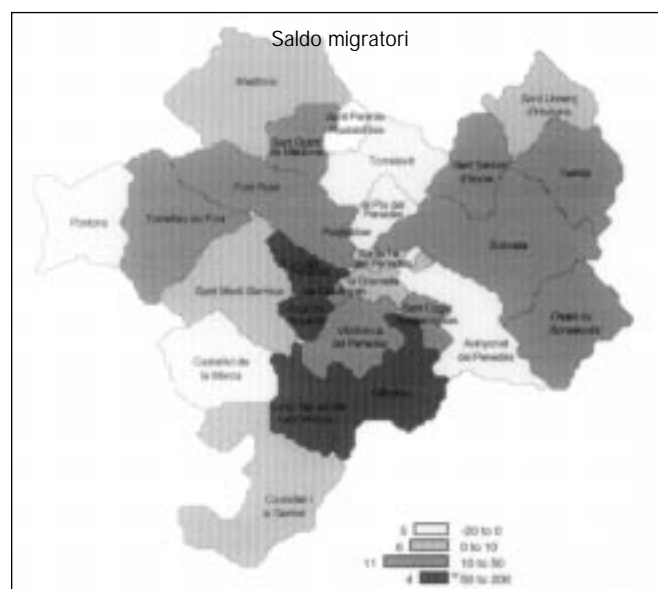
12. Moviment migratori de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1995

Comarca	amb la resta de Catalunya	amb la resta d'Espanya	total
Alt Camp	144	-1	143
Alt Empordà	291	-41	250
Alt Penedès	556	34	590
Alt Urgell	54	-35	19
Alta Ribagorça	-2	24	22
Anoia	542	18	560
Bages	68	-8	60
Baix Camp	564	208	772
Baix Ebre	184	-18	166
Baix Empordà	542	-21	521
Baix Llobregat	4.303	-374	3.929
Baix Penedès	1.633	66	1.699
Barcelonès	-25.949	-3.119	-29.068
Berguedà	-42	-51	-93
Cerdanya	129	-29	100
Conca de Barberà	78	-15	63
Garraf	2.016	94	2.110
Garrigues	7	-11	-4
Garrotxa	100	43	143
Gironès	293	-47	246
Maresme	3.877	-106	3.771
Montsià	117	48	165
Noguera	-8	-16	-24
Osona	246	-35	211
Pallars Jussà	15	11	26
Pallars Sobirà	123	40	163
Pla d'Urgell	60	-13	47
Pla de l'Estany	41	-14	27
Priorat	7	-8	-1
Ribera d'Ebre	29	12	41
Ripollès	38	-24	14
Segarra	94	24	118
Segrià	-187	-90	-277
Selva	1.046	0	1.046
Solsonès	47	-8	39
Tarragonès	785	420	1.205
Terra Alta	4	-6	-2
Urgell	160	3	163
Vai d'Aran	70	41	111
Val·lès Occidental	3.962	-408	3.554
Val·lès Oriental	3.963	-56	3.907
Total PENEDÈS	4.205	194	4.399
RMB	-7.272	-3.935	-11.207
Catalunya	-	-3.468	-3.468

13. Saldo migratori dels municipis de l'Alt Penedès 1995

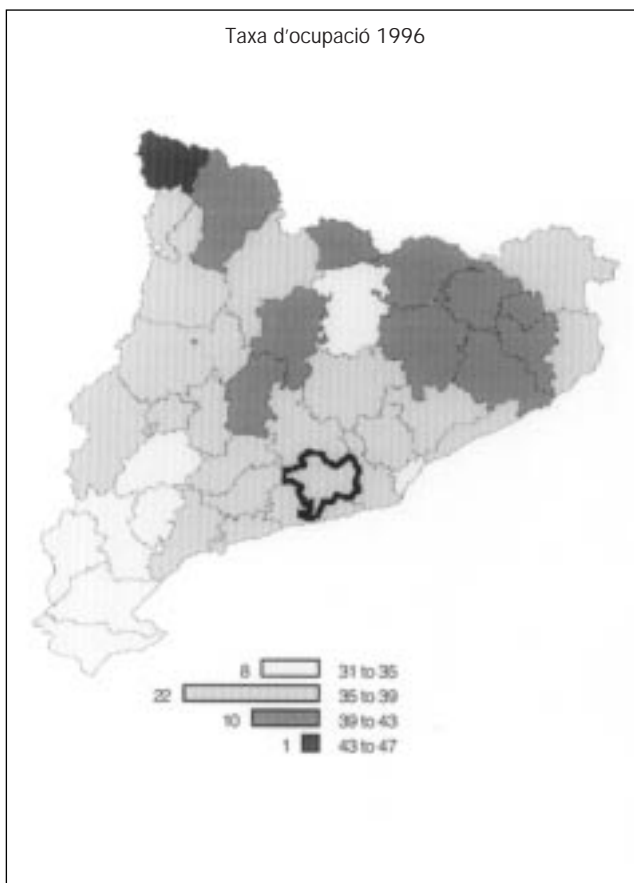
Municipi	amb la resta de la comarca	amb la resta de Catalunya	amb la resta d'Espanya	total
Avinyonet del Penedès	-10	8	-4	-6
Cabanyes, les	16	7	-1	22
Castellet i la Gornal	-8	14	4	10
Castellví de la Marca	6	0	-8	-2
Font-rubí	8	6	-1	13
Gelida	-14	36	-2	20
Granada, la	-1	7	-1	5
Mediona	-10	20	0	10
Olerdola	4	69	1	74
Olesa de Bonesvalls	2	42	2	46
Pacs del Penedès	36	15	0	51
Pla del Penedès, el	-22	2	1	-19
Pontons	-2	-3	2	-3
Puigdàlber	6	10	0	16
Sant Cugat Sesgarrigues	8	3	1	12
Sant Llorenç d'Hortons	-3	13	-3	7
Sant Martí Sarroca	-4	15	-5	6
Sant Pere de Riudebitlles	-17	-23	-4	-44
Sant Quintí de Mediona	9	13	-2	20
Sant Sadurn d'Anoia	-10	29	15	34
Santa Fe del Penedès	1	1	1	3
Santa Margarida i els Monjos	19	62	-1	80
Subirats	-34	66	-4	28
Torrelavit	-1	-9	1	-9
Torrelles de Foix	7	35	2	44
Vilafranca del Penedès	5	114	42	161
Vilobí del Penedès	9	4	-2	11
Total comarca	-	556	34	590

FONT: IEC: Estadística comarcal i municipal 1997.

14. Taxa d'ocupació de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986, 1991 i 1996 (% població ocupada sobre població total)

Comarca	1986	1991	1996	Evolució 1986-96
Alt Camp	33,30	37,60	35,96	2,66
Alt Empordà	34,83	38,59	38,71	3,88
Alt Penedès	31,81	38,14	38,32	6,51
Alt Urgell	36,81	39,40	36,94	0,13
Alta Ribagorça	29,76	35,83	37,97	8,22
Anoia	32,83	38,14	37,09	4,26
Bages	31,85	36,55	35,59	3,75
Baix Camp	30,59	35,65	35,60	5,01
Baix Ebre	31,42	34,86	33,67	2,26
Baix Empordà	34,31	38,02	38,35	4,04
Baix Llobregat	27,81	36,41	36,28	8,47
Baix Penedès	32,04	36,87	36,54	4,49
Barcelonès	30,10	37,16	34,63	4,53
Berguedà	32,74	34,77	33,47	0,74
Cerdanya	34,19	39,84	40,36	6,17
Conca de Barberà	34,18	36,30	35,23	1,04
Garraf	29,32	35,38	36,36	7,04
Garrigues	33,39	35,11	33,80	0,41
Garrotxa	39,47	40,88	40,06	0,58
Gironès	34,48	40,99	40,09	5,61
Maresme	32,1	36,95	36,5	4,40
Montsià	31,47	35,05	34,37	2,90
Noguera	32,30	35,82	35,81	3,51
Osona	37,98	41,98	40,88	2,90
Pallars Jussà	31,01	35,66	35,88	4,88
Pallars Sobirà	36,71	38,48	41,05	4,34
Pla d'Urgell	32,35	36,32	36,72	4,37
Pla de l'Estany	37,58	40,01	39,79	2,21
Priorat	31,42	34,88	32,94	1,52
Ribera d'Ebre	29,27	32,76	31,43	2,16
Ripollès	35,72	40,34	39,53	3,81
Segarra	33,26	38,66	40,10	6,84
Segrià	31,95	36,94	36,91	4,97
Selva	36,87	38,55	40,43	3,56
Solsonès	34,47	39,33	39,56	5,09
Tarragonès	30,11	36,31	36,62	6,50
Terra Alta	33,47	34,72	32,70	-0,77
Urgell	32,92	37,81	38,08	5,16
Val d'Aran	37,94	42,67	44,01	6,08
Vallès Occidental	28,35	36,55	36,41	8,06
Vallès Oriental	31,88	39,03	38,90	7,03
Total PENEDES	30,82	36,72	37,08	6,26
RMB	29,77	37,05	35,70	5,93
Catalunya	30,81	37,22	36,20	5,39

15. Taxa d'ocupació dels municipis de l'Alt Penedès 1986, 1991 i 1996 (% població ocupada sobre població total)

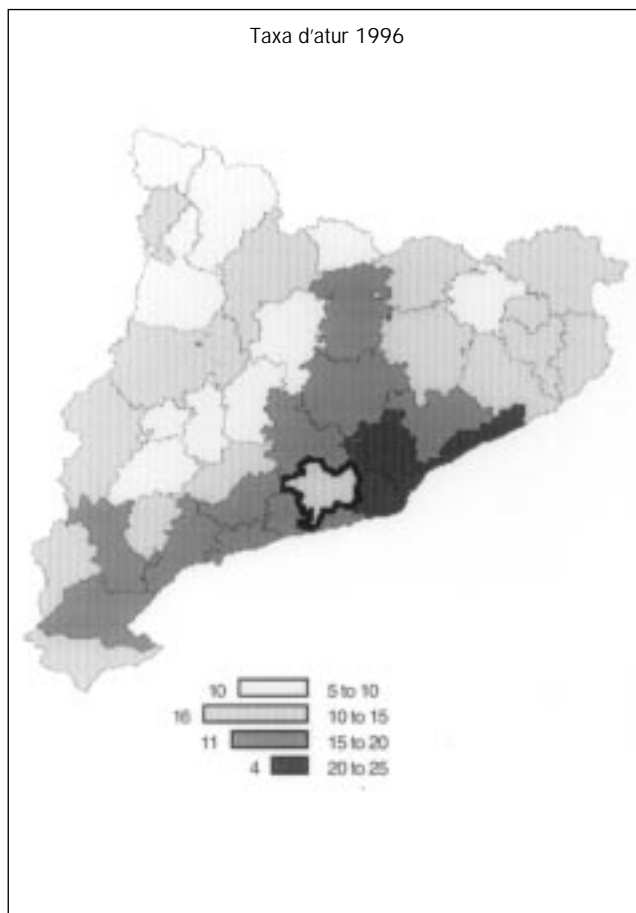
Municipi	1986	1991	1996	Evolució 1986-96
Avinyonet del Penedès	30,83	37,60	37,38	6,55
Cabanyes, les	30,92	42,09	43,16	12,24
Castellet i la Gornal	29,51	33,97	34,57	5,06
Castellví de la Marca	32,09	34,86	35,46	3,37
Font-rubí	32,72	36,20	36,85	4,13
Gelida	29,21	39,51	38,66	9,45
Granada, la	32,80	37,85	38,26	5,46
Mediona	31,82	36,52	34,86	3,03
Olèrdola	31,05	39,08	40,83	9,78
Olesa de Bonesvalls	37,39	38,70	41,45	4,06
Pacs del Penedès	30,48	39,68	37,42	6,94
Pla del Penedès, el	33,03	39,63	36,83	3,80
Pontons	33,64	33,59	33,68	0,04
Puigdàlber	29,64	37,92	36,99	7,35
Sant Cugat Sesgarrigues	31,45	36,73	43,48	12,03
Sant Llorenç d'Hortons	29,42	36,13	39,82	10,40
Sant Martí Sarroca	34,26	38,72	37,61	3,35
Sant Pere de Riudebitlles	33,33	36,91	36,71	3,37
Sant Quinti de Mediona	31,68	37,22	35,71	4,04
Sant Sadurní d'Anoia	33,78	39,35	38,60	4,82
Santa Fe del Penedès	32,29	39,50	39,48	7,19
Santa Margarida i els Monjos	29,65	36,92	39,08	9,42
Subirats	32,62	37,78	37,54	4,91
Torrelavit	30,30	33,06	35,71	5,41
Torrelles de Foix	31,93	37,74	32,19	0,26
Vilafraça del Penedès	31,49	38,55	39,21	7,71
Vilobí del Penedès	35,16	37,91	33,45	-1,71
Total comarca	31,81	38,14	38,32	6,51

FONT: Web de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

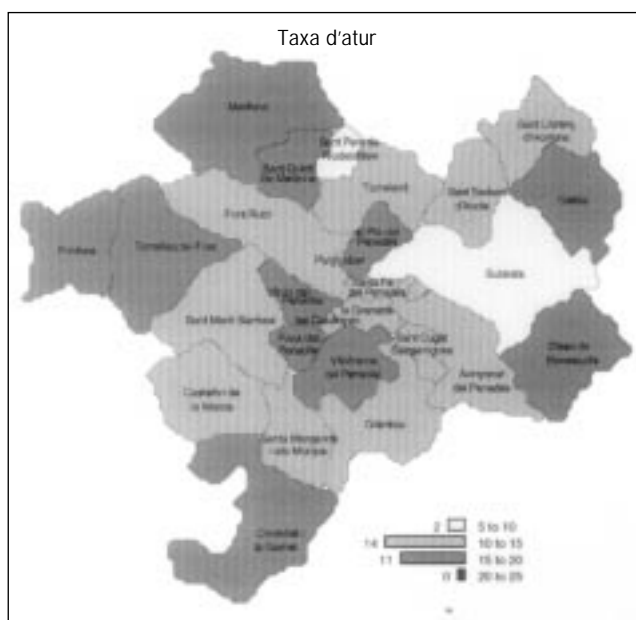
16. Taxa d'atur de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986, 1991 i 1996 (% aturats sobre població activa)

Comarca	Taxa d'atur			Evolució 1986-96
	1986	1991	1996	
Alt Camp	12,05	10,90	16,83	4,77
Alt Empordà	8,71	10,39	12,54	3,82
Alt Penedès	16,62	9,66	14,05	-2,57
Alt Urgell	7,04	6,81	10,87	3,83
Alta Ribagorça	14,23	8,70	11,86	-2,37
Anoia	19,31	12,95	18,03	-1,28
Bages	18,79	15,55	17,34	-1,45
Baix Camp	17,85	13,97	17,43	-0,42
Baix Ebre	12,68	11,95	16,81	4,14
Baix Empordà	11,69	12,24	14,46	2,77
Baix Llobregat	26,75	15,75	21,69	-5,06
Baix Penedès	15,57	12,46	17,60	2,03
Barcelonès	23,78	15,02	22,19	-1,60
Berguedà	14,47	13,92	16,21	1,73
Cerdanya	8,09	5,55	8,17	0,08
Conca de Barberà	9,42	10,21	11,94	2,52
Garraf	22,07	16,53	19,30	-2,78
Garrigues	8,56	6,75	9,21	0,65
Garrotxa	9,03	9,45	9,13	0,09
Gironès	11,33	8,08	13,25	1,92
Maresme	19,95	15,61	20,54	0,59
Montsià	12,18	9,67	13,62	1,43
Noguera	9,89	7,03	10,44	0,55
Osona	11,41	8,99	11,71	0,30
Pallars Jussà	9,12	5,35	8,66	-0,46
Pallars Sobirà	8,15	6,88	7,08	-1,07
Pla d'Urgell	7,92	6,02	9,08	1,15
Pla de l'Estany	6,64	7,43	10,45	3,82
Priorat	10,08	11,30	14,99	4,91
Ribera d'Ebre	15,40	11,28	15,64	0,24
Ripollès	12,67	9,15	11,08	-1,60
Segarra	8,82	4,83	7,08	-1,73
Segrià	14,03	10,15	14,03	0,00
Selva	11,38	15,35	13,99	2,61
Solsonès	8,15	4,93	8,98	0,83
Tarragonès	19,55	13,50	17,34	-2,22
Terra Alta	10,16	10,30	13,35	3,19
Urgell	9,46	7,75	9,87	0,42
Val d'Aran	6,30	5,85	8,51	2,21
Vallès Occidental	26,70	17,75	21,55	-5,14
Vallès Oriental	19,98	12,84	18,05	-1,93
Total PENEDES	18,68	13,11	17,11	-1,57
RMB	23,99	15,39	21,39	-2,60
Catalunya	20,96	14,19	19,29	-1,66

17. Taxa d'atur del municipis de l'Alt Penedès 1986, 1991 i 1996 (% aturats sobre població activa)

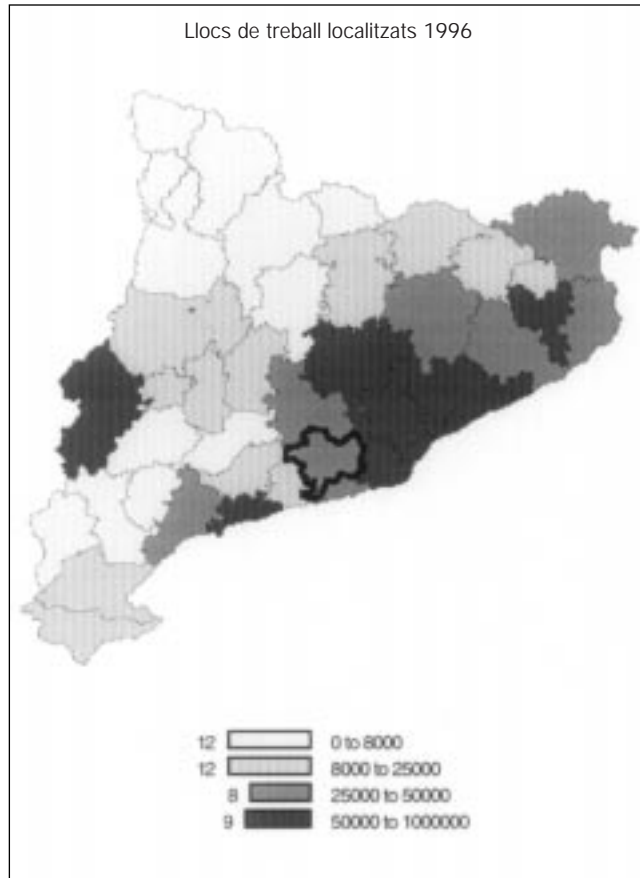
Municipi	Taxa d'atur			Evolució 1986-96
	1986	1991	1996	
Avinyonet del Penedès	13,68	9,11	12,62	-1,06
Cabanyes, les	11,90	6,99	12,17	0,27
Castellet i la Gornal	18,65	9,40	17,82	-0,84
Castellví de la Marca	10,82	9,57	11,60	0,79
Font-rubí	7,02	7,42	10,45	3,43
Gelida	22,28	9,02	15,93	-6,34
Granada, la	15,91	7,52	12,50	-3,41
Mediona	8,14	7,80	15,04	6,90
Olerdola	14,34	8,45	13,15	-1,19
Olesa de Bonesvalls	10,87	10,82	15,58	4,71
Pacs del Penedès	8,33	10,82	15,02	6,68
Pla del Penedès, el	7,80	9,05	17,41	9,61
Pontons	13,10	7,53	17,65	4,55
Puigdàlber	15,74	11,72	11,94	-3,80
Sant Cugat Sesgarrigues	12,36	9,31	10,41	-1,95
Sant Llorenç d'Hortons	19,60	10,30	12,20	-7,40
Sant Martí Sarroca	11,15	5,89	12,45	1,30
Sant Pere de Riudebitlles	11,76	6,60	8,70	-3,06
Sant Quintí de Mediona	16,19	20,12	17,16	0,97
Sant Sadurn d'Anoia	16,39	8,64	12,21	-4,18
Santa Fe del Penedès	16,22	4,82	12,38	-3,84
Santa Margarida i els Monjos	19,99	10,91	14,62	-5,37
Subirats	12,19	4,72	9,22	-2,96
Torrelavit	16,47	10,75	10,06	-6,41
Torrelles de Foix	15,97	10,24	19,88	3,90
Vilafranca del Penedès	18,69	10,65	15,05	-3,64
Vilobí del Penedès	10,33	4,04	15,68	5,35
Total comarca	16,62	9,66	14,05	-2,57

FONT: Web de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

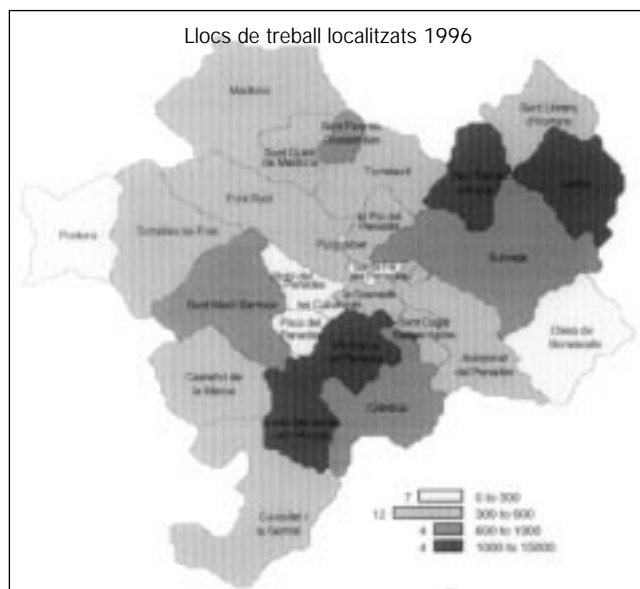
18. Llocs de treball localitzats (LTL) a l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986, 1991 i 1996

Comarca	1986	1991	1996	% creixement
Alt Camp	11.227	13.371	12.514	11,5
Alt Empordà	29.504	34.176	34.681	17,5
Alt Penedès	20.942	26.982	28.328	35,3
Alt Urgell	6.486	7.053	5.890	-9,2
Alta Ribagorça	959	1.057	1.095	14,2
Anoia	26.251	30.468	30.230	15,2
Bages	46.391	53.051	52.009	12,1
Baix Camp	34.925	41.563	43.001	23,1
Baix Ebre	19.822	22.148	21.562	8,8
Baix Empordà	27.605	32.846	34.192	23,9
Baix Llobregat	136.016	190.936	211.017	55,1
Baix Penedès	10.817	13.082	14.665	35,6
Barcelonès	734.641	904.088	795.554	8,3
Berguedà	13.278	12.892	11.670	-12,1
Cerdanya	3.911	4.795	4.725	20,8
Conca de Barberà	5.977	5.856	5.984	0,1
Garraf	19.710	24.765	26.472	34,3
Garrigues	6.107	5.689	5.255	-14,0
Garrotxa	17.335	18.271	18.255	5,3
Gironès	44.039	55.183	54.808	24,5
Maresme	77.329	91.633	92.390	19,5
Montsià	16.061	17.784	17.205	7,1
Noguera	10.627	10.950	10.569	-0,5
Osona	42.589	48.434	48.705	14,4
Pallars Jussà	3.986	4.226	4.136	3,8
Pallars Sobirà	1.819	1.817	1.981	8,9
Pla d'Urgell	8.982	10.209	10.217	13,7
Pla de l'Estany	7.586	7.975	8.658	14,1
Priorat	2.887	2.744	2.309	-20,0
Ribera d'Ebre	6.959	7.469	7.234	4,0
Ripollès	9.839	10.347	9.783	-0,6
Segarra	5.437	7.101	8.159	50,1
Segrià	50.273	60.161	60.140	19,6
Selva	34.292	37.043	41.035	19,7
Solsonès	3.388	4.090	4.322	27,6
Tarragonès	48.096	60.448	66.034	37,3
Terra Alta	4.228	3.922	3.584	-15,2
Urgell	9.455	10.238	10.166	7,5
Vai d'Aran	2.300	2.699	3.072	33,6
Valles Occidental	169.916	240.223	258.035	51,9
Valles Oriental	80.482	108.760	113.294	40,8
Total PENEDES	51.469	64.829	69.465	35,0
RMB	1.239.036	1.587.387	1.525.090	23,1
Catalunya	1.812.474	2.246.545	2.192.935	21,0

19. Llocs de treball localitzats (LTL) als municipis de l'Alt Penedès 1986, 1991 i 1996

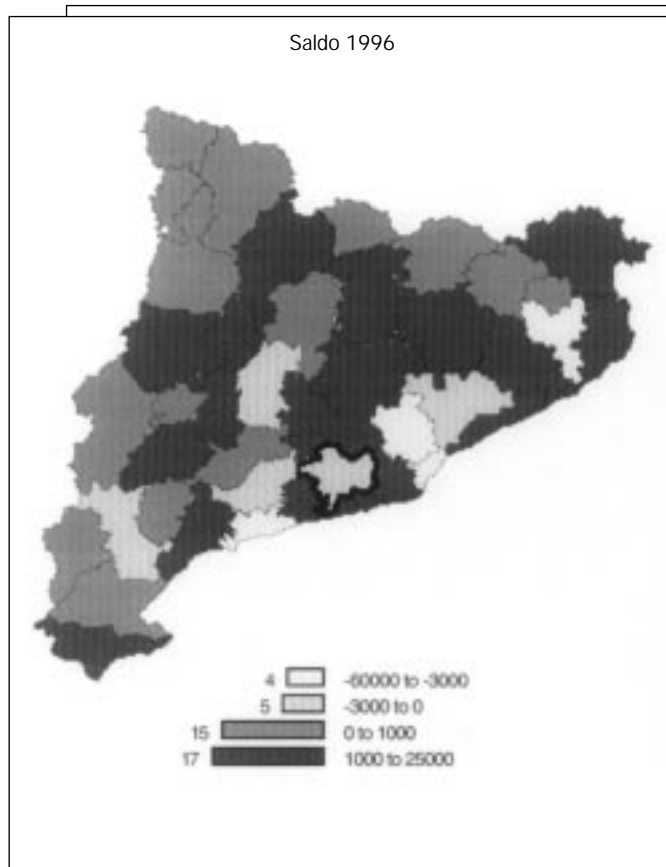
Municipi	1986	1991	1996	% creixement
Avinyonet del Penedès	376	442	355	-5,6
Cabanyes, les	107	69	78	-27,1
Castellet i la Gornal	441	675	936	112,2
Castellví de la Marca	376	373	384	2,1
Font-rubí	347	296	368	6,1
Gelida	773	1.208	1.199	55,1
Granada, la	298	342	292	-2,0
Mediona	277	353	353	27,4
Olèrdola	407	784	1.333	227,5
Olesa de Bonesvalls	192	191	253	31,8
Pacs del Penedès	171	320	349	104,1
Pla del Penedès, el	257	254	225	-12,5
Pontons	64	63	64	0,0
Puigdàlber	73	71	74	1,4
Sant Cugat Sesgarrigues	268	354	453	69,0
Sant Llorenç d'Hortons	226	323	555	145,6
Sant Martí Sarroca	667	720	610	-8,5
Sant Pere de Riudebitlles	741	590	583	-21,3
Sant Quinti de Mediona	364	379	348	-4,4
Sant Sadurn d'Anoia	3.173	3.868	3.527	11,2
Santa Fe del Penedès	43	56	51	18,6
Santa Margarida i els Monjos	1.096	2.231	2.583	135,7
Subirats	557	765	811	45,6
Torrelavit	465	589	584	25,6
Torrelles de Foix	341	422	394	15,5
Vilafraça del Penedès	8.595	10.921	11.303	31,5
Vilobí del Penedès	247	323	263	6,5
Total comarca	20.942	26.982	28.328	35,3

FONT: Elaboració pròpia a partir de dades facilitades per l'Institut d'Estadística de Catalunya.

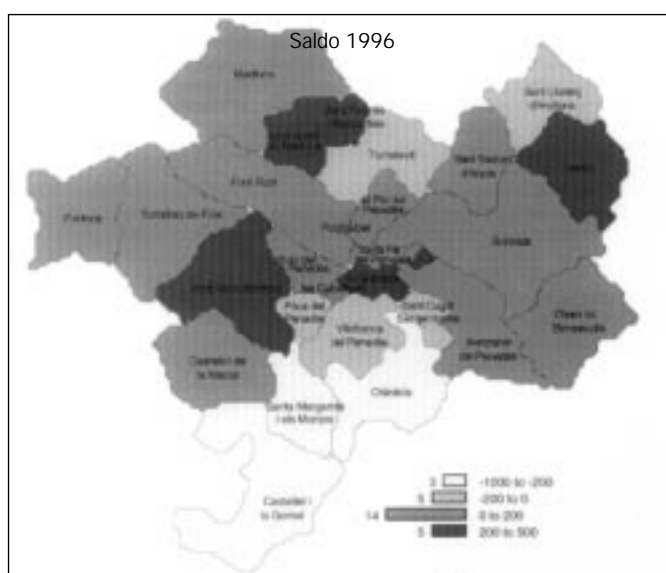
20. Saldo població ocupada resident-llocs de treball localitzats de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1986, 1991 i 1996

Comarca	1986	1991	1996
Alt Camp	-55	-580	-144
Alt Empordà	37	847	1.387
Alt Penedès	278	-336	-281
Alt Urgell	351	437	1.131
Alta Ribagorça	45	202	250
Anoia	-442	975	2.029
Bages	1.086	2.576	2.301
Baix Camp	2.535	5.356	7.036
Baix Ebre	141	388	620
Baix Empordà	883	1.345	2.621
Baix Llobregat	24.264	31.249	22.420
Baix Penedès	-283	957	2.709
Barcelonès	-30.382	-48.558	-57.357
Berguedà	-20	655	1.252
Cerdanya	240	143	424
Conca de Barberà	289	679	457
Garraf	1.109	2.448	6.412
Garrigues	605	1.133	1.260
Garrotxa	423	557	454
Gironès	-2.339	-3.592	-3.076
Maresme	8.534	16.681	24.000
Montsià	694	1.248	1.619
Noguera	763	1.508	1.747
Osona	827	868	1.543
Pallars Jussà	169	360	463
Pallars Sobirà	130	268	406
Pla d'Urgell	189	253	473
Pla de l'Estany	413	455	824
Priorat	208	561	725
Ribera d'Ebre	-164	83	-180
Ripollès	111	611	639
Segarra	150	-513	-1.178
Segrià	-331	11	285
Selva	-915	838	1.351
Solsonès	90	155	97
Tarragonès	-3.804	-3.854	-4.144
Terra Alta	193	572	531
Urgell	183	1.026	1.327
Val d'Aran	-54	-60	66
Vallès Occidental	4.649	-2.769	-8.408
Vallès Oriental	-4.425	-6.297	-2.374
Total PENEDES	1.104	3.069	8.840
RMB	4.027	-7.582	-15.588
Catalunya	6.375	8.886	11.717

21. Saldo població ocupada resident-llocs de treball localitzats dels municipis de l'Alt Penedès 1986, 1991 i 1996

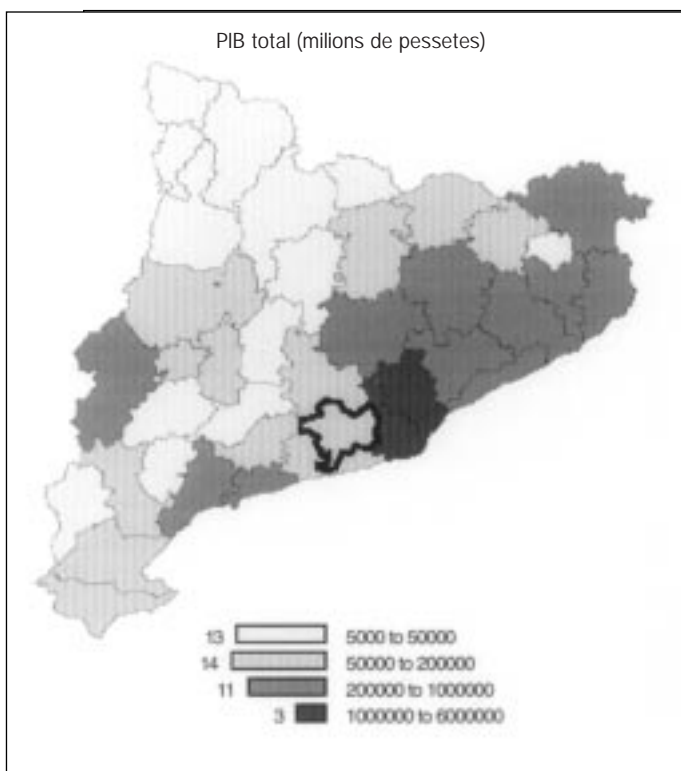
Municipi	1986	1991	1996
Avinyonet del Penedès	-8	7	88
Cabanyes, les	5	104	124
Castellet i la Gornal	-132	-299	-507
Castellví de la Marca	54	128	134
Font-rubi	24	116	69
Gelida	326	336	310
Granada, la	89	113	205
Mediona	38	25	82
Olerdola	83	-156	-560
Olesa de Bonesvalls	-69	-18	45
Pacs del Penedès	-52	-147	-117
Pla del Penedès, el	72	128	126
Pontons	9	23	34
Puigdàlber	18	42	44
Sant Cugat Sesgarrigues	-35	-91	-126
Sant Llorenç d'Hortons	57	69	-37
Sant Martí Sarroca	131	207	325
Sant Pere de Riudebitlles	-18	188	204
Sant Quintí de Mediona	132	173	212
Sant Sadurn d'Anoia	-213	-210	26
Santa Fe del Penedès	19	23	41
Santa Margarida i els Monjos	-31	-785	-930
Subirats	134	22	55
Torrelavit	-108	-182	-164
Torrelles de Foix	16	60	122
Vilafranca del Penedès	-281	-198	-108
Villobi del Penedès	18	-14	22
Total comarca	278	-336	-281

FONT: Elaboració pròpia a partir de dades facilitades per l'Institut d'Estadística de Catalunya.

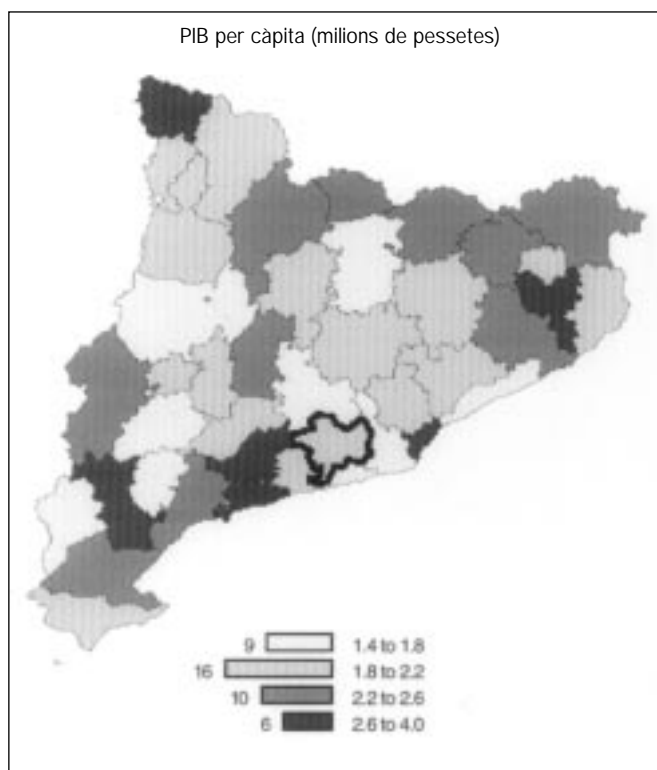
22. PIB de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1997 (milions de pessetes corrents)

Comarca	PIB total	% sobre Catalunya
Alt Camp	97.843	0,72
Alt Empordà	224.053	1,66
Alt Penedès	143.075	1,06
Alt Urgell	43.237	0,32
Alta Ribagorça	7.610	0,06
Anoia	154.331	1,14
Bages	291.136	2,16
Baix Camp	323.265	2,39
Baix Ebre	147.270	1,09
Baix Empordà	207.802	1,54
Baix Llobregat	1.070.623	7,93
Baix Penedès	94.180	0,70
Barcelonès	5.549.446	41,09
Berguedà	69.183	0,51
Cerdanya	29.297	0,22
Conca de Barberà	39.039	0,29
Garraf	147.273	1,09
Garrigues	29.634	0,22
Garrotxa	106.229	0,79
Gironès	350.684	2,60
Maresme	500.849	3,71
Montsià	107.842	0,80
Noguera	60.839	0,45
Osona	250.566	1,86
Pallars Jussà	24.551	0,18
Pallars Sobirà	10.791	0,08
Pla d'Urgell	56.163	0,42
Pla de l'Estany	46.360	0,34
Priorat	15.625	0,12
Ribera d'Ebre	83.788	0,62
Ripollès	59.649	0,44
Segarra	38.836	0,29
Segrià	363.817	2,69
Selva	234.000	1,73
Solsonès	22.701	0,17
Tarragonès	489.501	3,62
Terra Alta	22.221	0,16
Urgell	58.941	0,44
Val d'Aran	20.040	0,15
Valles Occidental	1.322.580	9,79
Valles Oriental	589.687	4,37
Total PENEDES	384.528	2,85
RMB	9.323.533	69,04
Catalunya	13.504.558	100,00

23. PIB per càpita de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1997 (pessetes per càpita, segons la població de 1996)

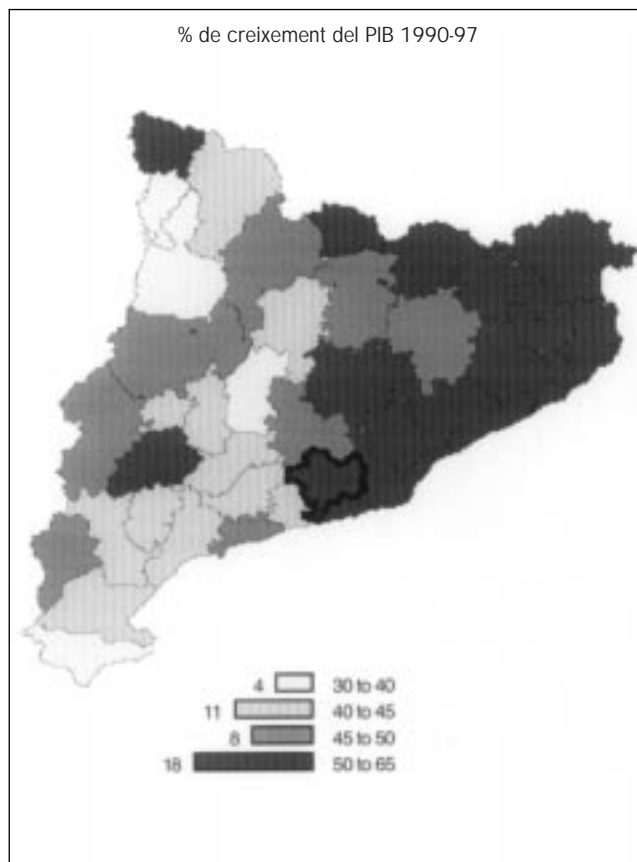
Comarca	PIB total	població	PIB/càpita
Alt Camp	97.843	34.403	2,844
Alt Empordà	224.053	93.172	2,405
Alt Penedès	143.075	73.196	1,955
Alt Urgell	43.237	19.006	2,275
Alta Ribagorça	7.610	3.542	2,149
Anoia	154.331	86.964	1,775
Bages	291.136	152.586	1,908
Baix Camp	323.265	140.540	2,300
Baix Ebre	147.270	65.879	2,235
Baix Empordà	207.802	95.986	2,165
Baix Llobregat	1.070.623	643.419	1,664
Baix Penedès	94.180	47.550	1,981
Barcelonès	5.549.446	2.131.378	2,604
Berguedà	69.183	38.606	1,792
Cerdanya	29.297	12.757	2,297
Conca de Barberà	39.039	18.285	2,135
Garraf	147.273	90.435	1,628
Garrigues	29.634	19.273	1,538
Garrotxa	106.229	46.708	2,274
Gironès	350.684	129.044	2,718
Maresme	500.849	318.891	1,571
Montsià	107.842	54.765	1,969
Noguera	60.839	34.390	1,769
Osona	250.566	122.923	2,038
Pallars Jussà	24.551	12.817	1,916
Pallars Sobirà	10.791	5.815	1,856
Pla d'Urgell	56.163	29.116	1,929
Pla de l'Estany	46.360	23.833	1,945
Priorat	15.625	9.212	1,696
Ribera d'Ebre	83.788	22.442	3,734
Ripollès	59.649	26.365	2,262
Segarra	38.836	17.407	2,231
Segrià	363.817	163.691	2,223
Selva	234.000	104.833	2,232
Solsonès	22.701	11.171	2,032
Tarragonès	489.501	169.016	2,896
Terra Alta	22.221	12.584	1,766
Urgell	58.941	30.181	1,953
Val d'Aran	20.040	7.130	2,811
Valles Occidental	1.322.580	685.600	1,929
Valles Oriental	589.687	285.129	2,068
Total PENEDES	384.528	211.181	1,821
RMB	9.323.533	4.228.048	2,205
Catalunya	13.504.558	6.090.040	2,217

FONT: OLIVER (dir.): *Anuari econòmic comarcal 1998*. Caixa de Catalunya. Barcelona 1998.

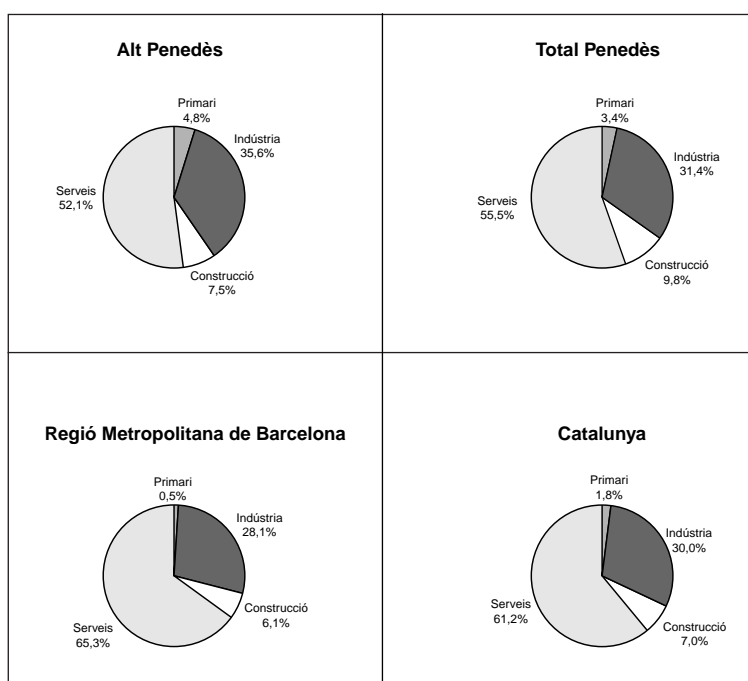
24. Evolució del PIB de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1990-1997 (milions de pessetes corrents)

Comarca	1990	1997	1990-97	%
Alt Camp	67.820	97.843	30.023	44,3
Alt Empordà	141.441	224.053	82.612	58,4
Alt Penedès	95.253	143.075	47.822	50,2
Alt Urgell	29.465	43.237	13.772	46,7
Alta Ribagorça	5.491	7.610	2.119	38,6
Anoia	105.320	154.331	49.011	46,5
Bages	192.007	291.136	99.129	51,6
Baix Camp	225.462	323.265	97.803	43,4
Baix Ebre	101.631	147.270	45.639	44,9
Baix Empordà	134.898	207.802	72.904	54,0
Baix Llobregat	685.693	1.070.623	384.930	56,1
Baix Penedès	66.101	94.180	28.079	42,5
Barcelonès	3.422.386	5.549.446	2.127.060	62,2
Berguedà	46.986	69.183	22.197	47,2
Cerdanya	19.474	29.297	9.823	50,4
Conca de Barberà	26.999	39.039	12.040	44,6
Garraf	91.621	147.273	55.652	60,7
Garrigues	19.703	29.634	9.931	50,4
Garrotxa	69.587	106.229	36.642	52,7
Gironès	221.244	350.684	129.440	58,5
Maresme	325.908	500.849	174.941	53,7
Montsià	77.617	107.842	30.225	38,9
Noguera	41.405	60.839	19.434	46,9
Osona	167.146	250.566	83.420	49,9
Pallars Jussà	17.774	24.551	6.777	38,1
Pallars Sobirà	7.629	10.791	3.162	41,4
Pla d'Urgell	39.468	56.163	16.695	42,3
Pla de l'Estany	30.087	46.360	16.273	54,1
Priorat	10.797	15.625	4.828	44,7
Ribera d'Ebre	58.719	83.788	25.069	42,7
Ripollès	38.806	59.649	20.843	53,7
Segarra	28.220	38.836	10.616	37,6
Segrià	245.192	363.817	118.625	48,4
Selva	150.336	234.000	83.664	55,7
Solsonès	16.071	22.701	6.630	41,3
Tarragonès	335.688	489.501	153.813	45,8
Terra Alta	15.297	22.221	6.924	45,3
Urgell	41.162	58.941	17.779	43,2
Val d'Aran	12.905	20.040	7.135	55,3
Vallès Occidental	854.962	1.322.580	467.618	54,7
Vallès Oriental	384.338	589.687	205.349	53,4
Total PENEDES	252.975	384.528	131.553	52,0
RMB	5.860.161	9.323.533	3.463.372	59,1
Catalunya	8.668.109	13.504.558	4.836.449	55,8

25. Distribució sectorial del PIB de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1997

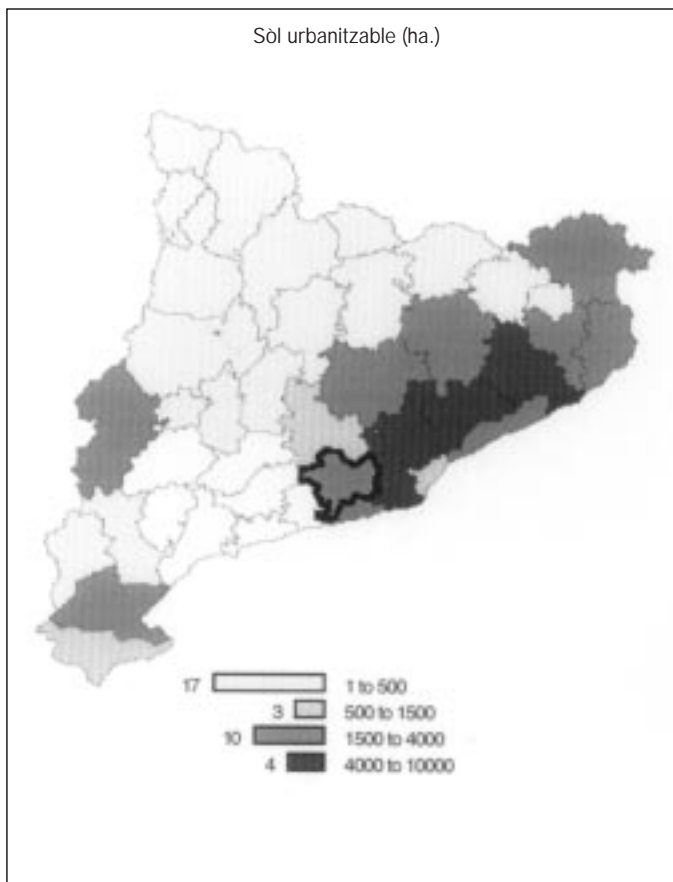
Comarca	Primari	Indústria	Construcció	Serveis
Alt Camp	4,4	58,8	5,1	31,8
Alt Empordà	5,3	17,1	9,9	67,8
Alt Penedès	4,8	35,6	7,5	52,1
Alt Urgell	5,7	25,5	13,1	55,7
Alta Ribagorça	4,6	35,3	15,8	44,2
Anoia	1,9	43,7	7,3	47,2
Bages	1,7	37,8	6,5	54,0
Baix Camp	3,7	41,2	7,8	47,3
Baix Ebre	7,9	34,2	10,6	47,3
Baix Empordà	3,7	20,2	13,8	62,3
Baix Llobregat	0,6	36,4	7,7	55,4
Baix Penedès	3,3	37,2	11,9	47,7
Barcelonès	0,1	22,3	5,1	72,4
Berguedà	5,4	34,5	8,4	51,8
Cerdanya	5,9	9,6	15,8	68,7
Conca de Barberà	9,9	48,2	6,8	35,1
Garraf	2,0	23,6	10,6	63,8
Garrigues	23,7	23,8	16,1	36,4
Garrotxa	3,7	42,8	6,8	46,7
Gironès	1,7	26,0	6,8	65,4
Maresme	2,4	31,3	8,1	58,3
Montsià	12,0	34,8	8,9	44,3
Noguera	15,3	26,1	15,2	43,4
Osona	4,7	39,4	7,5	48,4
Pallars Jussà	8,5	28,1	13,8	49,6
Pallars Sobirà	8,3	22,2	16,3	53,2
Pla d'Urgell	13,4	32,8	13,0	40,8
Pla de l'Estany	6,2	39,1	9,9	44,8
Priorat	23,2	35,5	10,9	30,4
Ribera d'Ebre	5,5	69,4	4,7	20,5
Ripollès	2,9	45,9	6,6	44,6
Segarra	8,2	48,3	10,0	33,5
Segrià	7,1	20,5	11,6	60,8
Selva	2,6	31,6	7,5	58,3
Solsonès	8,8	33,1	16,6	41,4
Tarragonès	1,2	41,5	8,0	49,3
Terra Alta	28,2	36,0	7,7	28,1
Urgell	9,5	32,2	10,5	47,8
Val d'Aran	1,7	19,2	18,0	61,2
Vallès Occidental	0,3	37,7	6,9	55,1
Vallès Oriental	1,3	42,3	7,9	48,6
Total PENEDES	3,4	31,4	9,8	55,5
RMB	0,5	28,1	6,1	65,3
Catalunya	1,8	30,0	7,0	61,2

FONT: OLIVER (dir.): Anuari econòmic comarcal 1997. Caixa de Catalunya. Barcelona 1997.

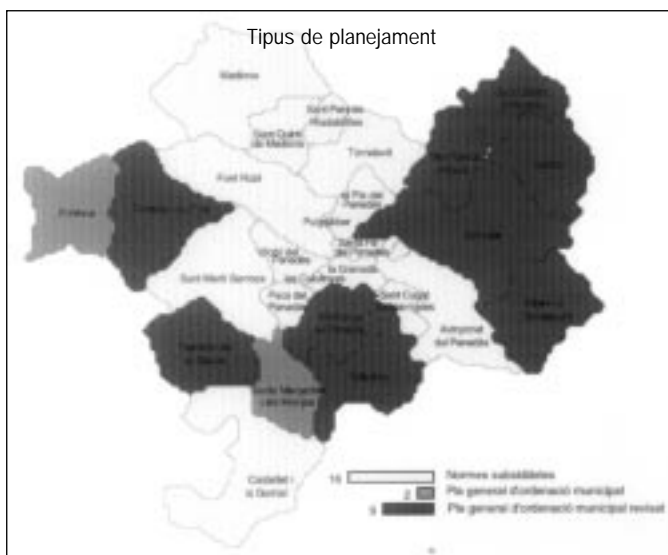
26. Superfícies segons la classificació del sòl de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996 (ha.)

Comarca	Sòl urbà	Sòl urbanitzable	Superfície total
Alt Camp	-	-	54.390
Alt Empordà	3.490	2.798	135.940
Alt Penedès	2.745	1.542	59.320
Alt Urgell	510	22	144.700
Alta Ribagorça	122	12	42.790
Anoia	3.244	880	86.840
Bages	3.626	1.792	129.810
Baix Camp	-	-	69.220
Baix Ebre	2.375	2.710	99.170
Baix Empordà	4.261	2.729	70.260
Baix Llobregat	9.689	6.886	48.650
Baix Penedès	-	-	29.580
Barcelonès	10.199	614	14.350
Berguedà	793	317	118.510
Cerdanya	1.070	397	54.480
Conca de Barberà	-	-	65.050
Garraf	1.904	2.507	18.460
Garrigues	17	-	79.790
Garrotxa	1.028	387	73.490
Gironès	2.421	1.601	57.600
Maresme	5.658	3.592	39.680
Montsià	1.196	646	73.410
Noguera	1.302	103	178.140
Osona	3.262	1.570	126.480
Pallars Jussà	359	190	134.350
Pallars Sobirà	238	155	135.820
Pla d'Urgell	88	13	30.570
Pla de l'Estany	562	320	26.280
Priorat	5.586	-	49.780
Ribera d'Ebre	674	187	82.600
Ripollès	673	320	95.780
Segarra	773	146	72.270
Segrià	2.431	1.926	139.720
Selva	3.930	4.206	99.750
Solsonès	399	119	100.180
Tarragonès	-	-	31.760
Terra Alta	165	39	74.210
Urgell	1.010	203	57.930
Val d'Aran	318	27	63.290
Vallès Occidental	11.181	8.514	58.340
Vallès Oriental	8.926	4.968	85.300
RMB	50.302	28.623	324.100
Catalunya	96.225	52.438	3.208.040

27. Estat del planejament urbanístic general dels municipis de l'Alt Penedès 1996

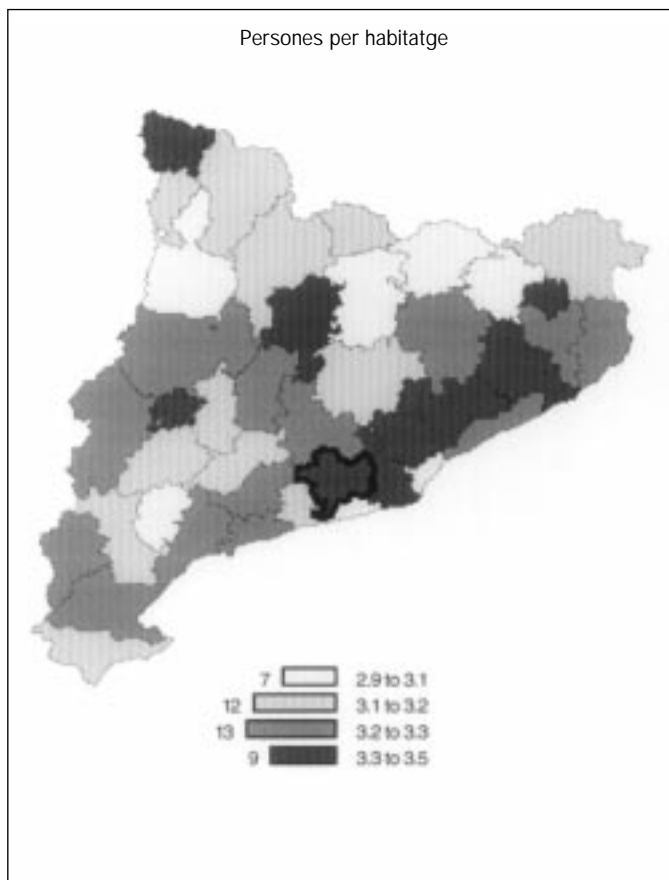
Municipi	Planejament vigent	Data aprovació
Avinyonet del Penedès	Normes subsidiàries	1986
Cabanyes, les	Normes subsidiàries	1984
Castellet i la Gornal	Normes subsidiàries	1984
Castellví de la Marca	Pla general revisat	1985
Font-rubí	Normes subsidiàries	1985
Gelida	Pla general revisat	1985
Granada, la	Normes subsidiàries	1995
Mediona	Normes subsidiàries	1993
Olerdola	Pla general revisat	1983
Olesa de Bonesvalls	Pla general revisat	1989
Pacs del Penedès	Normes subsidiàries	1985
Pla del Penedès, el	Normes subsidiàries	1993
Pontons	Pla general	1966
Puigdàlber	Normes subsidiàries	1984
Sant Cugat Sesgarrigues	Normes subsidiàries	1986
Sant Llorenç d'Hortons	Pla general revisat	1988
Sant Martí Sarroca	Normes subsidiàries	1987
Sant Pere de Riudebitlles	Normes subsidiàries	1987
Sant Quinti de Mediona	Normes subsidiàries	1984
Sant Sadurn d'Anoia	Pla general revisat	1983
Santa Fe del Penedès	Normes subsidiàries	1989
Santa Margarida i els Monjos	Pla general	1985
Subirats	Pla general revisat	1987
Torrelavit	Normes subsidiàries	1993
Torrelles de Foix	Pla general revisat	1985
Vilafranca del Penedès	Pla general revisat	1987
Vilobí del Penedès	Normes subsidiàries	1989

FONT: Departament de Política Territorial i Obres Públiques: *Anuari estadístic* 1996.

28. Grandària mitjana dels habitatges familiars principals de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1991

Comarca	habitatges principals	població	persones/habitatge
Alt Camp	10.532	34.016	3,23
Alt Empordà	28.461	90.755	3,19
Alt Penedès	20.829	69.863	3,35
Alt Urgell	6.021	19.010	3,16
Alta Ribagorça	1.104	3.514	3,18
Anoia	25.430	82.450	3,24
Bages	48.332	152.177	3,15
Baix Camp	40.279	131.599	3,27
Baix Ebre	20.105	64.645	3,22
Baix Empordà	27.507	89.930	3,27
Baix Llobregat	179.392	610.192	3,40
Baix Penedès	12.073	38.080	3,15
Barcelonès	791.297	2.302.137	2,91
Berguedà	12.829	38.965	3,04
Cerdanya	3.978	12.396	3,12
Conca de Barberà	5.779	18.001	3,11
Garraf	25.267	76.915	3,04
Garrigues	6.230	19.429	3,12
Garrotxa	15.342	46.060	3,00
Gironès	38.662	125.875	3,26
Maresme	90.166	293.103	3,25
Montsià	17.289	54.307	3,14
Noguera	10.810	34.782	3,22
Osona	35.993	117.442	3,26
Pallars Jussà	4.354	12.860	2,95
Pallars Sobirà	1.728	5.418	3,14
Pla d'Urgell	8.671	28.802	3,32
Pla de l'Estany	6.204	21.072	3,40
Priorat	3.206	9.475	2,96
Ribera d'Ebre	7.377	23.055	3,13
Ripollès	9.156	27.167	2,97
Segarra	5.205	17.040	3,27
Segrià	50.823	162.904	3,21
Selva	29.585	98.255	3,32
Solsonès	3.193	10.792	3,38
Tarragonès	48.209	155.881	3,23
Terra Alta	3.952	12.945	3,28
Urgell	9.401	29.789	3,17
Val d'Aran	1.849	6.184	3,34
Vallès Occidental	195.423	649.699	3,32
Vallès Oriental	77.001	262.513	3,41
Total PENEDES	58.169	184.858	3,18
RMB	1.379.375	4.264.422	3,09
Catalunya	1.939.044	6.059.494	3,12

29. Habitatges familiars segons la seva tipologia dels municipis de l'Alt Penedès 1991

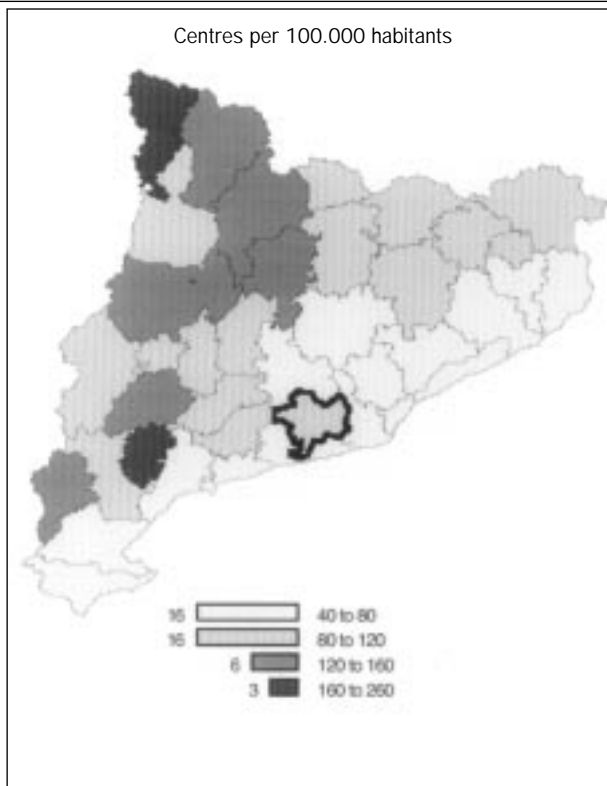
Municipi	principals	altres	total
Avinyonet del Penedès	348	298	646
Cabanyes, les	122	35	157
Castellet i la Gornal	320	654	974
Castellví de la Marca	394	174	568
Font-rubí	336	331	667
Gelida	1.244	942	2.186
Granada, la	360	108	468
Mediona	314	1.131	1.445
Olèrdola	477	576	1.053
Olesa de Bonesvalls	142	491	633
Pacs del Penedès	137	82	219
Pla del Penedès, el	284	123	407
Pontons	91	380	471
Puigdàlber	82	38	120
Sant Cugat Sesgarrigues	193	81	274
Sant Llorenç d'Hortons	316	395	711
Sant Martí Sarroca	695	366	1.061
Sant Pere de Riudebitlles	617	183	800
Sant Quintí de Mediona	459	564	1.023
Sant Sadurn d'Anoia	2.594	530	3.124
Santa Fe del Penedès	54	20	74
Santa Margarida i els Monjos	1.081	356	1.437
Subirats	640	538	1.178
Torrelavit	362	161	523
Torrelles de Foix	405	1.026	1.431
Vilafranca del Penedès	8.537	1.600	10.137
Vilobí del Penedès	225	93	318
Total comarca	20.829	11.276	32.105

FONT: IEC: Cens d'habitatges 1991.

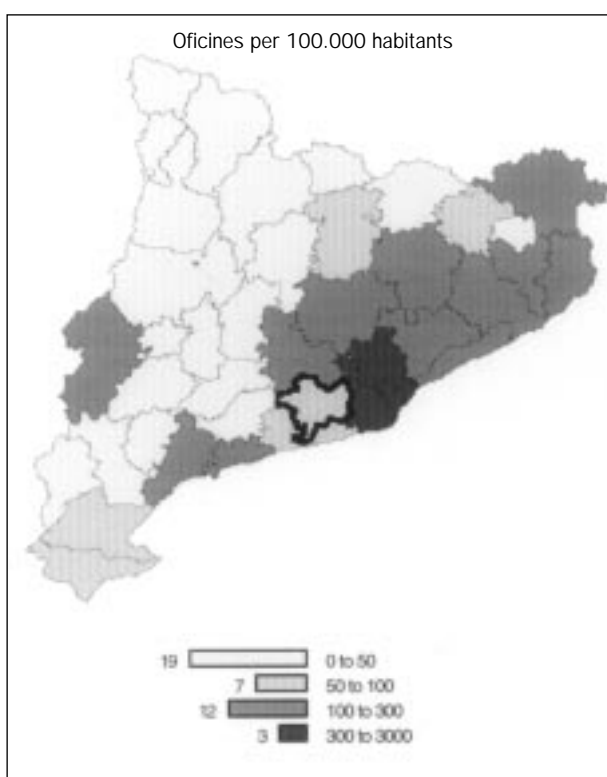
30. Centres d'ensenyament a l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1995 (infantil, primària i secundària)

Comarca	centres	població	centres/100.000 hab.
Alt Camp	38	34.403	110
Empordà	82	93.172	88
Alt Penedès	72	73.196	98
Alt Urgell	25	19.004	132
Alta Ribagorça	7	3.542	198
Anoia	70	86.964	80
Bages	105	152.586	69
Baix Camp	95	140.540	68
Baix Ebre	47	65.879	71
Baix Empordà	70	95.986	73
Baix Llobregat	344	643.419	53
Baix Penedès	37	47.550	78
Barcelonès	1.151	2.131.378	54
Berguedà	42	38.606	109
Cerdanya	15	12.735	118
Conca de Barberà	21	18.285	115
Garraf	41	90.434	45
Garrigues	30	19.273	156
Garrotxa	41	46.708	88
Gironès	95	129.044	74
Maresme	186	318.891	58
Montsià	34	54.765	62
Noguera	42	34.478	122
Osona	103	122.923	84
Pallars Jussà	14	12.809	109
Pallars Sobirà	9	5.814	155
Pla d'Urgell	32	29.104	110
Pla de l'Estany	21	23.833	88
Priorat	23	9.212	250
Ribera d'Ebre	21	22.442	94
Ripolles	27	26.365	102
Segarra	19	17.375	109
Segrià	139	163.691	85
Selva	71	104.825	68
Solsonès	16	11.171	143
Tarragonès	103	169.016	61
Terra Alta	16	12.584	127
Urgell	35	30.185	116
Val d'Aran	15	7.047	213
Valles Occidental	372	685.600	54
Valles Oriental	174	285.129	61
Total PENEDES	150	211.180	71
RMB	2.340	4.228.047	55
Catalunya	3.900	6.089.963	64

31. Oficines d'entitats financeres a l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996 (bancs i caixes)

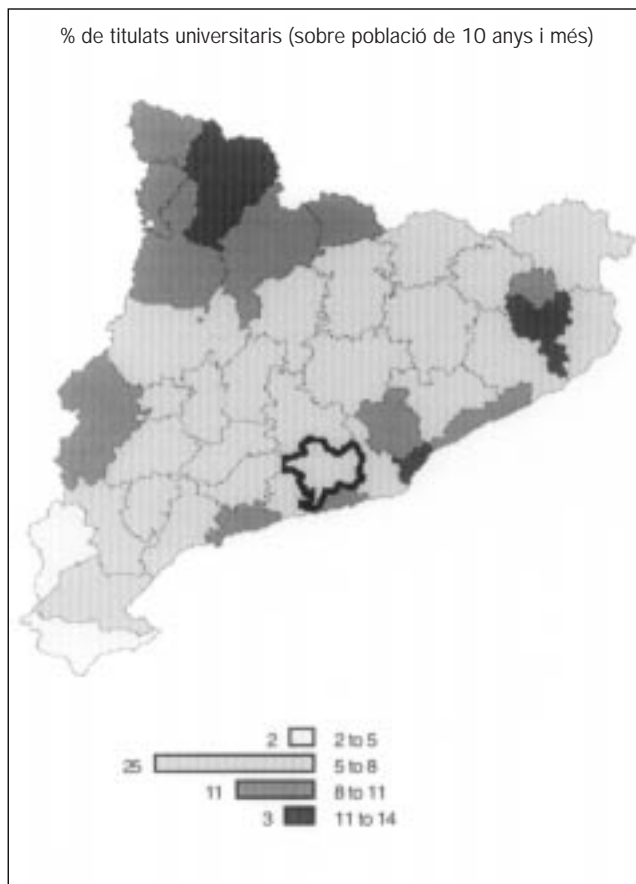
Comarca	oficines	població	oficines/100.000 hab.
Alt Camp	38	34.403	110
Alt Empordà	161	93.172	173
Alt Penedès	87	73.196	119
Alt Urgell	30	19.004	158
Alta Ribagorça	9	3.542	254
Anoia	101	86.964	116
Bages	167	152.586	109
Baix Camp	144	140.540	102
Baix Ebre	79	65.879	120
Baix Empordà	142	95.986	148
Baix Llobregat	510	643.419	79
Baix Penedès	57	47.550	120
Barcelonès	2.666	2.131.378	125
Berguedà	53	38.606	137
Cerdanya	29	12.735	228
Conca de Barberà	29	18.285	159
Garraf	83	90.434	92
Garrigues	23	19.273	119
Garrotxa	58	46.708	124
Gironès	179	129.044	139
Maresme	284	318.891	89
Montsià	63	54.765	115
Noguera	46	34.478	133
Osona	158	122.923	129
Pallars Jussà	20	12.809	156
Pallars Sobirà	11	5.814	189
Pla d'Urgell	46	29.104	158
Pla de l'Estany	25	23.833	105
Priorat	11	9.212	119
Ribera d'Ebre	31	22.442	138
Ripolles	47	26.365	178
Segarra	31	17.375	178
Segrià	245	163.691	150
Selva	148	104.825	141
Solsonès	15	11.171	134
Tarragonès	210	169.016	124
Terra Alta	21	12.584	167
Urgell	45	30.185	149
Val d'Aran	20	7.047	284
Valles Occidental	537	685.600	78
Valles Oriental	287	285.129	101
Total PENEDES	227	211.180	107
RMB	4.454	4.228.047	105
Catalunya	6.946	6.089.963	114

FONT: IEC: Estadística comarcal i municipal 1997.

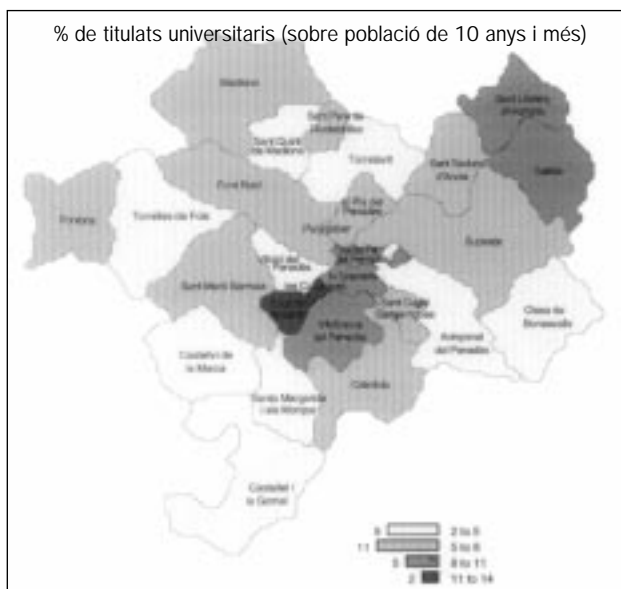
32. Nivell d'instrucció de la població de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996 (%)

Comarca	sense titulació	primaris	secundaris	universitaris
Alt Camp	14,32	61,40	18,36	5,92
Alt Empordà	14,48	61,60	16,31	7,61
Alt Penedès	14,42	59,59	18,83	7,16
Alt Urgell	14,41	58,70	18,61	8,28
Alta Ribagorça	11,92	55,45	21,81	10,81
Anoia	18,00	57,71	17,92	6,37
Bages	15,50	58,38	18,48	7,64
Baix Camp	19,94	53,93	18,23	7,90
Baix Ebre	21,90	57,01	14,76	6,33
Baix Empordà	14,14	61,16	17,12	7,58
Baix Llobregat	22,09	49,93	21,08	6,90
Baix Penedès	13,31	61,97	18,30	6,41
Barcelonès	17,68	45,40	23,42	13,51
Berguedà	14,73	62,13	17,13	6,01
Cerdània	10,12	62,93	18,71	8,25
Conca de Barberà	10,42	65,77	17,52	6,28
Garraf	19,55	51,79	18,41	10,26
Garrigues	7,04	70,56	16,36	6,04
Garrotxa	18,77	58,12	15,79	7,32
Gironès	15,98	53,20	19,44	11,38
Maresme	17,64	53,64	19,17	9,55
Montsià	21,50	59,92	13,59	4,99
Noguera	13,19	63,16	16,24	7,41
Osona	16,11	57,15	19,22	7,51
Pallars Jussà	17,60	52,70	20,40	9,30
Pallars Sobirà	14,81	52,80	21,23	11,16
Pla d'Urgell	11,77	63,40	17,80	7,03
Pla de l'Estany	11,76	61,16	17,70	9,38
Priorat	11,59	67,57	14,56	6,28
Ribera d'Ebre	16,07	60,34	17,32	6,27
Ripollès	16,27	59,32	17,27	7,15
Segarra	8,23	66,47	17,53	7,76
Segrià	16,00	54,06	19,22	10,72
Selva	15,40	62,29	16,12	6,19
Solsonès	18,40	54,33	19,92	7,35
Tarragonès	16,15	52,14	21,45	10,25
Terra Alta	21,93	64,07	10,01	3,98
Urgell	10,65	64,64	17,68	7,03
Val d'Aran	7,24	60,66	22,64	9,45
Vallès Occidental	19,08	51,49	20,47	8,95
Vallès Oriental	16,74	55,41	20,54	7,31
Total PENEDES	16,37	56,79	18,53	8,32
RMB	18,48	48,71	21,90	10,90
Catalunya	17,71	51,55	20,72	10,02

33. Nivell d'instrucció de la població dels municipis de l'Alt Penedès 1996 (%)

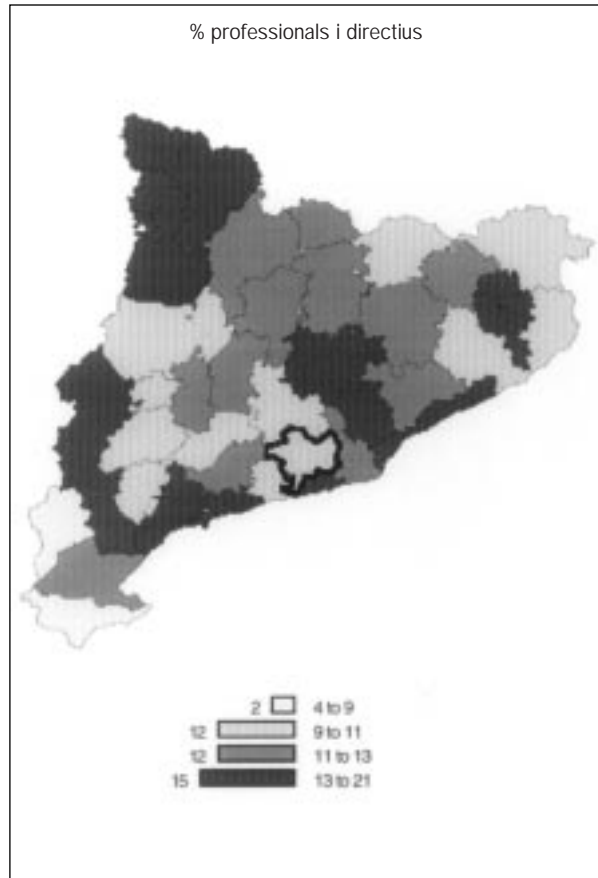
Municipi	sense titulació	primaris	secundaris	universitaris
Avinyonet del Penedès	15,72	60,60	18,83	4,84
Cabanyes, les	14,09	55,43	18,94	11,55
Castellet i la Gornal	16,08	61,01	18,36	4,55
Castellví de la Marca	9,17	68,14	18,26	4,43
Font-rubí	8,20	67,93	17,51	6,36
Gelida	16,84	54,78	20,01	8,38
Granada, la	9,35	63,27	19,22	8,16
Mediona	12,66	65,31	15,87	6,16
Olerdola	23,95	49,22	20,02	6,81
Olesa de Bonesvalls	10,29	68,08	16,94	4,69
Pacs del Penedès	18,15	52,45	15,79	13,61
Pla del Penedès, el	14,93	59,93	19,53	5,61
Pontons	13,24	63,97	17,65	5,15
Puigdàlber	17,86	56,79	17,86	7,50
Sant Cugat Sesgarrigues	11,40	64,10	18,66	5,84
Sant Llorenç d'Hortons	12,66	58,82	19,92	8,61
Sant Martí Sarroca	7,38	69,82	17,29	5,51
Sant Pere de Riudebitlles	5,04	75,08	13,89	6,00
Sant Quintí de Mediona	13,08	68,65	14,26	4,01
Sant Sadurn d'Anoia	16,36	57,36	18,94	7,34
Santa Fe del Penedès	6,19	61,90	22,38	9,52
Santa Margarida i els Monjos	14,45	66,44	15,48	3,63
Subirats	14,04	59,64	19,99	6,33
Torrelavit	18,17	58,86	18,08	4,89
Torrelles de Foix	13,06	70,42	13,89	2,64
Vilafranca del Penedès	15,40	55,61	20,33	8,66
Vilobí del Penedès	4,78	74,55	16,80	3,88
Total comarca	14,42	59,59	18,83	7,16

FONT: IEC: Web de l'Institut d'Estadística de Catalunya.

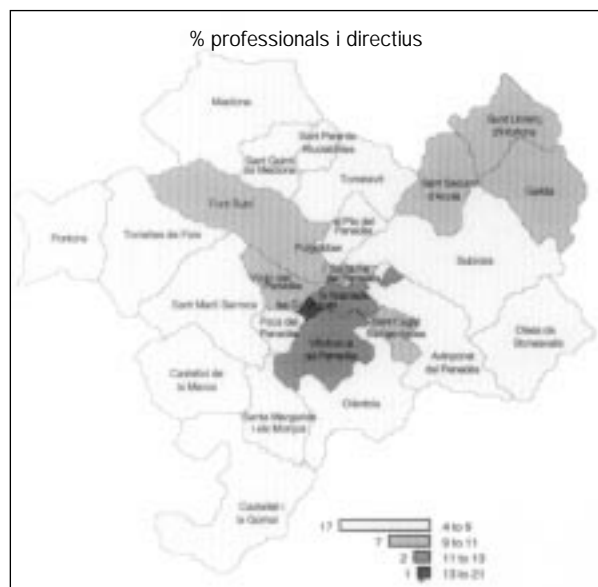
34. Professions de la població ocupada de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1991

Comarca	professionals i directius	serveis administratius	comerciants i altres serveis	agricultors i pescadors	treballadors industrials
Alt Camp	11,52	11,30	18,14	9,89	49,14
Alt Empordà	10,68	14,39	30,41	10,02	34,50
Alt Penedès	10,96	13,76	19,19	6,86	49,23
Alt Urgell	12,19	11,15	25,33	14,26	37,08
Alta Ribagorça	15,73	7,78	26,29	12,95	37,25
Anoia	10,74	11,01	19,10	3,57	55,57
Bages	13,12	11,66	21,28	3,15	50,79
Baix Camp	14,25	13,14	26,34	6,97	39,29
Baix Ebre	12,55	10,26	21,60	16,34	39,25
Baix Empordà	10,37	10,87	28,26	8,03	42,46
Baix Llobregat	11,42	14,09	23,44	1,17	49,88
Baix Penedès	10,23	12,14	27,12	5,59	44,91
Barcelonès	20,03	21,37	26,12	0,40	32,07
Berguedà	11,35	8,91	20,40	8,33	51,01
Cerdanya	12,31	9,36	30,44	13,57	34,33
Conca de Barberà	10,51	9,73	17,23	16,34	46,18
Garraf	14,82	12,56	27,48	3,07	42,07
Garrigues	9,06	7,68	15,48	34,27	33,51
Garrotxa	12,21	10,96	18,53	6,71	51,58
Gironès	16,48	17,22	24,36	3,35	38,60
Maresme	15,06	13,90	24,58	4,16	42,30
Montsià	8,46	8,41	18,48	24,11	40,54
Noguera	10,56	7,47	16,74	25,81	39,42
Osona	11,77	10,70	17,67	6,24	53,62
Pallars Jussà	14,09	10,44	21,28	20,82	33,36
Pallars Sobirà	14,72	9,59	22,11	23,84	29,74
Pla d'Urgell	9,86	9,74	15,69	24,57	40,15
Pla de l'Estany	13,17	12,29	17,51	9,54	47,50
Priorat	9,71	7,41	15,04	32,16	35,67
Ribera d'Ebre	13,39	9,06	16,90	17,45	43,21
Ripollès	11,00	8,26	19,52	7,31	53,91
Segarra	11,82	9,91	14,89	17,49	45,89
Segrià	15,16	13,76	25,13	14,42	31,53
Selva	9,29	10,84	27,83	5,67	46,36
Solsonès	11,59	7,77	15,76	21,20	43,67
Tarragonès	16,34	16,61	26,42	2,90	37,73
Terra Alta	5,74	4,90	12,22	39,10	38,05
Urgell	11,14	9,76	19,71	17,68	41,72
Vai d'Aran	18,08	10,84	36,15	5,42	29,52
Valles Occidental	14,32	14,64	22,27	0,68	48,09
Valles Oriental	11,52	13,22	19,65	2,39	53,22
Total PENEDES	11,17	10,11	21,12	6,92	47,11
RMB	17,43	14,64	20,34	1,32	38,51
Catalunya	15,57	16,24	24,07	3,64	40,48

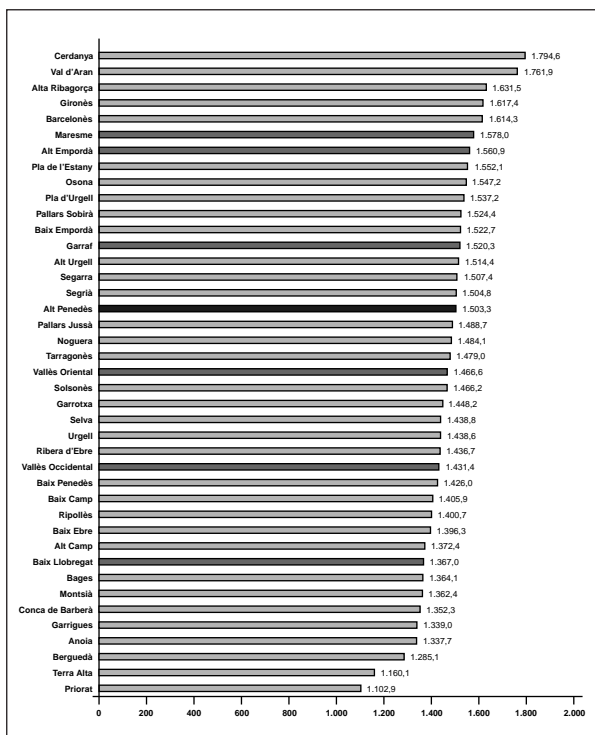
35. Professions de la població ocupada dels municipis de l'Alt Penedès 1991

Municipi	professionals i directius	serveis administratius	comerciants i altres serveis	agricultors i pescadors	treballadors industrials
Avinyonet del Penedès	5,57	9,80	18,49	16,70	49,44
Cabanyes, les	19,08	18,50	19,08	5,20	38,15
Castellet i la Gornal	7,45	10,64	14,10	20,74	47,07
Castellví de la Marca	8,98	8,38	11,18	24,55	46,91
Font-rubi	10,68	10,44	15,05	28,88	34,95
Gelida	11,53	13,99	17,23	1,68	55,57
Granada, la	13,41	15,38	17,36	8,35	45,49
Mediona	6,61	6,08	16,93	18,78	51,59
Olerdola	7,17	16,24	18,79	8,28	49,52
Olesa de Bonesvalls	7,51	11,56	15,03	5,78	60,12
Pacs del Penedès	9,83	9,25	12,72	12,14	56,07
Pla del Penedès, el	6,81	12,30	18,32	15,97	46,60
Pontons	4,65	9,30	27,91	29,07	29,07
Puigdalber	7,96	6,19	22,12	10,62	53,10
Sant Cugat Sesgarrigues	10,27	15,59	10,65	12,17	51,33
Sant Llorenç d'Hortons	10,20	11,48	19,90	15,31	43,11
Sant Martí Sarroca	5,29	10,68	15,75	23,84	44,44
Sant Pere de Riudebitlles	7,97	7,71	16,45	3,47	64,40
Sant Quintí de Mediona	7,25	8,70	16,67	10,33	57,07
Sant Sadurni d'Anoia	10,93	12,25	17,96	2,84	56,01
Santa Fe del Penedès	11,39	15,19	15,19	24,05	34,18
Santa Margarida i els Monjos	6,92	11,69	14,18	5,60	61,62
Subirats	9,66	9,28	18,17	20,84	42,06
Torrelavit	8,35	8,11	15,48	13,51	54,55
Torrelles de Foix	6,85	7,05	17,01	11,83	57,26
Vilafranca del Penedès	13,63	17,27	22,86	1,81	44,43
Vilobí del Penedès	11,65	13,92	15,21	11,65	47,57
Total comarca	10,96	13,76	19,19	6,86	49,23

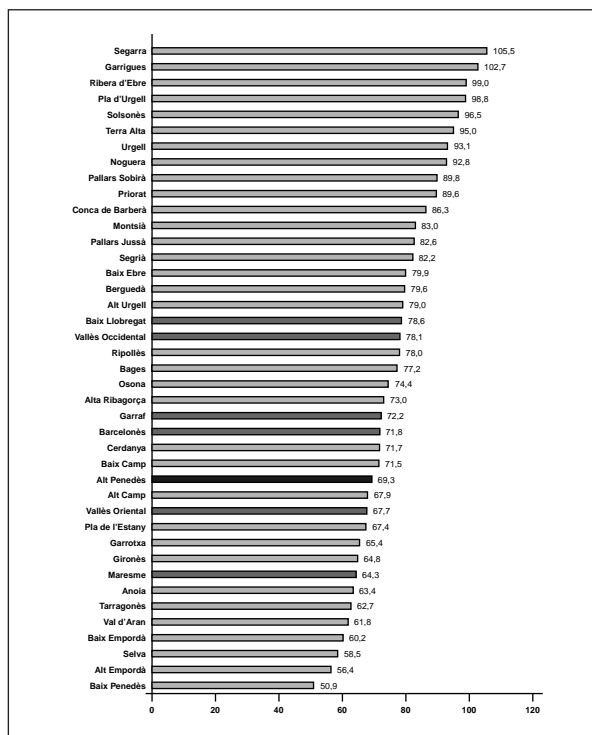

FONT: IEC: Estadística comarcal i municipal 1993.

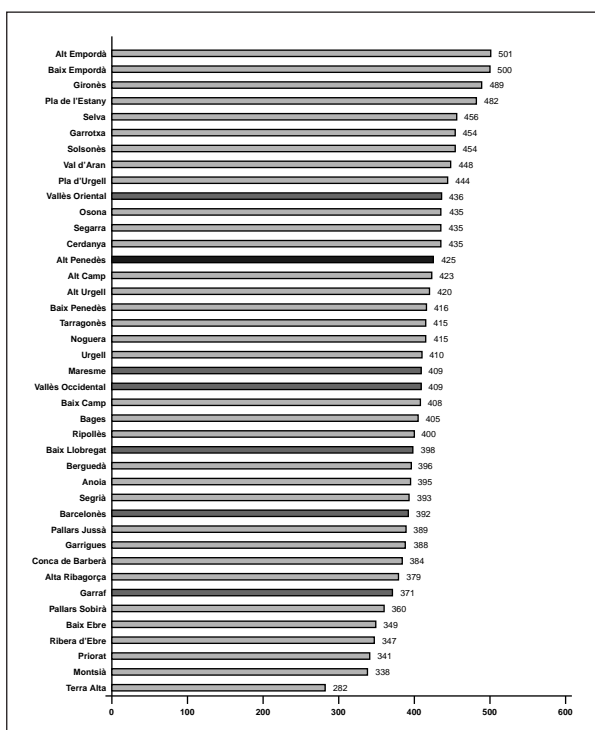
36. Renda familiar disponible per càpita de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1995 (milers de pessetes)

37. Percentatge de creixement de la renda familiar disponible per càpita de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1989-1995

38. Nombre de turismes per 1.000 habitants de l'Alt Penedès i la resta de comarques de Catalunya 1996

39. Nombre de turismes per 1.000 habitants dels municipis de l'Alt Penedès 1996

FONT: ARCARONS et al: *Estimació de l'indicador de renda familiar disponible de les comarques i els municipis de Catalunya 1989-95*. Generalitat de Catalunya; i IEC: *Estadística comarcal i municipal 1997*.